

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

JULI

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET.

Stockholm, Gernandts Boktr.-Åkteb.

N:r 51 (157)

Fredagen den 19 december 1890.

3:dje årg.

Annonspris:
35 öre pr petitrad (10 stafvelser).
För »Platssökande» och »Lediga platser»
25 öre.
Utländska annonser 70 öre pr petitrad.

Tidningen kostar
endast 1 kr. för kvartalet, med
Iduns- Mode- och Mönstertidning
1 kr. 65 öre;
postarvodet inberäknadt.

Redaktör och utgifvare:
FRITHIOF HELLBERG.
Träffas å byrån kl. 9-10.
Allm. Telef. 61 47.

Utgifningstid:
hvarje helgfri fredag.
Lösningspris: 15 öre
(vid kompletteringar).

Byrå:
Hamngatan 16, 2½ tr.
(midt för Kungsträdgården.)
Prenumeration sker i landsorten å post
anstalt, i Stockholm hos redaktionen.

JUL!

Till poemet å följande sida.

Teckning af JENNY NYSTRÖM-STOOPENDAAL. Träsnitt af GUNNAR FORSELL.

Erken Lones, Edm

JUL.

De klara stjärnor brunno, och det var julekväll,
Och gnistrande låg snön kring berg och marker.
De tyngda granar sågo på ensligt prestgårdstjäll
Som allvarsamma hvita patriarker.

På loftet i sin kammar satt gamle prostefar
Och stretade för otta och för messa,
Och himlen genom fönstret han glimmade så klar
På gubbens text och silfverhvita hjässa.

Men nere uti köket det sprakade i spis,
Och drängarne sig samlat helgdagsklädda.
Det slamrade i mortlar, det doftade af gris,
Och kakan sken uti ett skum af grädda.

Själff sitter unga prestmor i barnakammarn blid
Och pyntar sina sex till kvällens gamman,
I knät hon tar den minste, en byting flink och strid,
Och flockar ulliga små hufvud samman.

Med stilla röst hon täljer, som blott en moder kan,
Om Barnet, som vardt födt att världen frälsa,
Hur stjärnan för de vise i Österlandet brann,
Hur alla himlens härar barnet helsa.

Och ingen kung i världen och ingen hög och vis
Så mäktig är som detta barn allena.
Det styrer alla världar och har ett paradys
För alla små, de menlösa och rena.

Det kommer hit till jorden hvar julenatt igen,
Det nalkas snart med gåfvor underbara.
Och aldrig har det nån'sin förgätit någon vän,
Hur liten och hur arm han månne vara.

Och barnens ögon lysa uti en sällsam glans,
Små hvita händer knäppa de tillhopa.
Den lille pilten jublar: »jag lofvar att bli hans»,
Och »jag vill vara med» de alla ropa.

Nu steg man in i salen, och där stod granen tänd,
Och folket böljade i glada ringar,
Och själfve vördig prosten nu blifver eftersänd,
Och ölet går omkring, och gubben klingar.

Hvad ängslan, hopp och jubel, när skörden bäres in,
När liten famn blir full af granna skänker!
Då vidgas alla hjärtan, det blir så varmt i sinn',
En barnavärld i mormors öga blänker.

Sist sjunges julepsalmen, och prostfar lyser frid
Utöfver hus och hem och unga, gamla,
Åt dem, som hem ej hafva, åt hvarje hopplös strid,
Åt alla själar, som i mörker famla.

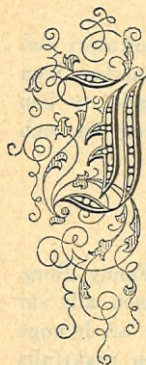
Han ber för markens äring, för fågeln i sitt bo,
För alla djupens klagorop, de dofva,
För alla nya släkten, i tidens gårdar gro,
Och dem i fosterjordens grafvar sofva. —

Snart var det tyst i huset, men natten andaktsfull
Uppsamlar jordens julskatt, alla böner.
Sitt ljusregn stjärnor sila på denna mörka mull,
Och Gud ser ned på alla stoftets söner.

Edvard Evers.

Julottan.

ulafton och julottan, hvilka kära minnen, hvilka ljusa förhoppningar framkalla ej dessa ord! Hvem erinrar sig ej med saknad den tid, då man ännu i barnslig oskuld eller med ungdomens hela hänförelse väntade efter julen såsom den ljufvigaste och härligaste af alla fester på året. Och väl var det då ej endast och allenast tanken på

den från gammalt härstammande seden att gifva och mottaga gåfvor, eller minnet af den kära hvarje år ständigt återkommande lika vänligt grönskande granen, som gjorde denna högtid så framför alla andra efterlängtd. — Vi tro, att äfven det stora ämnet för julhögtidens lof, den underbart djupa, men på samma gång så enkla och idylliskt sköna berättelsen om Jesusbarnets födelse, ej saknade sådana toner, som anslogo barnahjärtats strängar. Vi tro, att denna heliga fest, som bryter in med sitt evighetsljus midt under vinterdagarnes kulna himmel, särskildt tilltalar barnasinnets, ja fyller hvarje hjärta, den gamles och den unges, med lif och värme. Också kvarstår det redan i barndomen mottagna intrycket af denna härliga ljusfest såsom ett af de skönaste minnen, ett minne för lifvet.

Hvem minnes ej såsom en ljuspunkt från sin barndoms dagar den rena, oskuldsfulla glädje, han erfor, då han första gången fick följa sina föräldrar och andra högtidsklädda skaror till julottan! Den tidiga morgonstunden, de klart brinnande stjärnorna, hästarnes traf, pinglornas ljud, facklornas sken, det klingande föret, allt gaf åt denna färd någonting fängslande, färgrikt, festligt, som uppfyllde barnasinnets med sällsamma känslor. Och den tidiga eklärerings sedan! Icke allenast i rik mans gård, äfven i fattigmans hydda stodo brinnande ljus i fönstren, ja icke ens fattighuset saknade den morgonen den sedvanliga hyllningen åt den nyfödde judakonungen. Nu hördes genom den mörka rymden kyrkklockornas vänliga helsning. I rik belysning strålade från sin höjd det åldriga templet såsom en lysande eldstod i natten, visande det på skilda vägar kommande kyrkfolket den gemensamma mötesplatsen och inbjudande alla till den heliga festen.

Mäktigt brusade orgeln under de höga hvalfven; men ännu mäktigare skallade den gamla julsången: »Var helsad, sköna morgonstund» af hundratals röster från de hufvud vid hufvud tätt slutna skarorna, hvilka stående sjöngo den kära julsalmen. Psalmens sista ackord hade nyss förklingat, och nu följde predikarens ord så enkla och konstlösa, men dock så inspirerade och gripande, att allas ögon oafvändt voro fästade på den vördnadsvärde, åldrige läraren.

Han talade om den underbara julnatten i Betlehem med dess ljusglans, dess sköna änglasång; han förde oss in i herdarnes sällskap, för att med dem bringa Fridsfursten vår hyllning. Han ställde oss fram inför krubban och bjöd oss att se, se med trons barnablick, till dess vårt häpnade öga upptäckte, huru en gloria af gudomlig klarhet kringstrålade det späda barnets hjässa. Han sade oss, att här i denna krubba gryd-

de själfva morgonrodnaden till en ny dag, den skönaste, som någonsin uppgått öfver jorden, en dag, som skulle skingra mörkret, okunnighetens och fördomarnes mörker, syndens och sorgens mörker, en lefnadsdag, som, ända in i aftonskymningen så rik på uppoffrande kärlek, skulle bringa jorden oberäknelig välsignelse. Han talade om julen såsom en kärlekens fest, hvars uppgift var att

värma, närma
till hvarandra
dem, som vandra
kärlekslösa
och ur usla brunnar ösa.

Han målade den som en barmhertighetens fest, som kommer äfven den karges hjärta att vekna till gifmildhet, så att äfven den utarmade i sin eljes så mörka, kalla koja då får glädja sig vid en sprakande brasa på härden, ett par strålände ljus på bordet och en riklig, om än tarflig måltid åt sig och de hungriga barnen, hvilka, äfven de, då få känna, att det är jul, är Hans högtid, som var de fattigas vän. Han talade om julen såsom en oskuldens, en barnens högtid, då barrskogens friska dotter, den yppigt grönskande julgranen, som med sitt ljus och sitt namnam utgör barnens stora glädje och kommer deras ögon att stråla, är en skön, om än matt bild af de lefvande frukter, som vuxit ut från vinträdet Kristus. Han skildrade för oss minnet af vår barndoms jul, hurusom då, innan julnatten förde oss till ro, vi med undran lyssnade till den hvarje barnasinne tilltalande berättelse, som fadern läste vid familjehärden ur den stora boken med stålspännena: »Oss är födt ett barn, en son är oss gifven, hvilkens herredöme är uppå hans axlar, och han heter Underlig, Råd, Gud, Hjalte, Evig Fader, Fridsfurste». Han slutade med att i bevekande ord bjuda oss att än en gång varda såsom barn, och vi skulle åter få känna doften af den stilla frid, den rena fröjd, som gör barnahjärtat så lyckligt, så sorgfritt.

Allt var tyst. Det var, som om en ängel gått fram genom det heliga rummet och lagt på hvarje åhörars hjärta ett »ja och amen» till predikantens ord, ett amen, som gaf sig uttryck i de tacksamma blickar, de tårade ögon, det andäktiga allvar, den heliga frid, hvarmed män och kvinnor stodo upp från sina bänkar för att skingras hvar och en till sitt.

Men utanför, under himmelens höga tempelhalf, hade stjärnorna börjat blekna, och morgonrodnaden, som redan skimrade i öster, bredde en trolsk halfdager öfver det hvita snötäcket på kyrkogården med dess bladlösa träd, dess marmorvårdar och enkla lutande träkors. Det var en strid mellan dag och natt, hvarur ljuset skulle framgå med seger. Det var en färgrik tafla, en lefvande illustration till den slutvers vi nyss sjöngo därinne:

»Si natten flyr för dagens fröjd,
Och änglars röst från himlens höjd
Det bud till fromma herdar bär,
Att född den gode herden är.»

K. A. Hagström.

Ett par handskar.

Berättelse af Vilma Lindhé.

Prisbelönad vid Iduns stora pristäffing.

»Då går jag mycket hellre barhänt», sade Sigrid Werner vresigt, i det hon ryckte af sig den till hälften pådragna vensterhandsken.

»Men, kära barn,» svarade fru Werner och såg ett ögonblick upp från sitt arbete, en strumpa hon höll på att stoppa, »du fick ju handskarna i förgår.»

»Jag tycker, faster Karin borde förstå, att alla inte kan ha sådana kökslabbar som hon själf.»

»Men Sigrid då!»

»Det finns ingen i hela skolan, som skulle vilja gå med sådana handskar,» fortsatte Sigrid med gråten i halsen.

»Men hvad är det då för fel med dem?»

»Säg mamma inte då, hur det satt stora tippar utanför fingrarna?»

»Du hade inte tagit på dem ordentligt — om du det gör så —»

»Ful färg är det också, kan inte mamma ta' dem?»

»Jag har ju mycket mindre händer än du.»

»Men mamma frågar aldrig efter hvad mamma har på sig.»

»Är det så säkert?»

»Det måtte väl synas, mamma ser riktigt tarflig ut, och jag tycker . . .»

Fru Werner såg upp, och det var något i hennes ögon, som kom Sigrid att slå ned sina.

»Mamma behöver ett par nya handskar, det vet jag,» sade hon inställsamt.

»Det har jag behöft länge.»

»Om mamma ta'r dessa och köper mig ett par andra.»

»Jag har ingenting att köpa för . . .»

»Än kalkduken då?»

»Den är inte färdig.»

»Mamma ämnade ju sluta den i dag.» Det lät nästan som en förebräelse.

»Då hade du fått gå utan strumpor i morgon.»

»Jag kunde ju stoppat dem själf,» sade Sigrid smått skamsen, »vi talade ju om det igår.»

»Ja, men då hade du varit tvungen försaka antingen kalkkningen i middags eller dantillställningen i afton, och det ville jag inte, du skall ha roligt, medan du kan.»

Sigrid satt tyst och följde med blickarne moderns magra hand och stoppnålen, som stack ut och in genom ullgarnstrådarne. Hvad modern ändå var god, arbetsam och tålig. In-

gen var som hon! Om hon bara inte varit så tarfligt och illa klädd. Det var förfärligt fult och syndigt, och hon brukade bedja Gud om förlåtelse därför, men hon skämdes att gå tillsammans med henne på gatan, åtminstone då någon af kamraterna såg det.

Ja! Någon snäll flicka var hon ej, det visste hon nog, men hur svårt var det ej också att vara snäll!

»Fanny Borg hade nya handskar i går igen, ljusst bruna, aldeles efter kläduingen,» sade hon plötsligt.

»Fanny Borg! Jämför du dig med henne?»

Det kom ett hopplöst, trött uttryck i moderns af sorg och bekymmer tärda ansikte.

»Det vore visst värdt, hon som är den rikaste i hela skolan!»

»Och du den fattigaste.»

»Om mamma bara visste, hur svårt det känns!»

»Det vet jag, men du skulle inte tänka så mycket på det.»

»Det kan mamma säga, som sitter här hemma och inte ser, hur andra ha det.»

»Det är nyttigast för mig.»

»För din helsa, ja,» svarade Sigrid förströdd, »men mamma skulle bara komma in till Borgs och se, hur de ha det.»

»Det låter jag helst bli.»

»Mamma kan väl inte bli afundsjuk?»

»Hvem vet!»

»Skulle mamma kunna bli det?»

»Hvilket?» Modern hade redan glömt frågan för det svårlösta problemet: huru Sigrids strumpor skulle kunna stoppas ännu en gång, och hvar nya sedan skulle tagas ifrån.

»Har mamma aldrig känt afund? Aldrig mot någon?»

»Jo — mer än en gång.»

Det glimnade till i Sigrids ögon. Modren var således ej felfri, det kändes som en lättnad.

»Mer än en gång,» upprepade Sigrid skadeglad.

»Ja! När jag sett, hur andra mödrar kunna glädja sina barn, hur de ej behöfva neka dem något; och först och främst när jag tänkt på, hur de kunna betrygga deras framtid, då vet Gud, att jag afundats dem.»

Sigrid svarade ej, men den obehagliga förmimnelsen af något orätt, af någon synd hon begick, som hon känt på sista tiden, kom liksom närmare in på henne.

»Det är tid på, att du klär dig,» sade modern ögonblicket därpå, och Sigrid var glad att få gå. När hon kom in i sängkammaren, ett mörkt gårdsrum, låg allt hvad hon behöfde redan framtaget: skor, klädning, härrosett, skärp samt brosch och armband, moderns enda smycken, som hon för längesedan gifvit dottern till bruk. Tvättvattnet var till och med uppslaget och spegeln för bekvämlighetens skull nerflyttad från byrån till bordet vid fönstret.

Det var så vanligt allt detta, och Sigrid brukade aldrig tänka därpå, men i dag kände hon liksom en dof vrede mot modern. Hvarför kunde hon ej få göra allt detta själf? Hade hon bedt henne kanske!

Hon skulle på bal till Fanny Borg, som hon afundades. Inte såsom modern afundades — af kärlek till en annan — utan med allt hvad styggt, lumpet och elakt, som fanns inom henne själf.

Kanske hade faster Karin rätt i alla fall! Det var något så skeft, så halft i allsammans — men att taga *det* steget ut — det kunde hon aldrig, aldrig!

»Är du inte färdig att kamma än?» ropade modern från rummet utanför.

»Jag hjälper mig själf» — kom svaret, snäsigt och buttert.

»Hjälper dig själf!» sade modern, i det hon reste sig upp och slängde undan strumpan. »Jag undrar, hur du då skulle komma att se ut?»

Det gick heller inte, det hade Sigrid redan insett, men det var nära, att hon hade gråtit af förgelse, då hon lemnade kammen ifrån sig.

»Hvad är det barn lilla?» frågade modern ömt, i det hon smekte det krusiga, guldglänsande håret, men Sigrid vred sig undan, som hade beröringen plågat henne. Det plågade henne också att se moderns beundrande blickar, då hon stod där klädd i en dräkt, så nätt och prydd, att Fanny Borg knappast hade en vackrare. »Adjö,» sade hon blott, och slängde på sig kappan; som hade det gällt lifvet. Hon fick hjälpa sig själf ändå!

»Adjö» kom det ännu en gång, med gråten i halsen, så rusade hon utför trappan.

»Hvad kom det åt barnet?» tänkte fru Werner, där hon stod kvar. Sigrid hade ej kysst henne, som hon brukade. Det kändes så tungt och bittert.

Fru Werner gifte sig sent, och hennes ungdom hade varit sträfsam och glädjelös, därför njöt hon dubbelt af den lycka en makes kärlek och omvårdnad beredde henne. Han var ämbetsman och inkomsterna tillräckliga att föra ett enkelt, behagligt lif; men då han dog, året efter Sigrids födelse, funnos för enkaninga andra tillgångar än en årlig pension på trehundra kronor, och hade »faster Karin», den afidnes syster, ej räckt en hjälpande hand då och då, vete Gud, hur det gått.

Fru Werner, som var en skicklig brodös och fitigt använd, förtjänade visserligen ej så litet på sina arbeten — fanor, kyrkoprydnader, utstyrlar och hvad som erbjöds henne; men det förslog så litet, helst då Sigrid växte upp och arbetskraften blef mindre och mindre.

Fru Werner älskade sitt barn, som en ensam moder oftast älskar. Älskade det som mannens testamente, som minnet af den enda lyckliga tid hon genomlevat och som allt hon hade kvar att leva för. För henne arbetade hon, för henne hoppades hon, för hennes skull drömdo hon om en framtid. Hon skötte henne från första stunden, passade henne natt och dag, gick så att säga upp i henne, och Sigrid hade blifvit så van att taga, utan att gifva, att hon aldrig tänkte på, att det kunde vara annorlunda. Hon var alltid väl klädd, medan modern gick i lappade, förslitna klädesplagg, och åt henne sparades hvarje glädje, hvarje njutning, hvarje nöje, liksom hvarje läckerbit. Just för att hennes eget lif varit så tungt och glädjelöst, ville modern skona sitt barn, och då hon tyckte sig förmå så litet mot framtiden, som reste sig hotande och dyster, nekade hon henne aldrig, hvad stunden hade att bjuda.

Så växte Sigrid upp med en rik flickas prentioner och behof, utan blick för att modern arbetade sig till döds för hennes skull.

»En god uppfostran» var det enda kapital fru Werner kunde gifva sitt barn. Därför sattes Sigrid i en af stadens dyraste skolor, där hon fick kamrater från rika, öfverförfinade hem, hvilka hon afundades och sökte likna, och genom hvilkas umgänge allt det sämsta inom henne spirade likt ogräs i gynnsam jordmån, medan kunskaperna däremot växte långsamt utan must och mærg — litet barlast kanske, men ingen verklig hjälp på vägen genom lifvet.

Huru svårt det var att hålla henne vid det dyra läroverket visste endast den, som trälade

sig sjuk därför, och böckerna sedan, och att hålla henne klädd som de andra, helst nu då hon blifvit vuxna flickan, stötväxt och stark vid sina fyllda fjorton år!

Faster Karin, som hade ett charkuteri och stod sig godt, var den hjälpande handen, men också törntaggen, som ständigt sårade, ty hon skydde ej att säga sin mening rent ut, och den var bitter nog att höra.

* * *

Det var danstillställning hos Fanny Borg. Bara ungdom på högst tjugu år; men allt var gjordt som nu för tiden göres, för att de unga skola kunna ha roligt. Hela den praktfulla våningen upplyst, regementsmusik, dansprogram med den unga värdinnans monogram i guld. Dyrbara kotiljonsdekorationer, förfriskningar af alla slag samt till sist en splendid supé med många sorters vin. Det gick också rätt muntert till — isynnerhet efter supén. Sigrid var uppjuden som alltid, ty hon var en af de vackraste flickorna och dessutom genomträngd af lusten att behaga, att visa det hon — den fattiga flickan — var lika god som någon annan.

»Ni är er inte lik i kväll, fröken Werner,» sade hennes kavaljer, Harald Borg — sonen i huset, ett snobbigt löjtnantsämne, för hvilken Sigrid i tysthet flammade. »Jag fruktar att ni inte har roligt.»

»Visst har jag roligt,» svarade hon och dansade ut; men en sanning var, att tårarna ville fram, och att prakten i detta hus aldrig plågat henne som nu.

Medan hon dansade, såg hon magra, hvita fingrar, som stoppade på en strumpa. De dyrbara dräkterna påminde endast om lappade, nötta klädesplagg på en tård mager gestalt, och från de granna gemaken längtade hon hem till två små fattiga rum, där hon hade glömt något, tyckte hon, något som måste hemtas, innan det blef för sent.

»Nej, jag kan inte stanna längre,» bedyrade hon.

»Inte ens, om jag ber?» Det var återigen Harald Borg, som talade.

»Mamma lägger sig aldrig, förrän jag kommer hem.»

»Fröken brukar vara den sista i laget eljes.»

Det var, som skyndade dessa ord på henne ändå mer.

»Och hvem følger er hem?»

»Portvakten som alltid.»

När dörren till det rika huset slog igen efter henne, erfor hon en känsla af lättad på samma gång som en dunkel förnimmelse af att det var för *sista gången*.

Jo! Lampan brann som vanligt! Sigrid hade tagit af ytterplaggen i den lilla tamburen och gick på täpspetsarne, utan att veta af det. Hennes hjärta klappade. Ack om modern sovit ändå! Men det gjorde hon ju! Där satt hon med kalkduken nerfallen i knäet, det praktiga guldbroderiet hjärt afstickande mot den grådaskiga, lappade klädningen. Hufvudet lutadt mot den hårda stolsryggen, ögonen rökantade, händerna slappt nedhängande och något så dödstrött i hela ställningen, att Sigrids hjärta krympte tillsammans af fasa. Var det sömn eller död? På bordet, bland sybehöret — nu föll hennes blick därpå — låg ett par nya handskar, ljusst bruna. Det sjöd något upp inom henne, något likt bruset af ett stort vatten, så störtade hon till moderns fötter och vätte hennes händer med sina tårar

»Hvad är det? Hvad är det, älskling?» Fru Werner var vaken med ens.

Sigrid kunde ej svara, blott snyfta, som ville hennes hjärta brista.

»Har någon sårat dig? Hvad är det? Så tala då,» sade modern i ångest.

»Förlåt! Förlåt!» snyftade Sigrid.

»Hvad har du gjort, då?»

Då reste Sigrid sig. »Faster Karin har så rätt, så rätt så — fast jag inte ville tro det» — snyftade hon.

»Faster Karin?»

»Ja! Och jag vill inte gå i skola längre, inte träffa Fanny Borg eller någon af de andra, det gör mig bara elak. Jag vill arbeta för mamma, och mamma får inte passa upp mig — inte slita ut sig för min skull, för det är synd, synd emot mig också.» Hon skrek nästan fram de sista orden.

»Det är ju min glädje.»

»Men det är ingen glädje för mig längre.»

»Sluta skolan — hvad talar du om?»

»Mamma vet ju, att faster velat det så länge, och att jag får plats med lön hos henne hvad dag jag vill. Då slipper mamma skolafgiften, böckerna och allt det där; inte behöfver jag några granna kläder heller; och så förtjänar jag pengar och kan ge mamma, hjälpa mamma på alla sätt.» Sigrids ansikte sken af glädje, men fru Werner satt tyst, medan tår efter tår droppade utför hennes kinder. Hur hade hon ej tagit miste i all sin kärlek; hur hade hon ej felat mot sitt barn, felat

grymt, då hon planterat självviskheten i hennes hjärta, i stället för att gifva henne vapen i händerna på den knaggliga lefnadsvägen, som hon ändock ej kunde gå i hennes ställe. Hur hade hon ej glömt, att *ingen* är satt i världen att tjänas, utan att tjäna. Hur egoistisk hade ej hennes kärlek varit, midt i själfuppoffringen!

»Min praktiga flicka» sade hon sakta, i det hon smekte dottrens lockiga hufvud, där det smög sig intill henne, »jag har felat mer än du.»

Sed och osed.

Af Ave.

Alla människor tyckas vara ense därom, att julkappsgifvandet är en lika vacker som god sed, hvilken ej utan stor skada för julglädjen skulle kunna bortfalla. Men enigheten härvidlag är blott, så att säga, officiell; i hemlighet förargar sig mängden öfver denna sed och motser både jul och julkappsväsendet med bekymmer.

Seden i sig själf är vacker, fast infödd svensk torde den näppeligen vara, ty ännu för 40 à 50 år sedan tillhörde den blott julen i våra städer, och ännu är det ej allmänt bruk på landsbygden att gifva julklappar. Men i samma mån som de urgamla jullekarne och upptägen försvinna från allmogehemmen, hålla julklapparne sitt intåg därstädes; men icke alltid vinner den äkta julglädjen därpå.

Julkappar skulle ju vara uttryck för en julglädje så stor, att man måste meddela däraf åt sin nästa. De äro eller borde vara symbol på Guds kärlek till människorna i dess högsta potens: Guds sons födelse på jorden. Så upfattades äfven denna sed under äldre tider, och gifvarne sökte då äfven att sända sina gåfvor till dem, »som sutto i mörker», i fattigdomens eller sorgens mörker, på det glädjen måtte klappa på deras dörr och lemna ingång åt kärlekens fest. Sedd i detta ljus, få julklapparne en både hög och skön betydelse för hemlifvet, ty hvarje liten gåfva blir då liksom en glittrande stråle från stjärnan öfver Betlehem.

Men äfven om icke våra julklappar sändas oss, burna på detta stjärnljus, kunna de förhöja vår julglädje, när vi se, att hvarje gåfva är ett uttryck för personlig vördnad, tillgifvenhet eller kärlek, ty hvarje prof på, att någon håller oss kär och tänker på oss, värmer hjärtat och lockar fram det bästa, som finnes inom oss.

Men för att väcka glädje hos emottagaren fordras, att denne kan märka, att gifvaren tänkt på honom med kärlek. Det är ur denna tankegång, som den seden, att man själf skall förfärdiga julklappar, framvuxit och ännu till en del bibehåller sig, trots vår tids starka arbetsdelning.

Äfven i denna prisvärda tankegång insmögo sig dock skefheter, hvilka gjorde den vackra seden till en klandervärd osed. Man ville väcka uppseende, bli berömd, väcka afund i sin umgängeskrets genom att förfärdiga granna, dyrbara saker, lyxartiklar, hvilka kräfde en oerhörd flit och möda, och så finga stundom lejda händer utföra arbeten, åt hvilka gifvarinnan lånade sitt namn, och för hvilka hon uppbar beundran och beröm, fast litet hvar anade eller visste, att det var humbug.

Detta var en sida af den skefva tankeriktningen. En annan, ännu vanligare är att förstöra eller åtminstone försvaga helsan genom nattvak i och för julkapparbete. Man vill

öfverraska de sina genom de gåfvor, man förfärdigar under timmar, som böra egnas åt hvila och sömn, och man kommer vanligen att öfverraska dem med åsynen af ett par försvagade ögon, bleksot och nervositet frampå nyåret. Ett *allt för dyrbart* material har blifvit användt, utom pärlorna, guldtråden och sefurgarnet, nämligen helsa och kroppskrafter.

Och hur ofta männe det händer, att man i sitt eget hem lyckats bevara julkappshemligheten för sina närmaste? Äfven under förutsättning, att alla familjemedlemmarna respektera hvarandras mystiska paket, lär man väl sällan lyckas att undgå alla tillfälligheter, som röja arten af det arbete man har för händer, och så göra gissningar och slutsatser det öfriga. Jag minnes en gång, hur jag, af en på golfmattan tappad tråd, rispåd af ett tygstycke, ögonblickligen förstod, hvad som förvarades i en mycket omsorgsfullt läst byrålåda, och jag minnes äfven, hur det följande julafton pinade mig att låtsas en öfverraskning, som var mig fullständigt främmande. Dyligt har nog hänt de flesta af oss, och låtsade känslor, af hvad slag de vara må, bidraga aldrig till en äkta julstämning eller en oförfalskad julfröjd.

Hvad som dock i ännu högre grad egnar sig till att förstöra julstämningen, är familjemedlemmarnes osed att gifva hvarandra dyrbarare julklappar, än de hvar för sig hafva råd till. I de hem, där kärlek och förtroende råda emellan makarne, kan det naturligtvis ej komma i fråga, att de gifva hvarandra annat eller mera, än som är fullt förenligt med deras gemensamma ekonomiska ställning, och ej heller kräfva barnen i ett sådant hem några julklappar, som det skulle kosta föräldrarna bekymmer att anskaffa. Men tyvärr händer det mångenstädes, att hustrun ej känner mannens affärsställning och därför betraktar hans kassa som ett slags bank, på hvilken hon, utan ersättningskyldighet, kan draga vexlar, och han å sin sida behandlar henne som en, på en gång enträgen och farlig gäldenär, hvilken han ej kan rent afvisa, af fruktan för att hon skall misstänka hans soliditet och kanske genom sparsamhet göra hans kredit vacklande. — Bättre då, att han själf tar sin hustrus och barnens dyrbara julklappar på kredit samt skänker frun en kontant summa, för att hon må kunna köpa någon onyttig sak åt honom. Dock i sitt sinne önskar mannen, att han lefde i ett land, där man hvarken känner till jul eller julklappar.

Må de verkligt förmögna och rika bland oss gärna köpa guld, juveler, siden, spetsar, blommor och de tusen slags andra lyxartiklar, som fröjda allas ögon under våra julutställningar! De, som hafva råd därtill, de göra väl uti att låta penningarne komma i omlopp. En lyxartikel, köpt och betald hos en man, som redligt sträfvar framåt på konstens eller industriens mödosamma falt, är en bättre välgörenhet än en handfull slantar, kastade åt tiggaren, ty genom att förfärdiga lyxartiklar åt de rika förvärfva tusentals andra människor en nödtorftig bergning. Och hvem vet, om ej dessa tusen och åter tusen, som arbeta i lyxens tjänst för sin utkomst, utan att ens själfva ega ett uns guld eller en enda af de granlåttsaker, som de förfärdiga, ändå ej ega förutsättningar för att lefva ett lyckligare lif än detta fåtal rika, som köpa dessa lyxartiklar?

Att klandra lyxen, som ger arbete och bröd åt otaliga skaror af våra medmänniskor, vore lika så orimligt som att klandra den vackra seden att gifva julklappar. Må vi glädja oss åt allt det vackra, det dyrbara och eleganta, som julutställningarna ha ut uppvisa; men må hvar och en blott köpa de julklappar, hvilka

han med lätt sinne kan betala, så att ej nyårsräkningarna framför sig kasta en tung skugga öfver julfröjden och fördunkla skenet från julgranens tända ljus.

Men må vi tillika vid våra uppköp, ämnade att bereda våra kära julglädje, ej glömma att tillika bereda säljaren en glad jul!

Till de oseder, som insmugit sig vid julklappsgifvandet, finnes äfven den att hos säljare, om hvilka man vet eller anar, att de äro i trångmål, passa på och pruta ned den önskade varan till ett vida lägre pris, än den kan erhållas för hos den välbergade försäljaren. Detta är icke allenast ett okristligt ocker på fattigmans nöd, utan tillika ett rof af nästans rätt till en julfröjd, som borde medfölja ett sträfsamt, ärligt arbete.

Människor, som med allvar söka att hvarje jul bereda glädje åt allt flere och flere personer, skola helt visst märka, att den därmed ökade summan af julfröjd på jorden skall lända äfven dem själfva till välsignelse, i det de för hvarje år blifva allt mer och mer samvetsgranna och eftertänksamma i både handel och vandel och därigenom bereda en ständigt ökad fond af en tolf månaders lång julfröjd åt sig och sin omgivning. Ty man tänker sig aldrig rätt klart in i en god tankegång, utan att flere andra goda tankar därvid spira upp som snöklockor vid islossningen.

Och här, liksom i så mycket annat, som rör hemmets värld, tillhör det oss kvinnor att anslå rätta tonen, så att julglädjen må kunna bli både fulltonig och harmonisk, så väl i stugan eller kammaren med den alnshöga julgranen som i gemaket, där granens ljus bryter sig mot rika förgyllningar och blänkande kristallprismor.

Det hela beror på, om där finnes hjärteguld och hjärteklang i julhelsingnen: en glad, god och välsignad jul åt eder alla!

De fångnas jul.

Skiss af

Mathilda Roos.

Julaftonens underbara stämning hvilat öfver staden. Decemberkvällens mörker, som ute på landsbygden lägger sig tätt kring skogar och stigar, skingras här af alla de tusentals ljus, hvilka göra gatorna nästan lika upplysta som under dagen. Människorna strömma af och an; i butikerna råder feberaktigt brådska, kunderna vimla om hvarandra, ifriga att bli uppassade, stora sändningar af paket skickas åt olika delar af staden.

Men så småningom upphör den ifrigaste rörelsen på gatorna. Stunden, då julljusen skola tändas, nalkas; alla de, som ega ett hem, begifva sig dit. Fadern eller brodern i det rika hemmet kommer tillbaka lastad med paket och bespejad af nyfikna tindrande barnaögon; den fattiga modern, som i sista stunden varit ute för att få en liten gran för billigt pris, skynar hem med sin skatt under armen och mötes i dörren af jublande skrik från en väntande barnaskara. . .

Tystare och tystare bli gatorna, det är som sänkte sig öfver jorden en dröm om kärlek och frid, som förjagar världsbullrets oro.

Det är något egendomligt i att en dylik stund gå ut i staden — vandra gata upp och ned — se hur ljusen tändas i fönstren — föreställa sig dessa olika hem, där öfverallt julen firas. . .

Det är något underligt gripande i att tänka på, hur hela den kristna världen, annars så splittrad af skilda intressen, i detta ögonblick enas i en enda känsla: julens glädje.

Och medan jag i den stjärnklara decemberkvällen ensam ströfvar af och an mellan de upplysta husraderna, förefaller det mig, som hade för några ögonblick all strid, all äflan upphört, — genom aftonens stillhet, likt ett pulsslag från mänsklighetens hjärta, vibrerar den stora jultanken: »ära vare Gud i höjden, frid på jorden och människorna en god vilja!»

Men då kommer plötsligen som ett skärande missljud i den sköna stämningen en annan tanke. . . Finns det då icke ställen, dit julens glädje icke förmår tränga, ställen, där det glada budskapet endast ljuder som tomma betydelselösa ord? Och fantasien ilar ut i vidare kretsar. . . Den målar sig nästen af synd och skam, af lidande och kval, så mörka och ogenomträngliga att ingen stråle från Betlehemsstjärnan förmår bryta ditin. Dystra minnen stiga upp för tanken, halfutplånade bilder tränga sig fram taga form och gestalt, börja lefva igen, — och slutligen, midt under detta grubbel, som skymmer julgranens ljus, reser sig i inbillningen en tung byggnad med grågula stenmurar och en hög, svart tillstängd port. . .

Det är kvinnofängelset på Norrmalm, de af brottet stämplades, af samhället förkastades bostad. . .

Hur männe de fira julen där — hvad har den haft att säga åt dessa olyckliga, för hvilka den vackra decemberkvällen, de snöhöljda gatorna med deras slädar och bjällror, de lysande butikerna, julgranarna bakom de upplysta fönstren, hemglädje, julbrådska och julfrid — allt, allt är endast vemodiga drömmar från förflutna tider? Hur ha de emottagit budskapet om frid på jorden och god vilja åt människorna?

Och omedvetet följa stegen den riktning, hvari tankarne gå: uppför Drottninggatan, in på Barnhusgatan, bort till det gamla f. d. »Spinnhuset», som ligger där mörkt och ensamt i julaftonens glädje.

En ringning på porten, och några sekunder därefter höras steg, nyckeln vrides om i låset, porten öppnas, och jag står inne på gården. . .

De nakna stenarne, som på alla håll omgifva gården, se lika dystra och kvävande ut som vanligt; vinterkvällens mörker genombrytes endast här och där af en sömnigt brinnande lykta; då och då kommer någon gående öfver gården, ibland någon af befålet, ibland en fånge, hvars hvitgrå dräkt spöklikt framskymtar i dunklet. Här är allt så olika emot därute, — så stilla och tyst, så dödt. Endast de stora, gnistrande vinterstjärnorna, som lysa öfver den mörka gården, äro de samma här som därute.

Medan jag står och ser mig omkring, blir här plötsligen lif och rörelse. Från logementen i straffängelset, som upptager södra och vestra sidan af gården, från östra porten, som vetter åt den s. k. Smedsgården, där lösdrifverskorna hållas till tvångsarbete, komma skaror af fångar, hvilka skynda öfver gården, in genom en på venstra sidan liggande port.

Det långa sorgliga tåget skymtar hastigt förbi; endast från lösdrifverskornas led höres ett kväfdt skratt eller prat, men straffångarne gå stilla och tysta, och deras hvitklädda gestalter med de skygga ljudlösa rörelserna glida förbi som underliga dystra drömfigurer.

Det är den stund, då julgudstjänst skall firas i kyrkan, dit fångarne äro beordrade att infinna sig.

Jag följer således efter det långa tåget, som, alltjämt i samma hastiga takt, går uppför trappan, in i kyrkan, hvilken inom några ögon-

blick är fylld af denna egendomliga församling af lika klädda, gråhvita gestalter, — lösdrifverskorna på läktaren, straffångarne nere i kyrkan.

Gudstjänsten börjar; en julpsalm sjunges, och därefter håller presten ett föredrag. Det är eget och gripande att iakttaga de stackars kvinnornas olika uttryck därunder. Hos straffångarne märkes på fleres ansikten en djup rörelse; de flesta af dem äro barnamörderskor, bondflickor, som komma hit direkt från sina hem, och då de nu sitta i kyrkan och lyssna på pastorans ord, är det som om de ville framtvinga en stämning från fordom, med hvilken de stilla sin längtan eller insöfva sin oro. De vagga sakta på kroppen, liksom bondgummorna i kyrkan pläga göra, niga eller buga sig, då Frälsarens namn nämnes, läsa ifrigt i psalmboken och deltaga i sången. . . Och öfver en del ansikten breder sig så småningom en stilla frid. . . Minnen från fordom tyckas uppstiga i deras hjärtan. . . de drömma sig tillbaka till den gamla landskyrkan, där de suttit så många gånger med mor och syskon, där de försökt att uppmärksamt lyssna på prestens ord, ända tills lavendeldofthen döfvade deras sinne och sömnen smög sig öfver dem, och de förskräckta sprutto till vid klockarens gälla toner: »Allena Gud i himmelrik!» . . . där de en gång gråtande stodo vid det löfsmockade altaret och aflade sina löften och gjorde så många vackra föresatser att hålla dem. . .

En del åter har ett ovanligt, nästan förtvifadt uttryck i sina drag. Det synes, att julen berör dem, men icke för att bringa en helsning om frid, utan för att störa och oro dem, kanske väcka ett slumrande samvete, kanske tända en dröjande ånger. . .

Hos lösdrifverskorna förmärkes däremot icke en skynt af rörelse; det är som alla religiösa känslor stelnat hos dem, som om alla minnen dödt bort, som om i deras inre icke längre fanns en resonansbotten för öfversinnliga tankar. Slöa eller fräcka stirra de framför sig, de sköna orden om frid och försoning klinga meningslösa för dessa olyckliga, åt hvilka lifvet icke bragt annat än ofrid och kval. . .

Då gudstjänsten är slut, då de sista tonerna af julpsalmen: »En jungfru födde ett barn i dag» förklingat, stiga fångarna upp och begifva sig till logementen för att fira julafton.

Här är verkligen en skynt af jultrefnad. Fångarne ha i dag haft ledigt sedan klockan 12, och de ha använt sin ledighetstid till att efter bästa förmåga pryda logementen. De nakna otrefliga rummen se också nästan inbjudande ut, upplysta som de äro af ljus, hvilka, julen till ära, ha ersatt de vanliga lamporna. En del af fångarne ha förstätt att göra det riktigt jullikt omkring sig; liksom i kyrkan försöka

de äfven här att frammana det förlutna, genom att, åtminstone på julafton, få något af det gamla hemmets luft in i det dystra fängelset.

Lösdrifverskorna däremot, som i allmänhet icke ha några barndomsminnen att upplifva, pryda sina logement med bandrosetter och transparanger och vilja helst fira julen med att gå omkring och prata.

För öfrigt finna de julhelgen lång och tråkig, längtan efter frihet, som ständigt bränner dem, blir då häftigare än annars. Endast några af de äldre, för hvilka fängelset blifvit likt ett hem, tycka om, att det är jul.

En gammal gumma, som allt sedan 1864 idkat lösdrifveri, kommer helt gemytligt emot mig och önskar »god jul». Hon ser glad och förnöjd ut, hon är som en huskatt i fängelset, utanför hvilket hon numera ej skulle trivas. »Här ä' bättre än på 'Söder' och 'Grubben', — försäkrar hon, — »här ä' bättre mat, och så ä' di snällare mot en.»

Då fångarna kommit upp på logementen, utdelas af vaktkvinnan brefven, hvilka naturligtvis på julaftonen äro mera än vanligt efterlängtade, i synnerhet af straffångarne, som då merendels få några rader från hemmet. De lyckliga, hvilka erhållit bref, kasta sig nu med ifver däröfver, och de, som ej själfva kunna läsa, vända sig till någon läskunnig för att få hjälp med att dechifrera raderna, hvilka måste läsas om flere gånger. Sedan börja de utbyta nyheter hemifrån, och under en lång stund hör man nyfikna, ifriga meddelanden om brefven: »den spräckliga kon har nu kalfvat, men vi kan inte lägga på kalven, för vi ska' samla te smör» eller »nu har Lars Erson giftat sej' me' Inga», eller »välkommen hem, kära barn, de' ska' inga titta snedt på dej, för den, som är utan synd, han kaste den första stenen», eller något dylikt.

Men hos en del af fångarna väcka dessa erinringar från hemmet en ännu djupare längtan än kyrkan och psalmerna, och medan de andra prata, sitta dessa tysta för sig själfva, försjunkna i tankar, likgiltiga för allt omkring dem...

Där vid kakelugnen sitter t. ex. en strafffånge, en barnamörderska, med hufvudet stödt mot handen och det bref, hon nyss läst, liggande på knäet. Stora tårar rinna utför hennes bleka ansikte, och bröstet häfves upp och ned af den häftiga sinnesrörelsen.

Jag går fram, helsar på henne och trycker hennes hand. Hon besvarar vänligt min helsing och reser sig upp.

»Ni har fått bref hemifrån?» frågade jag tvekan.

»Ja, d' ä' från syster min», svarade hon snyftande, »min lilla syster, som jag är så glad vid... hon skrifer så vänligt och godt, och d' ä' så tungt att sitta här och vara ett s'ant dåligt exempel för henne...»

Hon vänder sig bort och gömmer ansiktet i händerna.

»Och en så'n här afton ä' det värre än vanligt», fortfor hon mellan snyftningarna, »att tänka på, hur di har det där hemma nu, d' ä' så tungt, så tungt...»

Jag kunde ingenting svara; jag tryckte blott ännu en gång hennes hand och vände mig bort — äfven jag med tårar i ögonen...

Men nu ringer klockan till aftonvard och afbryter alla samtal. Fångarna tåga ned i matsalen för att där intaga sin julgröt. Äfven de fångar, som sitta i cell, trakteras härmed, och det är en vemodig syn att se dem äta sin grötportion vid skenet från det enda ljus, som svagt upplyser den lilla cellen. Det är deras julafton — gröten och det tända ljuset!

Då aftonvardens är slut, förströ sig fångarna

med att sjunga; till och med från Smedsgården höras toner, det är några lösdrifverskor, som en gång under forna bättre tider studerat sångkonsten, och som nu på julkvällen sjunga en psalm för sina olyckskamrater i fängelset!

Så gå timmarne — den vanliga rondens och räkningen af fångarne ega rum — ljusen släckas — logementen stängas — mörker och tystnad inhölja gården och byggningarna — och julfesten i fängelset är slut — — — — —

Men då jag kommer till det hem, där jag firar min julafton, — då jag ser den festligt klädda våningen med julgranen och de af presenter öfverfulla korgarna, då jag ser de ungas glädjestrålade ansikten och hör barnens skratt och jubelskrik — då är det, som hörde jag tusentals missljud möta mig, jag måste vända mig bort ifrån alltsammans, gå in i mitt rum och under några ögonblick vara för mig själf...

Och länge efteråt, sedan mitt öga vant sig vid de ljusa rummen och mitt öra vid glädje-ropen, ser jag i fantasien framskynta än ett trotsigt likgiltigt ansikte, hvars hårda drag inga julminnen förmå uppmjuka, än en sorgsen tårfylld blick, full af drömmar om barndomens försvunna julgläde...

Hvem är den lyckligaste af två kvinnor? Är det den, som är högst älskad? Nej, det är hon, som älskar högst.

A. de Musset.

Jag har en syster.

»Nå», sade fru Nykvist, i det hon öppnade tamburdörren och såg fru Setterholm stå därutanför, »det var då riktigt rart främmande, riktigt, riktigt rart. Stig in för all del. Och så kommer fru Setterholm precis som efterskickad. Vi ha just kaffet på bordet».

»Tack, snälla fru Nykvist, det skall smaka mycket godt. Jag har sprungit hela morgonen i regnvädrat. Men för att vara ärlig, så får jag lof att bekänna, att jag kommer inte alldeles utan ärende».

»Det dröjer vi med», sade fru Nykvist, »till dess vi värmt oss med en kopp ur glaspumpen. — Fru Setterholm borde skaffa sig en pumpa. Det är märkvärdigt, hvad kaffet blir godt i sådana.»

De båda fruarna drucko och pratade en god timme, och till slut skulle då ärendet fram.

»Ack ja, jag är ute och springer för att samla ihop en liten summa till en familj, där mannen brutit benet af sig, och barnen inte ha något att äta. Det är ett sådant elände. Nu kommer också värden och hotar att kasta ut dem på gatan, om han inte får sin hyra.»

»Ja», sade fru Nykvist, »det är den vanliga historien; sjukdom och fattigdom, sådant hör man så ofta. Det är förfärligt. Man tycker, att man borde hjälpa, och man borde det verkligen. Men ser fru Setterholm — om hvar och en hjälpte sina närmaste, så blef nöden aldrig så stor. Jag har en syster, som blef enka med fyra barn», fru Nykvist fick vid dessa ord tårar i ögonen. »Vi voro som lif och själ i vår flicktid. Allt hvad jag kan undvara är det både min skyldighet och mitt hjärtebehof att ge åt henne.»

Fru Nykvist arbetade upp sig till den ärligaste och ömmaste systerkärlek.

»Jag vet ju, hvad hon, stackarn, måste försaka och arbeta. Jag skulle nog gärna ge, men när man har så nära anförvandter, som

nära på lida nöd, då tycker jag, att man har en tydlig fingervisning, hvar man skall hjälpa. När en syster...»

Här afbröt fru Nykvist af verklig rörelse sitt tal. Hon kände sig på gränsen till det sublima. Fru Setterholm blef så deltagande för fru Nykvists syster och hennes fyra barn, att hon icke sade ett ord mer om hennes familj, hon bara tackade för det utmärkta kaffet och gick.

Medan fru Nykvist plockade in småbröden, tänkte hon fortfarande på den stackars Anna och hennes svårighet att kunna ta sig fram i lifvet. Påminnelsen om henne väckte just en känsla af ädelmod inom henne, hennes själ suddade så tätt intill plikten, att blotta närheten därpå kastade liksom ett skimmer af tillfredsställelse öfver hennes inre. Men så kommo dagens bestyr och plånade ut alltsammans, och på aftonen fick hon naturligen förströelse för sina tankar af allt, som berättades i Nyheterna, som hon alltid gömde till kvälls-lectyr.

När hon följande dag gick upp till Stockholms Enskilda bank för en liten omsättning, så klack det till i henne, då hon tog emot räntan och i detsamma såg en sparbössa, hvarpå stod: »För husville män.» Då hade hon icke längre kvar gårdagens ärliga rörelse, men hon hade känslan af en skyldighet, när hon kom ihåg formeln: »Jag har en syster», och hon vände bort ögonen från sparbössan.

Fjorton dagar senare in i november var det den där vedgubben, som högg fingrarna af sig. Hustrun kom och grät och beklagade sig, och fru Nykvist hade redan en krona i nypan, men så kom hon hastigt att tänka: »syster!», och så bytte hon om till tjugufem öre.

Och så gjorde hon gång på gång. Det blef hennes stående tes, som rörde henne, som ingaf henne en känsla af rättfärdighet och ansvar, som riktigt höjde henne i hennes egna tankar: »Jag har en syster! Skulle någon ha, så vore det hon.»

Och så nalkades julen. Det blef så mycket utgifter, som det alltid blir den tiden. Man måste ju ha litet snyggt, och fru Nykvist hade för ingen del mycket att ta af. Litet fick man väl lof att underhålla huset, om det inte alldeles skulle förfalla, och litet mera mat än vanligt måste man ju ha till helgen, ifall någon skulle helsa på. Man fick väl lof att någon gång se sina vänner, när man själf var bjuden både här och där. Och det där trefliga teköket, som hon gått och sett på i bodfönstret i tre månader! Det må man då medge, att till julen kunde hon då kosta på att ge sig själf en present, så mycket måtte man då ha rättighet till, när man inte spenderar mera på sina nöjen, än hon gör! Ja, det är märkvärdigt, hvad de där helgerna ta pengar. Bara tvätten blir ju ett helt kapital. »Stackars Anna, — — men vänta bara — — till nyåret — —»

Men hur det var så gick nyåret — — och så gled året så småningom vecka efter vecka för fru Nykvist som för andra, med små dagliga bestyr till sitt slut. Ibland kom där en hastig tanke: »Ja, nästa vecka... det skall då bli säkert...»

Emellertid sträfvade »stackars Anna» i sin utkant af den lilla småstaden natt och dag för sig och barnen, utan aning om, hvilken sköld hon var mellan mänskligheten och fru Nykvist, som fortfarande vid förekommade fall till sin egen och andras belåtenhet begagnade trollformeln: »Jag har en syster!»

Amanda Kerfstedt.

J gäsmarsch

Skiss
af
Anna Wahlenberg.

»H i ä' bortbjudna i kväll,» sade grosshandlarn, i det han kom ut från sitt rum sysselsatt med att knyta nattrockskordongen om lifvet. Han hade nyss kommit hem, och liten och satt som han var, pustade han ännu efter trapppromenadens och omklädnings ansträngningar.

»Hvart då, pappa?»

En ung, blond flicka med ett lifligt, rundkindadt ansikte vände sig om från buffeten, där hon höll på att ordna alla dryckeskannor och muggar, hennes far fått till julklapp.

»Till Wennmarks.»

Om grosshandlarn varit en god iakttagare, skulle han nog kunnat märka ett rödaktigt skimmer, som spred sig öfver dotterns klara hy, men han såg inte vidare på henne, utan började vrida och vända på kannorna.

»Ja, det vill säga,» fortsatte han, »det skulle väl snarare vara en påstötning än en bjudning. Jag träffade Wennmark utanför Stöhrs, och han tyckte, jag gärna kunde komma hem till honom och spela vira med hans svåger. Man skulle någonting göra på trettondagsafton.»

»Men då ä' det ju bara du, som ä' bjuden.»

»Nej, för all del. Du kan ju ta dina barn med, sa' han.»

»Tror du han menade Karl också?» frågade den unga flickan dröjande. »De känner ju ingen annan än mig. Karl var inte med, när vi gjorde visit hos dem, och inte heller var han hemma, när fru och fröken Wennmark var på återvisit hos mig. Så de ha aldrig sett honom.»

Grosshandlarn gjorde helt om på klacken. Var det någonting, som förargade honom, så var det visiter. Han kunde inte begripa, hvarför man högtidligt måste gå och figurera emot hvarandra två förmiddagar, innan man kunde ha trefligt tillsammans på en eftermiddag. Det var alldeles händelsevis han hade tagit sin äldsta dotter med sig upp till

Wennmarks en söndagsförmiddag, eftersom de ändå voro ute på promenad, och han hade ett par ord i affärer att säga auditören. Och så kommer flickan och gör det till visit!

»Du med dina visiter! Ni ska med allihop, både du och Karl och alla de andra.»

Hon stirrade på honom alldeles häpen.

»Nej men pappa, inte går det an...»

»Går det inte an! Jag får säga dig, Hedvig, att jag anser mig ha lefvat länge nog för att veta, hvad som passar sig. Ni går med allihop, och därmed punkt.»

Han gick tvärt in i sitt rum, och där fick Hedvig stå vid sin buffet och fundera.

Hon hade flere dagar gått och undrat, om de inte skulle blifva bjudna till Wennmarks, men att bjudningen skulle komma på det här sättet, det hade hon inte tänkt sig. För henne hade den hägrat som ett större aftonsällskap, helst med dans. Hon skulle haft sin nya mattblå crépeklädning med de svarta kokarderna, som hon nyss fått hem, som var så enkel och chic, som klädde henne så väl, och som han, Anton Wennmark, docenten, icke sett på de julbaler, där de träffats. Sista gången hade han sagt, att hans ferier snart voro slut, och att han skulle tillbaka till Upsala, men att han hoppades de skulle råkas innan dess.

Och nu skulle de verkligen råkas en gång till! Men hur?

Inte på bal. Ingen musik omkring dem. Ingen tète à tète i en fönstersmyg med solfjädern viftande emellan dem, inga täflande kavaljerer, inga nådiga blickar, inga blommor, ingen tunn luftig dräkt, intet chic!

Hon skulle komma i en mörkbrun ylleklädning, som missklädde henne, hälften bjuden och hälften objuden och eskorterad af en rad barnungar, som inte voro bjudna alls.

Det var då visst och sannt, att hon lika väl som pappa unnade syskonen ha roligt, men man skulle väl också tänka litet på familjens anseende, och när fint folk har många barn, visas aldrig hela barnkammaren på en gång, om den också vore inviterad på kort.

Tänk bara att gå och vara barnvakterska en hel kväll, hon som varit baldrottning förra gången hon träffade honom. Då hade hon hållit honom stramt. Han hade fått tiggja länge, innan han fick sin tredje dans, och när han ville stjåla en tappad blomma, hade hon slagit till honom med solfjädern. Men nu skulle hon knappt våga tala med honom. Hvad skulle han tänka om henne och hennes familj!

Vid middagen var hon långt ifrån så glad som vanligt och blef nästan lika otålig, när lilla Signe kom och kysste henne, som när Karl knöt upp hennes förklädsband. Hon ville vara i fred, och hon hade beslutit en sak: att antingen rädda familjens anseende eller också inte vara med och se på, när det gick förloradt. I den vägen gjorde hon också två försök. Det första utfördes en stund, sedan de stigit upp från bordet.

Hon hade icke utan hemlig glädje funnit Svens bästa jacka förskönad med en stor lucka i ryggen, om hvars tillvaro egaren under en hel vecka lemnat världen i okunnighet, ty han var ingen vän af bråk i förtid. Med detta plagg på armen inträdde hon i faderns rum och förklarade som sitt bästa råd, att man skulle ge barnen litet russin och mandel och låta dem stanna hemma allihop, ty det vore synd, om Sven skulle sitta ensam på trettondagsafton.

Hennes far sköt upp glasögonen i pannan och tittade på henne.

»Den, som inte kan följa med, blir hemma. De som kan går med, har jag sagt, och därmed punkt.»

Det han hade sagt, det hade han sagt. Ja, hon kände tillräckligt sin fars fasta karaktär, och när hon kom ut, höll hon nästan på att gråta i kapp med Sven, som kastade sig öfver en soffkarm och stortjöt, när han fick höra sin fars dom. Men hvad tjänade det till, att han var hemma, när alla de andra skulle vara med! Det var ju bara synd om honom. Han hade nyss stått på hufvudet af glädje öfver bortbjudningen.

Hon letade fram hans näst bästa kostym, sydde i knappar, tvättade, borstade och gnuggade under Svens stigande intresse, tills den blef någorlunda passabel, och gick därefter in till sin far igen med ett mycket lidande utseende. Hon hade så ondt i hufvudet, att hon inte kunde följa med.

»Prat,» sade fadern och vände tidningen. »Hvad ä' det för konst? Nu vill jag, att du ska gå med.»

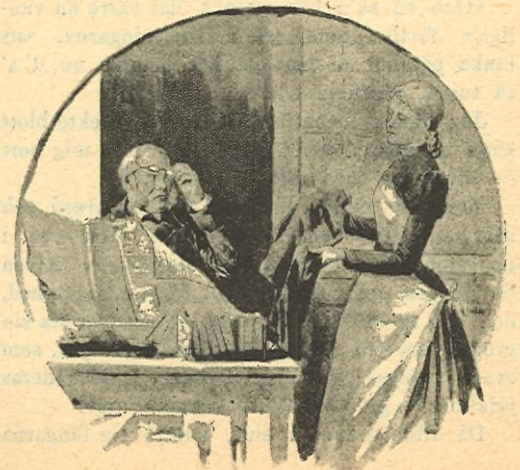
Hon stod och höll i dörren.

»Men jag kan väl inte gå, när jag mår så illa...»

»Pytt, litet hufvudvärk! Jag gick på bogsstämma i fredags, när jag hade tandvärk. Sätt på dig du och se glad ut.»

Han höll tidningen för ansiktet igen, och Hedvig gick, men inte såg hon precis glad ut.

Klockan half sju gaf man sig af. Först gick grosshandlarn själf, och så alla hans barn, Hedvig, nitton år, Karl sjutton, Märta tolf, Sven tio, Gustaf åtta och Signe sju år. När hela gäsmarschen kom in i tamburen hos Wennmarks blef den alldeles full, och Hedvig hade riktigt svårt att komma fram till spegeln.

Hvad den där klädningen satt illa! Håret hade hon heller inte fått bra, och hon var varm och upphettad i ansiktet, som om hon stått framför spiseln och lagat mat. Åh, hvad hon såg tarflig ut! Skulle han känna igen henne?

Salongsdörren slogs upp. Fadern steg på, och de andra efter. Där var han! Jo, han kände igen henne! Hon glömde all förlägenhet och förtret, medan han helt varmt höll hennes hand och tackade för sist.

Men länge fick han icke hålla den, ty där räcktes upp en tredje liten hand emellan dem. Det var Signe, som hade brådtom med att göra ifrån sig sina helsningsbestyr. Hon kunde inte vänta.

Docenten gaf henne ett handslag och såg sig en smula förvånad omkring. Han hade tydligen icke haft en aning om, hur många systrar och bröder Hedvig hade.

»Nå, det varsnällt,» sade han, »det var riktigt snällt, att ni tog era syskon med.»

Trodde han, det var hon, som tagit dem med? Hedvig kände, att hon blef allt rödare och rödare, och var glad, när fru Wennmark drog henne bort att dricka te. Där stodo bara ett halft dussin koppar på bordet, men jungfrun kom strax in med flere par. Barnen ordnades på sina stolar, och sedan de slutat teet, försökte dottern i huset att roa dem med lekar i salen, medan de fullvuxna spredo sig i de andra rummen, antingen för att spela eller konversera.

Alla människor voro vänliga och artiga mot Hedvig, men hon kunde inte hjälpa, att hon kände sig förlägen och främmande i kväll och mest för Anton Wennberg. Det gick inte för dem att prata som förut. Men så finga de inte heller vara i fred. Just när de höllo på att tala om den blifvande vårfesten i Upsala, kom Märta och ställde sig att hänga på Hedvig med armen öfver hennes axel och höra på med den mest spända och obehagliga uppmärksamhet. Och så var det omöjligt att hålla tillsammans sina tankar och vara intressant, när man jämt skulle tänka på småbarnen ute i salen. Deras mor var död sedan flere år, och Hedvig visste mer än väl, att alla deras brister i sätt, klädsel och uppförande voro stora systers fel, som inte uppfostrade dem bättre.

Än måste hon springa upp för att öfvertala Gustaf att skona bordsfötterna eller be Märta låta bli att skrufva sig mot gardinerna eller hindra Sven från att visa sin skieklighet i att spela Gubben Noach på flygeln. Och hvar femte minut kom Signe till henne, såg upp med ett par strålande ögon och leende mun, sade tyst, att hon ville tala med henne, och drog henne bort i något hörn, där hon stod och hviskade, frågade och pekade på allt möjligt, som om hon aldrig förr i sitt lif sett en finare salong.

»Kom ska vi leka en rolig sittlek! Ni få lof att vara med allihop,» sade fröken Wennmark i salongsdörren med Signe i ena handen och Sven i den andra.

Efter ett allmänt uppbrött placerade man sig på stolarna, som barnen ställt upp i en väldig ring ute i salen, och leken begynte. Bäst det var, observerade Hedvig, att en af damerna drog på munnen, under det hon envist betraktade Gustafs långa ben. Och hvad var det nu också, som slank kring hans dinglande fötter.

Hon flyttade sig intill honom för att se bättre. Det var något slags papper, som hängde ut mellan snörena på skorna. På den ena sidan var det hvitt, på den andra blankt svart. Hon böjde sig ned och drog i det.

»Hvad ä' det där, Gustaf?»

Gustaf försökte se ogenerad ut, ryckte undan fötterna, gömde dem så godt sig göra lät bakom stolsbenen och låtsade, som om han ingenting hört.

»Hvar ä' plösarna?»

Intet svar.

»Hör du inte? Hvar har du gjort af plösarna?»

Hon hviskade, men det hade blifvit tyst i rummet, och alla lyssnade. Gustaf tugade på näsduken och såg ned på golfvet.

»Jo, ser du, min fällknif ville inte riktigt gå igen och, och... och då gjorde den så illa fickorna... och...»

»Hvar ä' plösarna, frågar jag?»

»Och ser du, därför så... så skulle jag göra den till slidknif.»

»Slidknif...?»

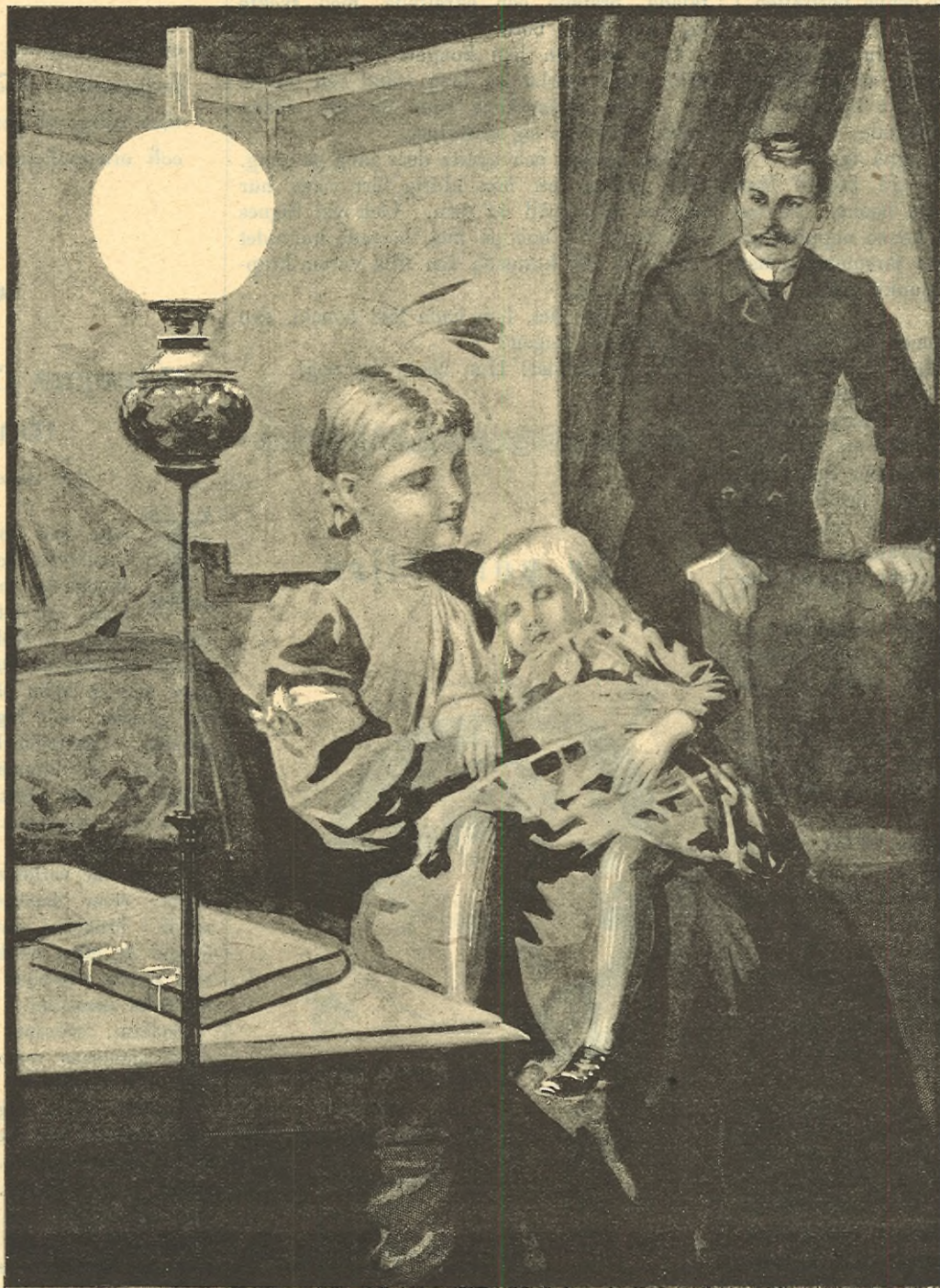
»Men jag hade intet läder till slidan, och då tog jag... för ser du, om man bara snör ihop skorna riktigt bra och har riktigt mörka strumpor, så behöfver man inga plösar. Ville Malm har aldrig någ-

ra han.»

Gustaf tittade ned på sina marinblå ben. Om de bara varit litet mörkare, hade han aldrig behöft några opålitliga svarta pappersplösar, som åka undan.

Det fnissades rundt omkring. Hedvig visste icke, om det var syskonen eller värdfolket, men hon var säker på, att ingen kunde förstå, hur det kunde gå till, att sönerna i ett ordentligt hus begagnade svarta pappersplösar i skodonen.

Sedan hon varit ute med Gustaf i ett annat rum och efter förhållandena satt hans

Anton Wennberg var också stelare och tystare än annars. Hedvig tyckte, att hans ögon följde henne med ett underligt uttryck. Han hade nog gjort sig en helt annan föreställning om henne i hvardagslag. Det var hon säker på. Hon var inte till sin fördel i kväll, det kände hon, och om han förut haft något intresse för henne, så försvann det nu, utan att hon kunde göra något för att hålla honom fast vid sig. Hon var tafatt, dum, otreflig och tarflig i kväll och kunde inte vara annorlunda. Åh, hon önskade sig långt därifrån!

skodon i bästa möjliga skick, återtog hon sin plats i stolsringen och försökte tvinga sig att visa uppmärksamhet för leken. Men det ville inte gå. Upphörligt kom den tanken för henne: hvad skall man tro om oss? Och hon blef stelare än förut.

Det var en lättnad, när värdinnan slutligen kom och bad herrskapet stiga in i salongen, emedan supén skulle dukas fram. Hedvig reste sig, glad att åtminstone komma undan de många blickarna. Och när de flesta af sällskapet gingo in till herrarne för att se på spelet, passade hon på och kröp in i hörnet mellan soffan och ateniennen, tog Signe i knäet och visade henne porträtten i ett album.

Den lilla flickan satt med sin ena arm om hennes hals, medan hon flitigt vände bladen, frågande och pratande om alla herrarne och fruarna. Men Hedvig svarade helt frånvarande. Hon satt i sina egna tankar.

Hvarför kom han inte till henne? Han brydde sig då alls inte om henne. På balerna hade han sökt upp henne upphörligt. Men här i hans eget hem försummade han henne. Hade hon då sjunkit så i hans ögon?

Signes frågor kommo emellertid allt sparsammare och trögare. Hennes lilla hufvud sjönk ner mot systemens axel, och albumet började glida ur hennes hand. Hedvig märkte ingenting, förrän det var nära att falla ner på mattan. Då tog hon hastigt fatt i det, lade det på bordet, makade det lilla hufvudet med de slutna ögonlocken och det yfviga, ljusa håret i en bekvämare ställning, knäppte händerna om den veka barngestalten och föll åter i sina tankar.

Hon hade suttit så några ögonblick, då hon plötsligt märkte, att någon stod bredvid henne, och då hon hastigt vände sig om, såg hon också, hvem det var.

Docenten stod där, helt lugnt stödd mot en stolskarm, och betraktade henne oafvänt och med en min, som om han stått där länge.

»Hvad ni skrämde mig! Hvad gör ni där?» utbrast Hedvig nervöst.

Han kom fram och satte sig bredvid henne i soffan.

»Jag studerade,» svarade han.

»Det trodde jag ni hade slutat med,» sade hon med ett försök att skämta.

»Nej, jag har lärt mig mycket i kväll.»

»Af mig?»

»Nej, af era syskon.»

Han lutade armbågen mot bordet och höll hufvudet i handen så, att nedre delen af ansiktet skymdes och detta helt och hållet beherrskades af de mörka, gråblå ögonen. Hedvig hade icke förr än nu sett, hur vackra, innerliga och goda de kunde blicka fram. Hon tyckte, att de sågo djupt in i henne.

»När de hängde och drog i er och tog er bort i vrårna för att hviska sina hemligheter, då lärde de mig en god del,» fortsatte han. »Och när de kommo och kysste er, lärde jag ännu mer, och jag lär fortfarande af den där lilla där, som håller sin arm så fast om er hals och soffer så tryggt mot ert bröst. Hon småler med sin lilla öppna mun. Hon ligger så godt. Vet ni, hvad hon lär mig?»

»Nej.»

Hedvig kunde icke se på honom.

»Vill ni veta det?»

»Ja, det vore roligt.»

Nu hade hon hemtat sig och kunde se upp, men läpparna darrade litet.

»Då ska' jag säga er det, men inte nu, inte här. Får jag komma hem till er?»

»Ja,» sade hon sakt. Hvarje artig fras dog bort, innan den hann sägas ut.

»I morgon?»

»Ja.»

De sutto tysta. Ett ögonblick vågade Hedvig åter se in i hans ögon. Men nu strålade de så, att hon icke mer vågade se dit.

Värdinnan kom in. Rummet blef fullt af folk. Man reste sig och gick ut för att äta, och Hedvig gjorde detsamma. Men hon rörde sig hela tiden som i en dröm. Hon talade, pratade och skrattade, men tyckte sig ändå långt borta från alltihop.

Inte förr än hon kommit hem, gått omkring och sysslat en lång stund och trädde in i sina småsyskons rum för att släcka ljuset, blef hon sig själf igen.

Hon smekte och kysste dem gång på gång. Hon tyckte, att hon aldrig förr vetat, hur mycket hon höll af dem. Och vid Signes lilla säng föll hon på knä, borrarade hufvudet i kudden och kramade den lilla varma kroppen intill sig.

Hvad var det, hon hade lärt honom, den lilla älskade ungen?

Hon visste det! Hon visste det nog!

Ur portföljen.

U är mig närmast, du
är mig kärast,
du är mitt allra bästa;
du har ditt hem uti mitt
hjärta,
där andra flyktigt gästa.

Uti mitt bröst du ligger
som guld spängdt in i hårda stenen;
där har du slagit djupa rötter
som blomman gör i åkerrenen.

Du blänker som en liten källa
bland björkarna i hagen,
som icke fryser till om vintern
och svalkar heta sommar dagar.

När trött på knä vid brädden
jag törstig munnen sänker,
du ger mig lif och heta pannan
med klara droppar stänker.

Ditt vänliga, ditt ljufva väsen
i allting kärt sig gömmer.
I hvarje fläkt ett ord det hviskar,
i hvarje ros det drömmar.

Så är du, hvar du är, mig nära,
förnummen städs och aldrig borta,
när tidig sol ger långa dagar
och vinterskymning ger dem korta.

U. S. Öman.

Alperna från vaggon- fönstret.

Ur resedagboken.

Iregn och höstrusk hade jag åkt från Stockholm och ned genom Europa. I Stockholm hade man hunnit glömma bort, att det fanns solsken till i den trista världen. I Köbenhavn var den nya, berömda asfalten på Östergade oklanderligt torr, men molnen höllo på att fyllas, snart färdiga att spricka, och ingen 'asphaltier' gick utan paraply. Östersjön bredde sig gråtjock under en tung, låg himmel och Nordtyskland var gråare än allt grått, ångarna genomsura, vägnarna som smutsiga svarta streck fram öfver de leriga fälten.

Berlin var världsstad i regnväder. Hallande skurar öfver flanörer, uniformer och militärmusik. München smutsigare än någonsin med ljusgul dy öfver de breda gatorna och en storm, som gjorde paraplyer till helt och hållet betydelselösa persedlar.

Söderut, söderut! Bort från regnets, töcknets, smutsens regioner. In i vaggonen och igen med fönsterna!

Imman lägger sig öfver rutan och mattslippar glaset, så att man slipper se kloaken, man färdas fram igenom. Jag tänder en cigarr, dásar i kupéhörnet, sluter ögonen och ser framför mig ett litet ombonadt rum — skymningsbrasa, hvilstolar med mjuka kuddar, portiererna fördragna och gardinen nedfäld — världen utestängd, en egen liten värld här inne. Samspråk mellan fyra ögon om smått och stort, allvar och skämt, lugn efter dagens arbete, brasskenets lek öfver tapeter, taflor, böcker — stämning af hem och vinterkväll . . .

Stämning, som brytes af att konduktören rycker upp dörren och släpper in allt det bayerska rusket, en hel störtflod af blåst och regn och otrefnad. Till tröst talar den lille tjocke mannen med bieransiktet, de koketta mustascherna och den öfverflödande svarta peruken, som liknar en ålderstigen färpels, om att den som ej har »gepäck» att förtulla, har hela tio minuter på sig att äta middag vid gränsen till Tyrolen. Hvarpå han drar sig ut igen efter väl förrättadt ärende. Han har

tittat på biljetterna och kylt ut vagnen. 'Der Mohr kann gehen'.

Tyrolen! Man borde i alla fall se, hur det tar sig ut.

Jag torkar af fönsterimman.

Ur det flacka landskapet stiger med ens en bergshöjd upp, långsträckt och grönkädd, en förberedelse till höglandsnaturen. Så åter en och en till — Alpernas förtrupper.

Och länge dröjer det inte, förrän tåget rasslar fram i dalar mellan tyrolerbergen, tätt bevuxna höjder, branta, upptill hvita af snö, som ligger kvar i remnor och hakar sig fast mellan buskarna. Och snart växa bergen och få jämna snötäcken på sig, och i dalarna nedanför ligga små landt gårdar med sina gröna fönsterluckor, de långsträckt balkongerna och de framspringande taken, sammanhållna af stora stenar — den kända typen för dessa små leksakshus, som vi alla minnas från vår ungdom.

Men himlen är allt annat än blå öfver tyrolernaturen, som den plägar vara på taflorna, regnet smattrar ohejdadt på rutan och stormen ofvanom dalarna, där vi åka fram, tränger järnvägsröken nedåt, så att den bildar ett hvitt dunbolster, som bäddar sig omkring tåget.

När hvirflarna lätta sig, glida nya taflor fram utanför. Det börjar skymma, en blågrå slöja töcknar om dalen, ett och annat ljus tindrar fram här och hvar och slöjan tättnar, medan landskapet ljusnar allt mer från grönt till ljusgrått, till hvitt.

Det är vintern, vi kommit in uti. Det är nu ej blott bergtopparna, som bestå sig med snökalotter, utan snön ligger öfver dalarna, och sluttningarnas granar stå hvitklädda som julträden hemma. Och tankarna flyga åter dit upp, från december-naturen här till julkvällsstämningen i norden.

Taflorna vexla oupphörligt, bergen torna sig upp på hvarandra, någon öfre kant ha de ej, ty topparnas snö smälter samman med himlens. Än vältrar stormen hela massor af snö öfver fält och mörka strömmar och små byar, och banvakterna se ut som små tomtar, där de stå orörliga i sina svarta kappor med kapusonger.

Ibland äro vi inne i lä af bergen. Där är lugnt, där ligger snön tjock på trädens grenar och är bredd mjukt som ett nytvättadt täcke öfver marken, så att jag endast saknar lämpligt sällskap för att få mig en liten uppfri-skande pojaktig duell på snöboll, då tåget håller hela fem minuter vid den lilla stationen i grytan mellan alpväggarna.

Men man har åldrats till humöret under spleendagarna i Tysklands regndusk, och hvarken den lille energiske holländaren eller den skäggbevuxne tyske Herr Doktor eller den distinguerade italienske galantuomo med det stubbade hvita håret och de varma, mörkbruna ögonen förefalla hägade att kasta snöboll. Hvarför idéen får gå samma väg som flertalet idéer gå.

Jag öppnar i stället Bædeker — den oundgänglige reskamraten — läser, att Gossensass här höjer sig öfver alpedjan, tittar ut i mörkret och antecknar i mitt minne, att jag sett på Gossensass. Hvarpå jag finner det föga lönt att söka efter andra märkvärdigheter.

Tåget rasslar in i tunnlar och ut ur tunnlar. Det bär uppför, man känner, hur vagnen lyftes, oupphörligt uppåt. Och Brenneralperna susa förbi som hvita jättespöken.

Det är ej längre i dalarna man håller sig. Långt nedanför ligger nu landskapet med små städer och små kyrkor, svarta sjöar och slingrande floder.

Men det hela skönjes helt obestämdt, doldt af vinterkvällens mörker.

Åter dåsar jag till i mitt hörn, sluter ögonen och har en förnimmelse af, att jag sitter i en vagn och blir dragen af en uttråkad krake upp för knaggliga backar, som aldrig vilja taga slut. Uppåt, ständigt uppåt. Bilderna vexla, fantastiska, utan form och konturer som alperna i mörkret utanför. Men till hemlandet gå de som vanligt, och om hemmet kretsas de. Och de se ej hemmet i enformigt höstslask, så som man skulle minnas det, om man vore fullt vaken. Deras himmel är aldrig enfärgadt grå. Den är som Italiens himmel. Äfven när det regnar och ruskar, är det sol däri.

Man plumsar ut i hög snö vid en station utan namn. Den sista ölsejdeln. Sedan nattstämning med half slummer ibland, men oftast vaka. Än mörkt i vagnen med tre utsträckt sofvande herrar, svepta in i pläder, än ljusst med ett halft dussin skrånande viveurer dit insläppta — herrar i eleganta sommarkostymer och utan vördnad för sömnen, mänsklighetens stora tröstariinna. Folk, som kommer och försvinner igen, lifligt samtal på något obegripligt barbarspråk, så intet ljud utom vagnarnes jämna rasslande.

»Ala!» ropar konduktören med bieransiktet. Ut med gepäcket att visiteras igen. Genom mörkret fram till domarbordet. Domaren förstär ej tyska och den bleke sköne kyparen i baldräkt och friserade lockar i restauranten förstär ej heller tyska.

Vi äro i Italien. Sejdlarne äro utbytta mot små halmospunna foglietter med halmpropp. Stora bröd med platta kotletter på ha efterträdt de små runda 'belegten Brotchen'.

Nu tänker ingen på att sova mer. Kupéfönstren aftorkas, ingen lägger sig, man tänder en ny cigarr, alla medresande äro försedda med cigarrer — det var endast vid tullvisitationen, som det var en så allmän brist på den varan — och snart är ett lifligt samtal i gång.

Det var öfverskridandet af Italiens gräns, som kunde en så kraftig verkan åstadkomma.

Natten skrider fram, men det har blifvit ljusare omkring oss. Himlen är blå, mörkblå, marken torr, all snö bortblåst eller uppsopad på bergskammens höjder. Den lilla stad, vi glida fram öfver, ser ut att ha elektriskt ljus öfver gatorna och de små hvita husen. Men det elektriska ljuset kommer från månen, som helt och hållet oväntad tittar fram mellan skyarna.

Nu rasslar tåget nedför, i ohejdad fart ned från alperna, genom en natur, mera leende och yppig än den, vi klättrade upp igenom, ned till Italien, ned från vintern, bort från grådascket och allt hvad spleen heter, ned till sol-sken och grönska.

Och då Verona dök fram mellan svarta cyresser och ekar, som ej fält sina blad, då stod fullmånen på en alldeles molnfri himmel och lyste på den gamla stadens kupoler och terrasser, drömmande och silfverklart som den gång, då Romeo smög sig fram genom dessa slingrande gränder, fram till Julias balkong, där hon väntade, blek af bäfvande längtan i det hvita månljuset.

Georg Nordensvan.

Mannen kan icke förnedra kvinnorna, utan att själf förnedras; han kan icke upphöja dem, utan att själf blifva bättre.

A. Martin.

Julen

på landet

för

40 år sedan.

Tecknad ur minnet af Mathilda Langlet.

Julen var för fyrtio år sedan, likasom den är nu, och, låtom oss hoppas det, fortfarande, så länge världen står, också skall blifva, särskildt en glädjens och fridens högtid. Men man hade då icke så mycket att komma med som nu, när man ville föreställa någon fest, och man måste glädja sig öfver saker, som numera skulle betraktas med förnämt förakt, liksom man också fick festa med mindre dyrbar apparat, än nu för tiden.

I synnerhet var detta tillfället på landet, där man mest måste själf tillverka allt hvad man behöfde, både för nytta och nöje. I hopp att jämförelsen mellan förr och nu skulle kunna väcka ett visst intresse, vill jag här meddela några spridda minnen från julens firande på landet i en välförsedd prostgård.

Det så kallade »julistöket» började ganska tidigt; så där en tre veckor före jul, eller första dagarna af december, tog prostinnan fram almanacka och blyertspenna och började vid somliga dagar göra några kabbalistiska tecken, under det hon halfhögt mumlade, icke besvärjelser, men för den oinvigde dock tämligen svårtydda fraser, hvori stundom urskildes uttrycken: »syfta maltet», »luta fisken», »stålsikt», »sallake» (saltlake) m. m.

Slutligen såg hon upp och vände sig till sin äldsta dotter, som flitigt sömmade på broderiet till en toffel.

»Vi ha ej mer än tre veckor till jul nu, Klara,» sade hon.

»Inte mer?» sade Klara med en half suck och tänkte på den stora bordduken, som hon och syster Lisen, vid skenet af undansnillade, hemstöpta talgljus, om nätterna virkade, och som skulle vara färdig till julklapp åt mamma. Garnet var färdigt tvinnadt, det var en god sak, men virkningen, som just nu kommit på modet, gick långsamt, ty mönstret var tätt och botten icke särdeles gles heller.

»Om vi nu skulle göra byken först,» fortfor prostinnan, »och så, medan kläderna hänga uppe, brygga och slakta —»

»Så långt förut?» undrade Klara.

»Ja, du skall få se, att vi få kallt i jul; Anders slaskar och Thomas braskar, det slår

aldrig fel. Och då få vi undangjordt en hop, så att vi blott ha bakning och rengöring kvar.»

Ty »stor rengöring» skulle det vara till julen, det var klart! »Förmaket» städades och pyntades först och afstängdes för publikum, så kom ordningen till sofrunnen; salen sparades till sist, på prostens begäran, ty när där var skuradt, fick man order af prostinnan att »icke gå på golfvet», hvilket både prosten och »magistern» opponerade sig emot, ehuru befallningen icke behöfde tagas efter bokstafven, utan egentligen afsåg, att persontrafiken skulle hålla sig på mattan, d. v. s. de utlagda trasmattorna.

Klockan fyra på morgonen anlände slaktaren och »räntgummorna», hjälpgummorna, som skulle rengöra »räntan», innanmätet i slaktdjuren. Kaffe med dopp skulle då vara färdigt, och sedan slaktkreaturet blifvit afifvadt, kom slaktaren in för att få den s. k. sticksupen, som för resten hans medhjälperkor ej heller försmådde. Någon nykterhets-sak afhördes då för tiden ej, och ehuru det egentliga superiet öfverlemnades åt karlarne, togo sig gummorna gärna en tår på tand vid slakt och byk och andra svårare sysslor.

Brygden sköttes af tjänstflickorna, men när jätten skulle läggas i karet, blottade mamsell Klara — fröknar funnos den tiden ej i ofrälse hus — själf sin hvita arm och stack ned armbågen i vörten; om då en »kall ring slog sig omkring armen», var värmegraden lagom — någon annan termometer visste man ej af.

När grynkorfven skulle kokas, inträdde också ett högtidligt ögonblick. Sedan alla till korfven afsedda »skinn» blifvit fyllda och vederbörligen med nål och tråd hopsyddade eller och med korfsticker hopfästa, påsattes i den öppna spiseln en ofantlig trebent gryta med vatten; på den långa »bordbänken» och det uppslagna köksbordet breddes frisk långhalm, hvarpå den kokade korfven skulle uppläggas, och så väntade man blott, att vattnet skulle börja koka. Så fort tecken därtill förmärktes, tillsades alla att hålla sig tysta, haken lades på köksdörren — läs fanns ej på denna, utan blott klinka och hake — och nu tog prostinnan själf, under andaktsfull tystnad, korfvarne om hand och nedlade dem i grytan. Först sedan de alla kommit ned och vattnet åter började sjuda, upphäufdes förtrollningen, haken kastades af, och händer och tungor kommo åter i rörelse. Skulle någon förut yttrat ett ord, så hade ofelbart korfven kokat sönder, och ordspråket »klart som korfspad», kommit på skam.

Det var för öfrigt en rätt egendomlig scen, denna korfkokning. Belysningen var skälligen klen; en »dank» eller två i det stora köket, stort som en nutida balsalong, förmodade ej sprida sitt sken i vidare kretsar, utan i hörn och vrår rådde ett mystiskt dunkel. Medan korfven lades i grytan, lystes med båda dankarne, så att de svarta spismurarne och den ofantliga vida skorstenen klart upplystes, medan det öfriga rummet låg i ett halfdunkel, där tråg och byttor och halmbäddar och ljushåriga pigor framskymtade.

Sedan skulle kött och fläsk saltas ned. Prostinnan stod själf i saltboden, klädd i skinnkofta och väderhufva, och strödde med egen hand salpeter »mellan hvarfven» i köttinnan, ty eljes blef det aldrig lagom, sade hon.

Voro nu slakt, byk och brygd väl öfverstökade, så skulle tvätten skötas, och detta gjorde husets unga döttrar mest på egen

hand; till manglingen fingo de hjälp, men hopläggnings och strykning af de rena kläderna voro deras ensak, och ehuru de ej behöfde »draga» mangeln, måste dock en af dem vara med och »lägga på stocken» och tillse, att allt blef ordentligt gjort. När då i en välförsedd prestgård funnos i storbyken så där fyrtio par lakan och 18—20 dussin serveter och handdukar, så var man allt litet trött, när man om kvällen lemnade mangelboden.

Det torde vara nödigt att så godt först som sist anmärka, det de tre unga döttrarna i prestgården icke försummat sin andliga utbildning för dessa sysslors skull. De voro både språkkunniga och musikaliska och mycket belästa, vida mer än kanske till och med nutida unga damer. De hade dock aldrig besökt någon skola och villigt måste medgifvas, att de voro bedröfligt okunniga i naturvetenskap och matematik. Men detta ansågs på den tiden tämligen öfverflödigt; kunde man blott trilla limporna släta i botten och passa ugnsvärmen för smörtårtan, behöfde man ej veta det ringaste vare sig om varmet eller tyngdpunkten eller »trögheten» eller några naturkrafter af hvilken som helst beskaffenhet; och kunde man blott se efter att man »fick rätt tillbaka», när man gjorde sina små uppköp, så ofrade man ej en tanke vare sig åt den högre eller lägre aritmetiken.

Dagen före julaftonen kunde det väl se litet stökigt ut, och det kunde väl blifva litet sent, innan man kom i säng, men dock var man på julaftonen uppe i tid och drack morgonkaffet vid ljus. Tjocka hemstöpta tagljus stodo i höga armstakar på kaffebordet och »smakbullen» af saffransbrödet låg uppskuren i den röda lackerade skorporkogen. Man satt länge vid kaffet och språkade, och alla voro glada. Allting hade lyckats väl: färskölet var sött och starkt, limporna visade ej spår till degrand, smörtårtan hade icke fallit ned, mandelmusslorna voro möra, och korfven låg rund och kall på sin halmbädd därute i handkammaren — icke en hade spruckit sönder.

Nu sattes ljus i alla stakar, framlades duktyg och annat linne, synades och framsattes silfver och porslin för helgen. Ty allt det bästa, som fanns i huset, skulle fram under julhelgen — det var ju en så stor högtid, som skulle på allt sätt firas och hållas för mer än alla andra tänkbara högtider. Prostinnan lade upp på det med en hvit duk belagda köksbordet tjänstfolkets »julhögar» — en limpa, en rågsikt-kaka en hvetbulle och en »saffranskuse». Till julhögen hörde dessutom ett ljus och ett litet paket med kaffe och socker.

Medan prostinnan sysslade med detta, klädde hennes båda äldsta flickor julgranen för småsyskonens räkning. Af allt det bjäfs som nu, under namn af julgransprydnader, kan fås för en ringa penning, fanns då ej en tillstymmelse. Granen stod i en kruka eller låda med jord och var ej högre, än att den kunde stå på salsbordet. Några röda äpplen och litet konfekt samt, om det skulle vara riktigt fint, några med bladguld ofullkomligt öfverdragna valnötter upphängdes däri. Litet kardad bomull lades på grenarne, föreställande snö, några stjärnor klipptes af guld- och silfverpapper, och i toppen fästes en, likaledes af guld- och silfverpapper utklippt ängel med silfvervingar. Det var hela stäten.

(Forts. längre fram i numret.)

En julberättelse

af Johan Nordling.

Det var en tidig decembermorgon, och mörkret låg ännu i ostörd sömn öfver den hvita snön. Långt bort öfver furuskogen, som likt en svart mur i det gråa töcknet reste sig på andra sidan Säfsjövikens isgolf, förmärktes dock en svagt opalfärgad strimma mellan topparne, den sena vinterdagens första förebåd.

Uppe på herrgården lyste det redan genom de tre stora köksfönstren; inga gardiner skymde utsikten, så att långt ned i stora alléen kunde man se elden flamma i spiseln. Från den ena flygelbyggnaden kom just gamle Jakob, gårdsdrängen, lunkande med yxan öfver axeln för att, ännu knappast mornad, bege sig till vedbacken, då mamsell Ulrika steg ut på stora förstutrappan och lyssnade ned åt gården. Hon hörde Jakobs stöflar knarra öfver den frusna snön.

Då kom hon ned. Kappan hade hon på och de väldiga färskinnsbottinerna, och en tjock schal var lindad om hals och hufvud.

»Är det du, Jakob? Det var just bra, att du har yxan med. Följ mig till granbacken, se vi ut en julgran.»

»En julgran» — gamle Jakob hade så när släppt yxan i förvåning — »hvad säger mamsell, skall det bli julgran på Säfsjö i år!»

»Jo, det skall det bli», svarade mamsell Ulrika bestämdt; »kom nu bara!»

Jakob trafvade efter. I fyrtio långa år hade han lydt mamsell Ulrikas kommando, och han hörde nog på tonen, när det var allvar med. Men underliga tankar väcktes under hans gråslitna mössa. En julgran — herre Gud, sedan »gamla baron» dog och den »söta fröken Elsie» med sådan jämmer kom ur huset — det var femton långa år sedan dess — hade där icke varit tal eller tanke på någon julgran vid Säfsjö gård. Unga baron tålde intet julfirande, han; allt skulle gå på hvardagsvis, och butter och tvär som alla andra dagar om året gick han omkring på själfva Kristi heliga dag.

Annat var det i forna dagar — hvad han mindes det väl! Då körde julen upp till trappan med festlig helsning och bjällrorrs klang, och hela huset var rustadt att värdigt ta emot den välkomne gästen. Gamle baron tog de små, baron Knut och fröken Elsie, en vid hvardera handen, och Jakob med sin stora yxa hemtades från vedbacken. Det gällde att se ut en syskongran, en riktigt vacker syskongran med två stammar från en rot åt de kära barnen, en stam åt dem hvar; och Jakob hade under hela året förut gjort sina rekognoseringar för den viktiga stunden,

så att nu visste han på pricken, hvar Knut och Elsie hade att finna den.

Hvilket jubel, när yxhuggen sjöngo genom den gröna skogen, och syskongranens snöbräm stod som en hvit sky i den klara luften. Vid tredje hugget — där föll den! Och med glädjeskri kastade sig Knut och Elsie öfver den att släpa den hem med sina små krafter, sopande öfver snön. Ty de tilläto ingen annan att göra det.

Då såg gamle baron på Jakob och log. Han kunde le så godt, gamle baron, att det gick ända till hjärtat.

Men barnen växte upp, och det kom andra tider. Det kom en jul, om hvilken ännu i dag ingen på gården vågade tala högt, men som de gamle mindes, som hade det varit i går. Det var den där främmande ingenjören, som gjort bekantskap med fröken Elsie uppe i Stockholm — de älskade hvarandra, de unga, *oändligt* älskade de. Men baron var stolt, och sonen höll med honom: ingen vanbörding skulle tränga sig in i deras familj. Det hade ju dock gått så långt, att det ej kunde göras om. Det var förfärligt! Den stackars lilla fröken grät, som om hjärtat hade slitits ur hennes kropp; baronerna, den gamle och den unge, rasade; och på själfva julafonen — tänk, på denna glädjens kväll — körde de den främmande ut på dörren, när han kom med hjärtats böner och helgens frid. Och fröken Elsie — hon följde honom . . .

Så djupt grep allt detta den gamle baronen, att hans sjuka hjärta på nytt satte honom hårdt an, och annandag jul var unge baron Knut herre på Säfsjö — *ensam* herre.

Sedan dess hade ej fröken Elsie namn fått nämnas på fädernegården. Baron Knut var som en annan människa efter de dagarne; det kom en kyla och ett bittert allvar öfver honom, som bredde en beständig vinter öfver hela hans omgifning.

Alla dessa minnen och tankar foro igenom Jakobs gråa hufvud, där han vankade efter mamsell Ulrika i snön. Hade något öga

kunnat tränga in i hvad som försiggick under den tjocka yleschalen, skulle det ha förnummit, att äfven hennes tankar gingo samma vägar. Till sist sade hon, nästan hviskande, som hade hon fruktat lyssnare:

»Jakob, vet du, hvar det finns någon syskongran?»

Jakob spratt till som en gammal knekt vid lystringsordet.

»Det är inte så fritt, att jag spekeleerat' ut en riktigt vacker en i år också. Man ska någon julefröjd ha,» menade han.

Snart stodo de båda gamla vid Jakobs gran. Han var uppspelt som en orre af detta ovanliga nöje, den gode gårdsdrängen, och sjöng och hojtade, när yxan gick, så att mamsell Ulrika måste tysta på honom. Ett grått morgonljus började sila in mellan träden.

»Mätte vi nu bara få in den i flygeln, så att inte baron får se'n», sade Ulrika, när Jakob väl hade trädet på ryggen. »För inte ett knyst får någon veta om detta mer än vi, så mycket du hör det, Jakob!»

»Nog kan mamsell lita på mig,» försäkrade han. Och det visste hon, att hon kunde.

* * *

I den stora, gammalmodiga salen en trappa upp stod mamsell Ulrika och stirrade ut genom en af de svarta rutorna. Det var julkväll. Nere på gårdsplanen skar ljuset från den ena flygelns låga fönster i långa strimmor genom mörkret; gårdens folk firade där inne i all tysthet sin helg med litet extra förplägning och stillsamma lekar. Ty tyst och stilla måste det försiggå, att intet uppseende och buller gjordes, som kunde störa den dystre mannen, baron Knut, som enligt sin vana stängt sig inne i sitt arbetsrum åt trädgårdssidan, ensam med sina tankar och minnen.

Gamla Ulrika hade nyss helt obemärkt smugit sig ifrån det församlade gårdsfolket. Tyst, tyst hade hon kommit uppför trappan och förbi baronens dörr. I mörkret bakom sig hade hon den vackra syskongranen, hemligen smyckad med mångfaldiga ljus, med röda vinteräpplen och glittrande julgranskram, undangömdt och glömdt sedan så många år. Huru hennes hjärta klappade! Det var ett farligt slag hon gick att slå — skulle, *skulle* det måne lyckas?

Hennes öron spändes för att uppfatta det minsta ljud. Det var så tyst och tungt: hon hörde sitt eget hjärta slå. Emellan fingrarne rullade hon i mörkret den lilla breffappen, som i dag underrättat henne, att allt var redo.

»Jag kommer, som du ville det. Må Gud vara mig nådig. — Din Elsie.» Det var allt hvad den innehöll. Men otaliga gånger hade hon läst och åter läst det under dagens lopp för att gifva sig mod att föra sitt verk till slut. Hyste hon då fruktan — fruktan för en god gärning? Det var ju hon själf, som velat det så.

Den stackars kära, lilla Elsie — gamla Ulrika var ju hennes enda vän från barna-år. Från *henne* hade hon långt emellan fått de få knapphändiga underrättelserna från det dystra hemmet, till *henne* hade hon anförtrott sig, när mannen i det fjärran landet af döden plötsligt rycktes från henne och hennes tvänne små barn. Och nu var hon åter på fosterjorden, en sorgbruten, förkrossad kvinna; och i kväll — *i kväll* skulle hon komma . . .

Ett svagt klingande af bjällror trängde i detta ögonblick till Ulrikas öra. I andlös spaning tryckte hon sitt ansikte mot den kalla rutan. Hon såg genom dunklet, att en släde stannade vid mynningen af alléen.

Inom en minut var hon därefter. En djupt beslöjad kvinna med sänkt hufvud stod redan bredvid släden; tysta, förskrämda af den sena, ovanliga färden trängde sig två små flickor upp mot modern.

»Elsie, mitt hjärtas barn, Elsie — Herren välsigne din återkomst», den gamla trotjänarinnans röst stockades af snyftningar, då hon slog sina armar om Elsie's skälfvande gestalt och ömt smekte barnens kinder. Elsie försökte tala, svara. Hon fick ej ord öfver sina läppar, hennes strupe sammansnördes. Gamla Ulrika fick nästan bära henne på sina starka armar.

»Kom, kom,» sade hon.

Så tyst skred det lilla tåget fram öfver den mjuka snön. När de gingo förbi de upplysta flygelfönstren, innanför hvilka gårdsfolket firade jul, trängde några toner af en unison psalmsång till deras öron:

»Si natten flyr för dagens fröjd . . .»

Det svällde och svällde i Elsie's hjärta; nu brast det äntligen löst, och hon började gråta, stilla och tyst som ett barn. De små höllo sig krampaktigt fast vid hennes klädning, steg för steg.

Äntligen hade gamla Ulrika sina gäster lyckligt inne, uppe på sitt eget rum bredvid handkammaren, där en stor flammande brasa muntert lockade att tina upp frusna lemmar. Och som en moder klädde hon af Elsie hennes ytterplagg, värmdes småflickornas fötter framför elden, allt under det hjärtats naiva inspiration gaf hennes mun att tala tröstande, uppmuntrande ord . . .

* * *

O, huru det strålade! I de två gröna kronorna lyste otaliga brokiga ljus, guld-papperet glänste, de röda äpplena svängde siratligt på sina långa trådar. Hela det stora annars så dystra rummet blef varmt och ljusst. Det var, som hade det gamla gipsade taket öppnat sig för att låta en glimt af själfva himmelens klarhet se in därigenom.

Gamla Ulrikas blåa ögon lyste af fröjd, när hon tändt den sista lågan och betraktade sitt verk. I stum beundran stannade hon inför det, och till sist undslapp det henne som en glad hjärtats suck: »*alldeles som förr!*»

Där borta från dörren svarade ett svagt eko: »*alldeles som förr*», medan Elsie's varma tårar stannade midt på kinden, och hon lyfte sitt hufvud med ett vemodigt leende.

Så fick hon se till att tysta på de små, hvilkas förtjusning hotade att spränga allvarets bojar. När hon åter såg upp, var hon ensam med dem, och hennes hjärta började på nytt att häftigt klappa.

Men nere på baronens dörr knackade just nu Ulrikas skälfvande knoge. Ett barskt »stig in» till svar, och hon stod nigande innanför tröskeln.

»Förlåt, herr baron,» stammade hon med nedslagna ögon och tummade sin förklädesfäll; »men jag ville så gärna önska julefrid, och så har jag en bön till baron.»

Baron Knut såg upp med mörkt ansikte. Han satt tyst en minut och betraktade henne skarpt. Till sist kom det:

»Och bönen?»

»Jag har en liten öfverraskning där uppe i salen — jag ville — ville be, att baron icke blir ond, utan följer mig dit upp — ett ögonblick — bara ett ögonblick —»

»Jag är ingen vän af öfverraskningar, det vet du nog. I alla fall — jag skall göra dig till viljes!»

Med fasta steg gick han före henne i trappan, som knarrade under hans fötter. Gamla Ulrika kände sina knän svikta. Nu har han handen på låsvredet och slår dörren upp.

Förvånad, bländad stannar han innanför dörren. Syskonrådet, strålade af ljus — hvad vill väl detta säga! Han stirrar orörlig framför sig, han ser endast de hundra glänsande små lågorna; de dallra och dansa framför hans blick, som blir skum, och det kännes så underligt inom honom. Han önskade, att han kunde bli vred; han famlar i sina tankar efter något bistert ord öfver detta gyckel, men han finner det ej.

Och då — plötsligt rycker han till, vid att hans namn nämnes, sakta, bedjande i en ångestfull snyftning. Han ser åt sidan. Denna svartklädda kvinna, sträckande sina händer emot honom, dessa två barn, som ängsligt söka dölja sig undan hans blick . . .

»Knut,» beder det på nytt, »kan -- kan du glömma och förlåta — —»

Han känner en isande kyla gripa sig, det svartnar för hans blick. *Elsie* — skulle hon ha vågat?! Det blir så dödstyst, att de höra lågorna susa i den gröna syskongranen.

Till sist blir det honom dock öfvermäktigt. Hans hjärta drar sig krampaktigt tillsammans, till dess det brister och öppnas som den mognade frukten. Och i detsamma strömmar en berusande värme genom hans ådror, hans bröst arbetar, hans ögon fuktas, och han sträcker ut sina händer med detta enda ord:

»*Elsie* . . .»

* * *

Famn i famn vid syskongranen stå de två, som växte från samma rot likt den. De känna, att den ännu icke släppt sitt fäste.

Men gamla Ulrika skrattar och gråter om hvartannat, där hon nere på förstugubron förtäljer segern för Jakob, som ifrigt väntat hennes första depesch. De båda gamla arbetshänderna mötas i en lång kraftig tryckning, och Ulrika nickar hjärtats bifall, när Jakob ger sin förnöjelse ord:

»Det var ett *välsignadt* juleträd!»

Om hemmet.

Af J. A. Annell.

Belönadt med hedersamt omnämnande vid Iduns stora pristäffing.

Motto: Gud ske lof för mycket godt,
Som har fallit på *min* lott!
Mången har väl mera fått
Både utaf stort och smått;
Ack, men hvem
Ett sådant hem?
G. Wennerberg.

Med hemmet kan i inskränkt mening förstås familjens eller den enskildes bostad; men därmed är begreppet långt ifrån uttömdt, ty det ligger däruti något särdeles tilltalande, som berör våra innersta och heligaste känslor, ja verkar bestämmande

på både vårt eget och andras lif. Vi förstå därför med hem i ordets högre mening familjen eller rättare den ande, förädlade eller förderfvande, som därinom gör sig gällande.

Det kan till en början vara nyttigt göra sig reda för familjens eller hemmets bildande. Människan, lemnad alldeles ensam åt sig själf, är snart sagdt den hjälplösaste af alla varelser. Denna hjälplöshet framträder hjärtast uti barn- domen, men gör sig äfven sedermera gällande på mångfaldigt sätt. Det blifver därför en tvingande nödvändighet för henne att träda i förening med andra, som äro i stånd att fylla hennes behof. Detta tillgår så, att hon antingen bildar eget hem eller ingår såsom medlem uti andras. Det är för öfrigt grundadt uti hennes natur att lefva så att säga ett dubbelf, dels alldeles enskildt för sig, dels i förening med andra. Dessa bägge sidor af hennes väsen ligga hvarandra ganska nära och rent af förutsätta hvarandra, ty hon må till sitt inre vara huru god och ädel som helst, om detta vore för henne möjligt att blifva utan andras hjälp, så kan hennes dygd icke göra sig gällande annat än uti det allmänna lifvet bland medmänniskor. Den naturligaste föreningen är den mellan mannen och kvinnan, hvilkas förening tager sin vackra gestalt uti äktenskapet, med hvars ingående familjen och på samma gång hemmet bildas. Men det stannar icke därmed. Familjen är blott den första länken uti en betydelsefull kedja af föreningar, uti hvilka människan är bestämd att ingå dels för egen välfärd, dels för en för andra gagnande verksamhet. Dessa högre föreningar äro kommunen och staten, hvilka bägge äro bygda på familjen såsom grund. Är denna senare undergräfd och vacklande, så ramlar snart hela huset, och hvad värre är dess invånare dragas med i fallet. En maskstungen rot åstadkommer snart hela trädets förvisnande; och hvarje träd bär frukt efter sin art. Om nu staten har att sörja för allt hörande till det borgerliga lifvet, så har kyrkan samma uppgift på det andliga området. Hemmet borde aldrig förgäta, att det är äfven ämnadt att vara förgården till templet. Blomstran inom det förra gudsfrukan, dygd och rena seder, så gör sig äfven gällande ett friskt kyrkligt lif, hvilket sprider sina välgörande verkningar icke blott öfver alla andliga förhållanden, utan lika mycket öfver de lekamliga.

Af det nu sagda framgår familjens eller hemmets djupa betydelse, ja nödvändighet såsom rot och grund för all välfärd. Äro delarne d. v. s. de särskilda hemmen förderfvade, så kan icke det hela d. v. s. staten och kyrkan vara bättre. Det gäller därför tillse, att denna första viktiga förening erhåller sin helgd både vid sin tillkomst och sedan under hela sin tillvaro, hvilket endast kan ske uti det fullt lagliga äkenskapet, då makarne känna sig såsom ett, liksom hemmet är ett, och hafva allt gemensamt. Historien visar tydligt, att alla folk varit starka, så länge de stått kvar på fullt sedlig grund och hållit familjelifvet okränkadt, men att de snart fallit, då dessa grundvalar blifvit undergräfd. Man hör i våra dagar oförsynt framhållas läran om den så kallade fria kärleken, då mannen och kvinnan ingå tillfälliga föreningar, hvilka lika lätt kunna upplösas, som de blifvit lättsinnigt knutna. Men hurudant skall ett sådant hem gestalta sig, omöjliggöres icke därigenom all uppfostran? Denna lära har omöjligt kunnat komma ifrån kvinnan, utan från mannen. Det råder nämligen en psykologisk skillnad mellan könen beträffande kärleksför-

bindelser, ity att mannen ej besitter samma känslodjup som kvinnan. Hans kärlek, då den beträder känslans område, öfvergår lätt till passion, men lägger sig tämligen snart; sedermera älskar han sin maka af plikt och högaktning. Kvinnan åter uppgår med hela sitt väsen uti kärleken och dess föremål. Hela hennes styrka, men ock all hennes svaghet samla sig här liksom uti en enda punkt. Att en ytlig, pliktförgäten och lättsinnig man kan förfäktas läran om den fria kärleken, är tänkbart; men att någon enda kvinna med känsla för eget värde kan hysa dylika åsikter, är i högsta måtto förunderligt och utgör ett af tidens mest sorgliga tecken, ty hon blifver i alla händelser den förlorande parten. Det talas ju mycket om emancipation; men skall denna bestå uti kränkande af de heligaste känslor, så må kvinnan så snart som möjligt taga saken uti sin egen hand och emancipera sig från all förnedring, allt lättsinne och all fäfänga. Därigenom skulle hon rädda sig själf, sina barn, ja hela fäderneslandet från det moraliska elände, som tyvärr tyckes mer och mer utbreda sig och åstadkomma sönderslitenhet på alla områden.

Af skäl, som strax skola nämnas, tro vi, att kvinnan, och särskildt den svenska, till hvilken dessa ord riktas, har just i våra tider en synnerligt skön uppgift att lösa; och vi tveka ej uttala den bestämda öfvertygelsen, att vårt fäderneslands framtida väl ligger uti hennes hand. Man talar så ofta om reformer; här kan behövas en verklig reformation, hvilken företrädesvis bör vända sig mot allt osundt i tänke- och handlingssätt inom många af de svenska hemmen. Ingen annan är mera lämplig till reformator än kvinnan, som på samma gång är maka och moder; men må hon först börja med sig själf. Hon har också numera alla förutsättningar för ett sådant ädelt kall, ty bildningen undanhålles henne icke, lagstiftningen har mer och mer slagit in på den rätta riktningen att borttaga allt förmynderskap, skydda hennes person och egendom samt göra henne fullt själfständig, och slutligen hafva gamla fördomar brutits, att hon icke skulle kunna anständigtvis egna sina krafter och förmåga åt något annat än de inomhus förefallande göromålen. Nu står ett stort antal banor öppna för henne, hvarigenom hon kan förvärfva sig sitt lefvebröd, ifall det ej skulle förunnas henne bilda eget hem eller, om så har skett, dess öfriga förvärfvskällor utsinat. Denna sunda emancipations välsignelser komma henne nu till del, och hennes ord och handlingssätt böra därför väga tungt i vågskålen. Ack, om alla svenska kvinnor, framför allt de gifta, betänkte sin höga kallelse att reformera hemmen och ej låte bedåra sig af en farlig tidsandas sirénsånger.

Hustrun må aldrig glömma, att hon är den ena hufvudpersonen inom hemmet med en sådant både rätt, förpliktelser och ansvar. Emedan hennes verksamhet i vanliga fall är förlagd uteslutande till detta hem, så borde hon vara dess sol, som förlånade ljus och värme åt det hela. Men detta ljus finge ej vara ett irrbloss, som vid vissa tillfällen lade i dagen en och annan talang, och värmen ej bestå uti en falsk sentimentalitet, som beskärnade sig öfver det onda i hem eller samhälle och ej sökte motarbeta detsamma. Vid en något djupare blick in i förhållandena måste man bäfva för den ytlighet, som nästan öfverallt gör sig gällande. Äro våra hem helgedomar, dit vi kunna taga vår tillflykt från det yttre lifvets larm, oro, strid, egoism och synder,

vetande, att där aldrig blifva misskända, men alltid förstädda? Älskar man i nöd och lust, hvarigenom lyckan och friden åtminstone där blomstra? Äro de plantskolor, där barnen under den första lefnadsåldern skyddas så mycket som möjligt för ondskan och genom en god uppfostran icke blott stålsättas för alla frestelser, som sedermera i lifvet möta dem, utan äfven få kärlek till allt sannt, skönt, ädelt och godt? Skulle man döma efter ytan, så vore man färdig prisa vårt fädernesland lyckligt för de många utmärkta hem, som där tyckas blomstra; men kanhända midt upp i allt öfverflöd och all yttre lycka och glädje möttes man af den hopplösaste förtviflan. Ett rikt hem och ett godt hem äro icke alltid detsamma. Hvarje hem, till och med den eländigaste koja, där knappt bröd för dagen finnes, är ett godt sådant, där en god ande råder. Omkring hvarje enskild människa sprider sig så att säga en viss lifsluft, som verkar till välsignelse eller skada för alla, som komma i beröring med henne; ännu tydligare framträder denna osynligt verkande, men dock starka makt i hemmen. Den möter en besökande genast vid inträdet antingen såsom en fridshelsning eller rent af såsom en grafukt. Och säkert är, att inga personer taga i så hög grad intryck däraf som hemmets eget folk, framför allt barn och tjänare.

Fästa vi oss vid de förra, så ifras ju med rätta mycket i våra dagar för skolor och uppfostran. Staten och de enskilda täfva i ansträngningar för denna viktiga sak; men må man se till, att man icke gifver med ena handen och tager tillbaka med den andra. Rätt mycken ytlighet möter tyvärr äfven på detta område, ty man söker väl efter kunskapen och förståndsodlingen; men förbiser alltför mycket de sedliga krafven. Det förefaller en betraktare, liksom vår tids människor hade blott hufvud, men saknade hjärta, ty på uppöfvandet af vissa anlag lägges den hufvudsakliga vikten, men på den goda viljeriktningen och karaktersfastheten fästes mindre afseende. Hemmen begå därför icke så sällan följande fel mot de unga: 1) Råder därinom en frivol ande, som rent af förkväver alla religiösa anlag hos barnen; 2) Anser sig hemmet hafva uppfyllt all rättfärdighet, då det fått öfverlemna barnet åt skolan, och betänker ej, att skola och hem böra städse samverka för uppnåendet af ett godt uppfostringsresultat; 3) Bortklemas barnen och få tidigt vänja sig vid öfverflöd och pockande på andras hjälp, hvarigenom de blifva kärlekslösa och lätt komma att betrakta andra människor blott såsom medel för tillfredställande af just deras önskningar; 4) Få barnen icke lära sig tukt och lydnad, hvilket sedermera i lifvet bereder dem otaliga svårigheter, då de komma i beroende af andra; 5) Genom ytligheten i uppfostran kunna lätt energien och arbetslusten förgå hos barnet, ty äregirigheten är en mycket svag drifkraft, som vid motgångar lätt slår öfver till sin motsats: ligkiltighet; 6) Blifver icke alltid nedlagda uti barnets själ den kärlek till det goda och den sedliga styrka, som kunna bevara detsamma för den mängd frestelser, som möta i lifvet, utan den unga är redan från början lik en båt, som utan både segel och roder är utkastad på hafvet och föres blindt af vind och våg, tills den blir fördränkt eller krossad mot klipporna; 7) Det kan icke förnekas, att ett gräsligt lättsinne gör sig i våra dagar alltmå gällande; och hvar har man att söka roten därtill, om ej i hemmet, ty ynglingen har ej kanske uti sin

egen moder lärt sig akta och värdera kvinnan, och flickan ej fått klart för sig, att dygden utgör just hennes värde såsom kvinna och aldrig kan ersättas vare sig af talanger eller hela världens skatter.

Detta viktiga ämne om hemmets inverkan på barnen skulle kunna belysas från många andra synpunkter; de nu anförda må vara nog. Mätte mången kvinna och moder betänka, att det ej är nog med att gifva lif åt barnet, sörja för dess timliga behof, bibringa det en yttre dressyr i sättet att skicka sig samt i sin tid kasta det på skolan för kunskapers förvärfvande, utan att det gäller uppfostra ett allvarligt och för allt godt nitälskande släkte. Vi hafva ej talat så mycket om mannen, icke därför att vi på minsta sätt underkänna hans betydelse; men han har sin yttre verksamhet och ingriper ej på det hela taget i hemmets dagliga arbete åtminstone gent emot barnen i så hög grad som hustrun. Vi neka ej, att många dåliga män finnas. Detta sorgliga förhållande inverkar ej på långt när så skadligt på barnen, som om modern själf är dålig, ty af henne taga de förra isynnerhet under de första lefnadsåren ett högeligen starkt intryck. Se de henne lida af mannens dåliga tänke- och handlingssätt, så få de äfven afsky för detsamma och blifva vanligen utmärkta människor. Genom modern har således hemmet varit för dem ett mycket godt hem. Detta bekräftas af världshistorien, som visar, att alla store män haft en ädel moder, såvidt nämligen denna är bekant. De barn äro därför att lyckönska, som erhålla sin vård af en god, känslig och gudfruktig kvinna. Sällan förolyckas de och blifva vanligen en prydnad i lifvet, äfven om de komma att intaga en högst anspråkslös ställning. Andras lycka söka de då befordra och blifva därigenom lyckliga framför allt uti eget godt hem, der gudsfruktan och rena seder få göra sig gällande. Och får en sådan ande gå genom de svenska hemmen under århundraden, så skall vårt folk alltid behålla sin själfständighet och kunna lösa de civilisations uppgifter, försyren förelagt detsamma. Alla människor må betänka sin plikt att bidraga till det helas förkofring och sunda tillväxt, så att vårt fädernesland i stort taget må bli ett enda godt hem, som väl vårdar sina söner och döttrar i både andligt och lekamligt hänseende.

Sällt är det land, den stad, det hus,
Där bön och rena seder
I molnets dagg, i solens ljus
Hans mildhet kalla neder,
Där helsan går
I mödans spår,
Där trefna odlarn röner
En tacksam jord
Och kring sitt bord
Ser sina söners söner.

Mannens själ är en solljus dag; kvinnans själ liknar en månkvar natt; och den oklaraste dag är klarare än den klaraste natt. Men dagen fördunklar stjärnorna och gör lifvet jordiskt; natten framkallar alla stjärnevärldarne och gör lifvet himmelskt. Dagen bringar hetta, torka och hat; natten bringar svalka, dagg och kärlek.

L. Börne.

Till
ett litet barn.

När med ögon, oskuldklara,
du ser upp till himlen höga,
är det som du såge längre,
än ett vanligt mänsköga;

som en härlig syn däröfvan
omotståndligt hän dig droge:
långtansfullt dit upp du skådar,
som om änglar mot dig loge.

Nyss till jordens skuggvärld kommen
från det stora fadershuset,
bär du med i dessa ögon
som ett återsten af huset.

Skall det slockna ut i lifvets
myckna oro och bekymmer,
eller skall det ännu binna,
när den sista natten skymmer?

Skola icke himlens änglar
intill lifvets kväll bevara,
liksom i dess grynings timmar,
dessa ögon oskuldklara?

K. A. Melin.

Ett besök hos Ingemann.

In af Danmarks mest älskade författare i detta århundrade har utan tvifvel varit Ingemann. Han var under en lång rad af år den författare, som mest lästes af de vuxna barnen, af de helt unga och af den läsande allmogen.

Den begärlighet, hvarmed hans historiska romaner slukades af denna hans hufvudsakliga publik, kan blott jämföras med den värme och hänryckning, hvarmed de sedan älskades af deras läsare.

Det fanns en god del af den första kärlekens okritiska, hängifna svärmeri i den känsla alla vi unga egnade denne vår favoritförfattares romaner. I Sverige finns knappt något liknande, om icke möjligtvis i den beundran ungdomen egnar »Fältskärens berättelser» af Topelius.

Men Ingemann gaf oss en hel rad romaner, skildrande vårt fäderneslands storhetstid, alla de personer, som vi genom historien och hjältedikterna ha lärt oss att beundra, — och dessutom en hel mängd människor af hans egen uppfinning, som också för oss blefvo levande personligheter.

Vi sågo, som sagdt, icke därpå med kritiska ögon.

Sedan den tid, då Ingemann var den »mest läste författare», har litteraturen i Skandinavien gjort ett mäktigt framsteg, och ungdomen nu för tiden har en helt annan fordran på naturstudium och verklighet i de skildringar, som de vilja beundra.

Med denna fordran på, att en författare skall känna den tid och de människor han skall beskrifva, om hans verk skall ha något bestående värde, — med denna rättvisa fordran faller hela den historiska romanen, som, till och med när den är bäst och komponerad med stora historiska och etnografiska kunskaper, dock endast blir en reproduktion, ett experiment, som kan lyckas mer eller mindre bra, men aldrig få sanningens fulla klang.

Ingemann har bland sina romaner en: »Valdemar den store och hans män», hvilken, som en härlig dikt, alltid skall häfda sin plats i den

danska litteraturen. Hans prosa-romaner skola icke kunna bestå inför en sträng konstnärlig domstol, men det oaktadt ha de haft det allra största inflytande på Danmarks ungdom och hela det danska folket. Det var dels de fosterländska ämnena, som hänförde oss, och kanske allra mest den entusiastiska anda, i hvilken de voro skrifna. Den man, som hade diktat dem, älskade och beundrade själf sitt fädernesland och dess minnen, så barnsligt, så hängifvet som det väl var möjligt, och det var hans smittande värme, som drog oss med.

Knappast har jag senare gent emot konstens stora skönheter känt mig mer uppriktigt genombäfvad, än jag var vid femton, sexton års ålder vid att läsa vissa kapitel, vissa skildringar i Ingemanns romaner. Dessa ord, hvarmed »Valdemar den store», började: »Aarhundredstjernen for tolvte Gang — Sig over Golgathas kors opsvang!», ljödo för oss som en högtidlig uvertyr till ett stort och märkvärdigt drama!

Hur vi gräto öfver drottning Dagmar i »Valdemar Seir», hur vi ledo vid de älskandes motgångar i »Erik Menveds barndom», och hur vi genomskakades af Erik Menveds mord i Finnerups lada. Det mäktiga i situationerna, de gamla, älskade ämnena hänförde oss, så att ingen af oss tänkte på, att hjältarne och hjältennorna samtalande på ett så bildadt och reflekteradt språk, som knappast någon person från medeltiden skulle ha kunnat prestera, eller kände den stora portion af tysk sentimentalitet, som Ingemann hade rönt stort inflytande af.

Hans romaner voro våra älsklingsböcker, och ve den, som drog på munnen åt dem eller åt oss och underrättade oss om, att vi snart skulle inse, att de icke hade någon stor konstnärlig betydelse!

Ingemann bodde i Sorö, i den lilla tysta staden midt i Själlands skogar vid Sorö sjö. Han lefde där ensam med sin hustru. De hade inga barn. Hans hus läg vid sjön, nära Sorö akademis härliga park, omgifvet af en gammalmodig trädgård med stora träd och rosenbuskar och med utsikt öfver sjön och dess skogkransade stränder.

Alla vi unga, i synnerhet vi unga flickor, önskade som en alldeles särskild lycka att en gång få afläggja ett besök i denna helgedom. Liksom det för bokälskare är ett alldeles särskildt behag i den doft af ryssläder och instängdt solsken, som kommer emot en i ett gammalt bibliotek, så var det för oss unga en alldeles särskild atmosfär, som omgaf Ingemann. Det var, som om det hängde litet af medeltidens dam vid den svarta kaftan han alltid gick klädd i, och vi hade en oförklarlig känsla af, att han ofta personligen sammanträffat och talat med alla de stora män och kvinnor, som för länge sedan voro döda, och som vi andra endast med återhållen andedräkt kunde läsa om.

Jag besökte honom en gång med min far, då jag var helt ung, knappt fjorton år. Han var redan då en gammal man, hade långt, hvitt hår, ett vänligt rundt ansikte, med ett barnsligt uttryck, och en svart kalott på hufvudet. Han följde oss själf ned i trädgården, där det låg spillror af gamla pelare och andra arkitektoniska fragment i gräset bland rosenbuskarne; ja, han plockade till och med af en ros och gaf mig, lyckliga!

Hans hus, som var ett stort vackert stenhus

med en våning och gävelrum, var utanpå prydt med klängväxter, och det stora hvardagsrummet hade höga bågönster med kulörta rutor här och där, — alltid en liten påminnelse om de medeltida rum, som han så ofta skildrade i sina böcker.

Hans gamla fru, som var en liten, späd kvinna med ett vackert, själfullt ansikte med stora, mörka ögon, var klädd på ett märkvärdigt fantastiskt sätt, egentligen endast inhöljd i sjalar och draperier, med ett mörkt hufvudkläde stramt draget öfver hufvudet och om halsen som på en nunna. Hon var en intagande gammal dam, stilla och fin, och det herskade det vackraste förhållande mellan Ingemann och hans hustru, som han behandlade med en ridderlighet och ömhet, som vi naturligtvis voro öfvertygade om, att en man som han måste ådagalägga.

Fru Ingemann hade en ovanligt stor lust och en mycket obetydlig talang för att måla. Inga ämnen tycktes henne för svåra, och huset var behängdt med stora taflor af hennes hand, föreställande yttersta domen, de dödas uppståndelse och andra omfattande ämnen, vimlande af figurer. De behöfde väl den noggranna förklaring, som Ingemann gaf de resande åskådarna, för att någorlunda uppfattas och förstås. Men kunde man än ej med bästa vilja beundra fru Ingemanns taflor, så lyssnade man med dess större pietet till hvarje ord, som utgick ur vår älskade författares mun. Man kunde knappast riktigt förstå, att han verkligen gick och var som andra människor, en stillsam, vänlig man, som gärna ville skämta litet på ett oskyldigt sätt.

Emellertid närmade sig den dag, då han skulle fylla 70 år, och den tanken slog oss, unga flickor, som en blix:

Hvarmed skola vi fira honom?

Hvad skola vi göra åt honom?

Vi skulle ha velat bära honom på våra händer, öfverhölja honom med rosor, bedja honom att fordra något arbete, något offer af oss, som skulle kunna visa honom, hur stor vår tacksamhet mot honom var. Skulle han ha en gåfva, så måste det vara det vackraste, det dyrbaraste, det märkvärdigaste, som fanns att få.

Det måste vara något, som kunde erinra om hans diktning, om alla de danska hjältar och hjältennor, som vi älskade med honom; — en dryckesbägare, ett horn, — ja, helst ett guldhorn, ett sådant, som de gamla danska kungarne druckit ur.

Då vi började tala om detta, var det en mycket ansedd man, som uttalade sig emot det. Han fann icke, att Ingemann var värd en sådan gåfva, och detta indignerade oss till den grad, att vi fattade det raska beslutet att utsluta alla män ur deltagandet i denna insamling. Vi kvinnor, vi flickor, skulle nog själfva åtaga oss saken.

Först gick uppmaningen muntligen man och man — eller rättare flicka och flicka emellan — och den spridde sig sålunda ganska raskt, som man nog kan förstå.

Därefter måste vi dock gripa till skrifna inbjudningar, och, så vidt jag minns, blefvo dessa slutligen tryckta, för att lättare kunna gå land och rike omkring.

Emellertid strömmade pengarne in som vatten. Man kunde af de många och rikliga gåfvorna bäst se, hur stor Ingemanns popularitet var bland kvinnorna. Unga och gamla, rika och fattiga kommo lika ifrigt med sina gåfvor, och guldhornets utförande öfverlemnades till en af våra mest ansedda bildhuggare.

Det blef ett stort horn af rent guld, prydt med modellerade silfverfigurer, föreställande olika

personer från hans historiska romaner och buret på ryggen af tomtar, påminnande om Ingemanns saga: »De Underjordiske».

Vi sågo med glädje och stolthet, huruledes detta arbete framskred, och pengarne fortforo att strömma in. Hornet började prydas med ädelstenar — alltjämt flere. Till sist sattes en stor briljant i den yttersta spetsen däraf, — men nu förklarade konstnären, att han icke kunde få plats till flere diamanter. Det skulle då bli allt för öfverfylldt.

Vi stodo med ännu en hel mängd oanvända pengar, som vi icke visste, hvad vi skulle göra med, till dess en af oss hittade på, att vi för dessa pengar skulle köpa några af Ingemanns böcker och skänka dem till lämbiblioteket i Schleswig, så att folket där kunde få läsa hans böcker fritt. Det visade sig också sedan, att den danska befolkningen i Schleswig ifrigt beagnade sig däraf.

Så kom den 28 maj 1859, en mild, stilla vårdag, då en skara unga flickor begåfvo sig från Köbenhavn till Sorö för att öfverlemnna Ingemann den dyrbara gåfvan, som vägede tungt af guld, men ännu tyngre af alla de beundrande, tacksamma känslor, som hade skapat den.

Enkedrottningen, Karolina Amalia, hade skänkt det bästa vinet i sin källare att fylla hornet med.

Beskyddade af en äldre dam reste alltså ett dussin unga, glada flickor i väg med skatten.

Vi voro icke i någon egentlig högtidlig feststämning på vägen dit. Vi voro snarare bångstyryga af glädje. Jag tror icke, att den äldsta af oss ännu hade fyllt aderton år.

I Sorö åto vi frukost hos olika bekanta och klädde så om oss i ljusa dräkter, hvar på vi barhufvade vandrade ned till Ingemanns hus.

Hela Sorö var på benen, tusentals människor voro ute, och öfverallt fladdrade och svajade otaliga dannebrogflaggor.

Staketet kring Ingemanns trädgård var prydt med blomsterguirlander, och oaktadt skogen ännu icke var alldeles utslagen, var vädret fullkomligt vårligt.

Då vi närmade oss helgedomen, började all vår munterhet försvinna, och våra hjärtan slog med en bäfvan, som nästan liknade förskräckelse.

Att uppträda så där fin för alla dessa åskådare, som trängdes för att få se en skynt af högtidligheten, att räcka fram hornet, utan att darra på handen, att på det hela taget bära oss någorlunda ordentligt åt i detta viktiga ögonblick, föreföll oss plötsligt som en mycket öfverväldigande uppgift. Då det kom till stycket, ville ingen af oss hålla i hornet, och vi måste komma öfverens om, att vi skulle stå så tätt tillsammans som möjligt och på en gång taga i det, en tre, fyra stycken, så att ingen sedan kunde tala om någon bestämd af oss som framlemnaren eller sätta oss i tidningen, för hvilket vi voro förskräckligt rädda.

Sakta skredo vi uppför den fint krattade trädgårdsgången. Ingemann stod redan därute för att önska oss välkomna, omringad af talrika vänner.

En hel del sångare af eleverna vid Sorö akademi, anförda af komponisten P. Heise, väntade på vår ankomst för att börja högtids-sången, författad af Paludan Müller, en bror till den berömde skalden.

Nu voro vi framme. Vi helsade och ställde oss i en klunga.

Allting omkring oss var alldeles tyst — och så började sången:

»Her sidder den gamle Sanger
I Lunden og hviler ud.» — —

Mera minns jag icke.

Vi hade nått detta ögonblick vi så länge drömt om och sträfvat efter. Glädjen, spänningen, högtidligheten, Ingemanns närvaro, hela den stora folkmassan omkring oss, — och nu musiken, som tonade hän öfver oss i den ljusa vårluften; — det var öfverväldigande!

Ingemann talade, flere andra talade också. Jag var med bland dem, som mycket förläget och säkerligen mycket tafatt sköto guldhornet, fullt af drottningens vin, öfver i hans händer, — men jag erinrar mig inga detaljer mer.

Vi blefvo inbjudna till en festmåltid i Ingemanns hus, guldhornet gick rundt bland oss alla, och alla vi unga flickor hade en känsla af, att vi i detta ögonblick voro i något mystiskt samband med alla dem och allt det, som Ingemann hade diktat och sjungit om. —

Efter Ingemanns död skänktes guldhornet till Rosenborgs slott, där det förvaras bland alla andra skatter, som Kristian den fjärdes älsklingsslott innehåller till beskådande för de besökande.

Ingemann efterlemnade inga arfvingar och icke heller några arfvingar till sitt diktarskap. Smaken för att reproducera förgångna tidens personer, seder och bruk har, kanske för alltid, försvunnit ur litteraturen.

Man kan utan tvifvel bestrida det bestående konstnärliga värdet i den samling historiska romaner, hvilka på sin tid gjorde Ingemann berömd, men ingen skall kunna bestrida det stora och goda inflytande han hade på tusenden af de unga, de olärda och okritiska.

Det var goda, ädla och rena känslor han ingaf, ty han själf var en god och ädel personlighet. Han menade uppriktigt, hvad han diktade, och därför gjorde det också ett verkligt intryck på de naiva, som väl ofta icke kunna bedöma konstnärligt rätt, men som nästan alltid ha ett väderkorn på, hvad som är ärligt menadt.

Jag erkänner, att jag längesedan vuxit ifrån att kunna hänföras af Ingemanns romaner, men jag vet ingenting, som jag tycker mindre om, än när man förnekar hvad man en gång har älskat.

Hvarje människa utvecklar sig, och mycket få hålla fast vid det, som de tillbådo vid sexton års ålder, men jag inser icke, hvarför man skall skämmas för sin första kärlek, och i litteraturen var Ingemann för mig som för många tusen af min ungdoms samtida den förste skald vi älskade, den förste, som förmådde oss att glömma oss själfva för något högre och bättre, och därför skyller jag honom ett evigt tack.

Helena Nyblom.

Anspråkslöshet.

Hvart man än kommer, hör man i våra dagar så mycket talas om »anspråk», att det ju kunde vara skäl att en gång för några ögonblick sysselsätta sig med det där ordets motsats: »anspråkslöshet». Det klingar så vackert, blygt och tilldragande, det inger förtroende och mod, väl behöfliga i en värld, rik på felslagna beräkningar, där anspråken så ofta med bittra känslor få krypa i skrinet. Anspråk kunna blifva till en outtömlig källa af tårar, under det att anspråkslösheten är en frisk och härdad ros, som doftar lika ljuft i mulna som klara dagar.

Det är sannt, att man numera sällan ser till den där lilla fagra blomman, åtminstone af det riktigt äkta slaget. Den har måhända blifvit

gammalmodig och det vore mycket illa. Den är en härlig prydnad, isynnerhet för kvinnan; den förhöjer hennes skönhet, den inger henne en hemlig makt att bistå mannen i hans strid och bekymmer, den kläder henne bättre än diadem af kalla diamanter — och ändå finus det så många kvinnor, som tanklöst kasta den bort och i stället ikläda sig en kall, fränstötande skrud, som i världslifvet kallas »stora anspråk».

Då Iduns vidsträckta och ärade läsarinnekrets helt säkert hvarken önskar eller begär, att deras tidning endast skall innehålla smicker och lofsånger, och då för ofrigt månet ärligt allvarsord här förut blifvit sagdt, så vågar jag också sägra några, utan fruktan att blifva missförstådd.

Vår tid är just icke den allra bästa och icke vår tids uppfostran heller. Egoismen endast fordrar; kärleken, som gifver och själf är nöjd med så litet, den ser man allt mindre till. Uppfostran går mindre ut på att dana själen, att i den inympa rena, ideella åskådningar, att göra den stark och förnöjsam, då motgången möter. Nej, det gäller nu mera att, om också ytligt, inplugga en mängd kunskaper och »talanger», som sedan stegra fordringarna på en »ställning i lifvet» och redan hos barnet väcka en känsla af att vara för mer än andra och att ha större rätt. Det är anspråkslösheten, som på sådant sätt motarbetas hos den unga flickan redan i hemmet och skolan, och då jungfrun står färdig, så är sinnet redan fullt af »anspråk». Hon kan vara god, renhjärtad, sanningsälskande, läsa sina böner, andäktigt lyssna till predikanten i kyrkan, men under all denna stränga, konventionella dygd hvilar dock ett bredt underlag af fordringar, på hvilka hon icke kan och vill pruta. Stackars barn, hon har som oftast insupit dem med modersmjölken, och de ha blifvit allt mera rotfästa med de kokett utstyrda barndräkterna, på barnbalerna, där man icke lekte som barn, utan öfvade sig i »ohic» och salongsvana; och då hon såg sin skönhet slå ut från knopp till blomma, då kände hon sig ha »anspråk» på beundran. Så växa fordringarna på lifvet, och hon kan icke tänka sig några missräkningar. Den framtidsbild hennes fantasi målar är ljus och lekfull, »interiören» dyrbar och elegant, en infattning i gyllene ram.

Lilla kära anspråkslöshet — kom åter! Lek som ett yrt barn, dansa med fröjdfullt hjärta i din enkla, hvita klädning, nicka gladt mot spegeln, som återger din vackra, ungdomsfriska bild, och låt försynen och ditt hjärta skapa din ställning i lifvet. Då är du, täcka lilla anspråkslöshet, så stark, att du ej känner dig bankrutt, äfven om ramen kring den tafva, *din* fantasi målat, skulle ramla isär. Du har icke stora »anspråk» — jo *ett*: du vill vara lycklig och älskad, du vill känna denna inre harmoni, detta inre solsken, som bevarar hjärtat från kall egoism och skänker kraft att stå uppriktigt äfven under sorg och motgångar.

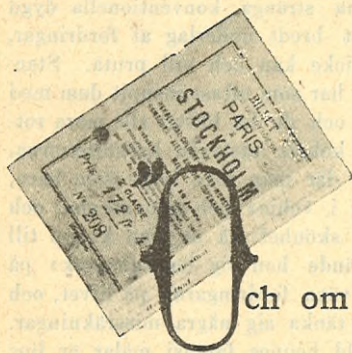
»Anspråk» ha förstört mången kärlekslycka. Hur mången förbindelse har ej gått om intet, därför att *hon* ej kunde nöja sig med det lilla hem, *han* mäktade åstadkomma, och det enkla lefnadssätt, som måste följa af hans små inkomster. Hon *älskade* nog — ja bevars — men hon kunde icke tänka sig mindre än fem, sex rum med mattor och kronor, möbler i äkta valnöt och damast, det ena efter det andra. Med få ord, *så* som hon uppställt det för sig bland sina fordringar på lifvet och *så* — som hennes väninnor hade det. Och pruta kan hon icke och icke heller nöjas med litet *i början*. Allt måste vara färdigt på en gång! Hon tänker icke på, att hela grannlåten sedan kan

ramla öfver ända, att hon genom sina »anspråk» kanske blir skulden till olyckan, och att hon icke eger det mod, som då fordras för att bära pröfningen och vara sin makes bästa hjälp — ty *sådan* var ej hennes kärlek.

Anspråkslösheten nöjer sig med litet, men hoppas gladt på framtiden, under det hon ser lyckan i det närvarande. Hon jämför icke och afundas icke dem, som ha det bättre. Hon glädes lika mycket åt en bukett af ängens friska blomster, ja, mer än åt drifhusens praktblommor. Hon kan älska nöjet, då det bjudes, men hon åtrår det icke. Hon är ärelysten för dem hon älskar, men aldrig för sig själf. Hon begär ingen beundran, ty hon *får* den. Anspråkslösheten, hvar helst hon uppträder i sin äkta skepelse, sprider kring sig ett utsökt behag. I salongerna, när hon uppenbarar sig midt bland lyx och »stora anspråk», tilldrager hon sig allas beundrande blickar, och när hon för sin milda spira i hemmet, så är det helt säkert i ett gladt och lyckligt hem, öfver hvilket livvets missräkningar icke förmå sänka allt för tunga moln.

I mödrar, läggen den fagra rosen redan i vaggan vid edra barns hjärtan; och I unga, som träden ut i världen, tagen den med som er skönaste prydnad! Dess doft kan omsväfva eder ännu på er ålderdom.

Adolf Hellander.

och om jag än
reste till världens ända...

Paris i sommardagar, Paris i sol och lycka, Paris med avenyers folkvimmel och doftande parkers svalka — hvem önskar sig ej då dit bort, hvem vill ej förbli där, så länge glädjen varar?

Men vintern kommer, och det blir främlingen dubbelt kallt i den stora världen. Han känner sig mer ensam, ju tätare vimlet rör sig omkring honom, och han längtar till vänliga sinnen.

För några arbetens fullbordande hade jag ansett mig nödsakad att tillbringa julen därute. Klockan i Saint-François-Xavier skulle med Angelus ringa julen in för mig liksom för den stora faubourgen omkring mig, och jag skulle resignera för att slutligen — tillsammans med madame och monsieur — vid midnattsmessan i Madeleine lefva in i en helt ny och underlig julstämning.

Men tiden gick, och tanken på att den dagen vara skild från hemmet blef mig allt mera bitter. Kom så den 21 december. På morgonen såg jag de yttre boulevarderna liksom den annars så distingerade Théâtre-Français-platsen belamras af marknads-baracker för han-

delsmän och gycklare*, på förmiddagen uppfångade jag skymten af en *arbre de Noël*, en af de i Paris sällsynta »julgranarna», och på kvällen var det jag, som satte mig på ett tåg vid Gare du Nord (det var i sista stunden, ty det behöfves ju tre dagar till Stockholm!)

Och så bar det af mot norr — mot hemmet, mot *julen*!

* * *

Då jag vaknade den 23 på morgonen, värkte det i alla leder: jag hade kastats som en boll i hytten.

»Ni är i Korsør!» ropades det.

»Af nåd... ännu en halftimme!»

»Omöjligt! Om en kvart går tåget till Köpenhamn!»

Jag reflekterade: det går nog snart ett nytt tåg, och jag hinner till dess både kläda mig ordentligt och stärka min uthungrade mage med en frukost. Jag stack därför ut huvudet genom dörren:

»Halloh! Ett annat tåg går väl senare på morgonen, eller hur?»

»Tåg, tåg?» svarade en säfelig ganyemedstämman.

»Javisst, ett tåg?»

»Jo... nej... hm!... jo, klockan 9.»

Godt! Jag klädde mig i ro och åt min frukost, och klockan $\frac{9}{4}$ presenterade jag mig för stationsföreståndaren: »När hinner jag fram med det tåg, som går kl. 9?»

»Ett tåg klockan 9? Aldrig i världen, herre!» genmälte stationsföreståndaren med samma försmädliga säflighet som ganymeden — för Korsør måtte det vara en specialitet! — »Men klockan 4 på eftermiddagen går det ett.»

Klockan 4! Ganymeden hade alltså lurat mig! Det kokade inom mig, och hade »dambskibet» ej lagt sig ute i hamnen, skulle jag ha gett den munsjörn ett duktigt kok stryk. Jag hade alltså låtit mig kastas som en expressförsändelse från det ena tåget till det andra — öfver Frankrike, Belgien, Tyskland, öfver Bälten —, jag hade fålmodigt låtit mig framslungas som ett rekommenderadt bref, nej, som ett iltelegram, och nu...

Hvilket väder, hvilket samhälle! Schopenhauer, Hartmann och alla epigoner i yrkespessimism, I mätten bestämdt ha skrivit edra böcker från Korsørs horisont!

Af människor såg jag i Korsør för resten ingen enda — de hade allesammans influensa, påstods det.

I Köpenhamn var det mera folk, men också mer influensa, och i Malmö mycket influensa, mycket bönder och mycket skånsk dialekt. Jag drog en suck, då jag från rådhuset hörde busarernas musik.

Det var *julen*, de blåste in!

* * *

Så. Ändtligen — tåget satte sig i gång...

Min kupé var proppfull: folk, som skulle och fira julen; alla skulle hem och fira julen — alla utom jag.

Tågets stampande upphörde då och då, det blef tyst för en stund, dörren slogs upp... ett stationsnamn och en klockringning... någon resande klifver ut, dörren smälles igen, och tåget sätter sig ånyo långsamt i rörelse —

* Själva julfirandet, sådant det sker hemma hos oss, har ingen motsvarighet i Seinestaden. Julen där kan egentligen betraktas som en barnfest, — ty ger man då gåfvor, så är det till barnen — eller ännu rättare såsom en slags inledning till Nyårsdagen, som firas med pomp och ståt, och på hvilken man vexlar presenter (*étrennes*).

dunk, dunk, dunk, — samma eviga, marterande enahanda!

Och ändå var det julafton!...

Slutligen finnes i kupén, utom jag, blott ett par barn, som klarögda och tysta ha krupit tillsammans i ett hörn. De äro från Amerika och ha ensamma gjort den långa färden. Vid en station uppe i Småland hoppa de ned och omhändertagas af en gammal kvinna, antagligen deras mormoder. Jag vänder mig bort för att slippa bevittna den scen, som följer. —

Det hade mörknat... Jag såg ut genom fönstret. En nyfallen snö, som täckte vägar och hustak och lade skogsslutningarna i halfljus, ökade jultidsstämningen. Här och där tändas granar bakom fönstren... små barnhänder sträckas upp mot röda äpplen... jag var stundom så nära, att jag tyckte mig kunna hoppa in ibland skaran.

Utanför stationshusen stodo grupper af allmog, som pekade åt tåget till, betraktade hvarandra sedan och nickade menande och medlidamt. De pekade på den ensamme, och den ensamme var jag. Vid midnattstid underrättade mig konduktören — äfven han ej utan ett visst, genant medlidande —, att jag var tågets siste passagerare. Jag hörde t. o. m. bland personalen röster, som hviskade om »herrn, som ska' till Stockholm». »Herrn, som ska' till Stockholm», — jag hade alltså blifvit en kuriositet!

Hvad var att göra? Huru fördrifva enformigheten? Jag svepte filten omkring mig och måtte kupégången med nervösa steg. Jag rasade, jag var förtviflad. Allt finge nu hända; snöhinder, en järnvägsolycka — ja, gärna för mig! Åh, denne ganymed i Korsør! Min Gud, om jag ändå stannat i Paris med marknadsbarackerna, boulevardslamret, krämarne, charlatanerna och midnattsmessan i Madeleine! Här på tåget, ensam på hela snälltåget! Och ändå var det julafton!...

Så slog jag mig åter ned i soffhörnet, grep med bitter resignation min tidningspöck — jag hade redan läst den från början till slut, jag hade slukat både väderleksbulletiner, minneslistor, anmälde resande och giftermålsannonser! — ah! det fanns verkligen en oläst artikel!

»JULEN ÄR FRIDENS OCH FAMILJENS HÖGTID»...

Drömde jag sedan? Jag vet det inte. Men jag vet, att jag i tankarne skref en julaftonsstämning, en liten scen, en *lever de rideau*, — hvad ni vill kalla det, mellan *henne* och *honom*. *Han* kom långa vägar ifrån, från den stora, kalla värld, där livvets vågor gå höga, där det kämpas hvarje dag, och där det ej skänkes någon pardon. Och *hon*, hon har tändt brasan och flyttat den stora fätöljen därintill; i det lumra skenet från slocknande kol sitter hon nu med huvudet tillbakalutadt och ögonen slutna och undrar, undrar om vännen ej ändå skall komma... hennes tankar taga formen af en gammal folkmelodi, och dämpadt sjunger hon för sig själf:

»Och om jag än reste till världens ända...»

Men dörren har öppnats så sakta, och vännen smyger sig fram bakom stolen, böjer sig ned och trycker med lidelse intill sig det huvud, som är honom kärast, medan han halvsjungande hviskar:

»så ropar mitt hjärta till dig!...»

* * *

Allt det där finner ni rysligt sentimentalt — inte sannt? Ja, nog är det så. Men sentimental blir man alltid på julkvällen... när man sitter ensam... på ett järnvägståg.

Måtte det aldrig hända er, min läsarinna!

Därför: akta er vid jultiden för ångbåtar, isynnerhet om de gå till Korsör, och akta er framför allt för danska gånymeder med säffiga stämmor!

Alvar Arfwidsson.

Charlotte Seuerling.

Namnet *Seuerling* är bekant i Sveriges teaterhistoria. Det bars af ledaren för det första mera betydliga landsortssällskapet i vårt land. Karl Gottfrid Seuerling — f. i Sachsen 1728, d. i Örebro 1794 — var ej blott en energisk teaterledare, han såges och varit en bildad och redbar man, och i Örebro församlings dödsbok har vederb. pastor till den gamle tysksvenske »comédie-directeurs» hågkomst inskrifvit: »Han höll god disciplin vid sin trupp, var själf ordentlig och styrd af religionen». Ännu ett bevis på hans respektabilitet är, att samtliga hans barn — han var gift med Margaretha Lindahl, en dotter till en af frihetstidens förnämsta teaterförfattare, Peter Lindahl — blefvo aktade samhällsmedlemmar: äldsta dottern, hvilken varit primadonna vid faderns sällskap, blef vid 20 års ålder gift med d. v. rektorn i Örebro, Højjer, och dog 1821 som prostinna i Eker, Södermanland. Yngsta dottern kom som guvernant öfver till Finland, blef där väl gift och ledde ända till 1863. De båda äldste sönerna blefvo landtmätare i Nerike och den yngste lärare vid Karlstads lärdomsskola samt domkyrkosyssloman i samma stad. Den mellersta dottern *Charlotte Antoinette* har emellertid blifvit mest bekant och detta i förening med en af de märkligaste och mest välsignelserika rörelserna i vårt land: Per Aron Borgs ädla livsverksamhet.

Direktör Seuerling hade vid sin död efterlemnadt en rätt vacker förmögenhet, men huru enkan behållade med sin andel, fick hon efter några år göra cession. Hon bildade då en teatertrupp och begaf sig därmed till Finland, där hon i flere år för omkring och gaf representationer. Vid afresan kvarlemnade hon i en familj i Stockholm sin blinda dotter Charlotte, och i denna familj kom mamsell Seuerling, då redan några och tjugo år gammal, att göra bekantskap med Borg, som då förberedde anläggandet af sitt institut för blinda. Öfverraskad af den unga blinda kvinnans intelligens och lysande naturanlag, beslöt han att göra henne till sin allra första elev och lät henne därför och flytta hem till sig och blifva en medlem af hans familj.

* * *

Bland de många bref, som i kungl. bibliotekets handskriftsamling förvaras från gamle kungl. bibliotekarien Gjørwell till hans begåfvade och vittra dotter fru Gustava Eleonora Lindahl i Norrköping, finns ett, hvarj han beskriver ett sitt besök 1809 i Borgs ofvan nämnda institut. Och han talar därj om de märkvärdiga resultat, hvartill B. kommit med utvecklandet af sin elev m. Seuerlings intellektuella anlag. »Född med syn — tillägger Gjørwell — blir hon vid 4 års ålder vaccinerad i Jönköping, men högst ovanligt misslyckades denna eljes så säkra kur, koppmaterien kastar sig på hennes ögon och hon blir stockblind. Hon är liten till växten, ser blek ut och är blygsam uti hela sitt väsen. M. Seuerling hade den godheten att med blyertspenna skriva några rader för att visa mig mekanismen af hennes — af henne själf uppfunna — skrivningsmanér emellan 2:ne messingslinealer. Det är dessa rader, som jag här tillfogar och ber dig i synnerhet förvara.»

De hafva ock noga förvarats och finnas ännu i behåll, kvarliggande i brefvet till fru Lindahl. De lyda:

Borgen kom, och nattens tystnad och skymning brötos, och glädje och ljus intogo dess rum.

Charlotte Seuerling

* * *

Något vidlyftigare har Gjørwell i ett bref till professor Sjöborg i Lund skildrat besöket i Borgs institut:

En ädelsinnad medborgare, herr kongl. sekreteraren Per Aron Borg, har här i hufvudstaden för 2:ne år sedan inrättat ett institut för blinde och döfstumme, uti hvilket de undervisas och inöfvas uti både tanke-, snille- och arbetsväg, på ett sätt och med den framgång, att de kunna blifva de lyckligaste ibland människor, af naturen eller af tillfället så vanlottade. Dessa elever hafva undergått offentlig anställda förhör och pröfningar, ibland hvilka sig dock förnämligast utmärkte den examen, som anställdes den 5 sistlidne juli och på Stora Børsalen, samt hvilken hennes Maj:t Drottningen behagade med sin höga och nådiga närvaro hedra. Af alla eleverna har ingen gjort större framsteg än mamsell Antoinette Charlotta Seuerling, som, på sitt fjärde år och uti kopporna, förlorade så aldeles synen, att hon nu är det man kallar stenblind. Utom den färdighet, som hon uti fruntimmerslöjder vunnit och ökar, äger hon ovanlig hug för att lära både språk och vetenskaper samt förer pennan att skriva en redig och läslig styl, författar äfven vers, sjunger och beledsagar dem med spel på harpa. Då hon för en dag hade den nåden, att inför Hennes Kongl. Maj:t visa prof härj, söng och ackompanjerade hon på harpan desse af sig själf författade verser:

Från min barndoms första dagar
synen mig beröfvad var;
först i dag mitt hjärta klagar
öfver den förlust jag har:
jag den sällhet icke njuter,
att Dig, dyra drottning, se;
men du hör den suck jag gjuter,
ser min känslas rökelse.

Och igenom dessa blickar,
slutna för en önskad syn,
tårar bedjande jag skickar
up til Honom öfver skyn,
Han skal mina böner höra,
gjuta ned välsignelse,
som en Gud så säll Dig göra,
som Du skapat lycklige.

Härpå fördes hon fram till Hennes Maj:t för att i underdånighet framlemnna dessa, äfven med egen handstyl skrifne, verser; och då Drottningen härvid nedlät sig til de nådigaste, tillika välgörande uttryck, blef mamsell Seuerling, utom dess uti hela sit väsende själfva blygsamheten, så djupt rörd öfver så mycken hög nåd, att hon svimmade. En närvarande åskådare, krigsrådet greve Gustaf Suoisky, på det lifligaste intagen af denna scene, författade genast en sång, i underdånighet ställd till Drottningen, och uti hvilken det, i afseende på det nyss anförda, heter:

Här den blinda sångmön rörd sig ter
och af tacksamhet i vanmakt dignar...

* * *

Ännu en versifierad hyllning från Charlotte Seuerling till drottning Hedvig Charlotta — Borgska institutets allra första beskyddarinna och som sådan utmärkt nitisk och intresserad — har bevarats för eftervärlden. Bland nämnda drottningens å riksarkivet förvarade papper finnes i original nedan följande lilla nyårshelsning, »från de blinda och döfstumma underdånigast genom blinda Charlotta Seuerling:»

Vid nya årets första blick och första morgonrand,
sågs nödens frälsta barn med glad förtjusning hasta
i broderligt förbund förtroligt hand i hand
att sig för Skaparns thron i stoftet tacksamt kasta.

I kretsen deras vän och trogne ledare
steg in och böjde sig med andakt emot jorden.
Gud! sade han och rörd mot himlen tecknade,
Gud! skydda hennes dar, hon som vår mor är vorden.

Den stummas blick var höjd, den blinda suckade —
Du, dyra drottning! var den bön, som hjärtat sände —
till himlen trängde sig den svages rökelse —
Och Gud för dina dar en lycklig stjärna tände.

* * *

Hvad Borg själf tänkte om sin begåfvade elev framgår tydligt af hans redogörelse 1809 inför offentligheten öfver sitt instituts verksamhet. Det heter härj:

»Blinda Charlotte Seuerling har sedan senaste examen uppfövat de då visade förmögenheter uti skrifning, tyska och franska språkens explikation och

talande, äfvensom färdighet på zittra och harpa. Och har hon i sistnämnda talang, äfvensom i tyska språket, kommit därhän att hon kunnat informera andra däruti och därigenom själf mycket bidraga till sitt underhåll. Utom detta har hon börjat spela claver, skriva tyska språket, räkna med ziffror samt fått lectioner i naturlära och geografi, till hvilket ändamål en karta öfver Sverige är inventerad och brukad, där allt af blinda kan kännas. Hon har äfven öfvat sin fallenhet i skaldekonsten, i musicalisk composition samt i mekaniken, af hvilket isynnerhet presenteras en machin hon inventerat för att såsom blind kunna själf liniera sitt notpapper och skriva sina kompositioner. Hennes ringa fallenhet för fruntimmerslöjder, men outtröttliga och nästan oppfyllerliga benägenhet för vetenskaperne hafva, sedan hon fått en öfersikt af de flesta litteraturens grenar och isynnerhet fäst sig vid matematiken och naturkunnigheten föranledt mig att bestämma henne till *medicinen*, genom hvilken hennes utkomst och verksamhetsbegär tidigare kan uppfyllas än genom någon annan vetenskap. Arrangementer äro också därtill gjorda, och hafva några om sin vetenskap förtjänte lofvat att bibringa henne de i denna vetenskap nödiga undervisningar.»

Sedan Borg erinrat om, att ofvan nämnda hans plan ej borde förefalla »den upplyste» besynnerlig, samt hänvisat på exempel att blinda, t. ex. den berömda engelske professorn Saunderson, kunnat hålla de grundligaste föreläsningar äfven i optiken och dömt mera bestämdt och skarpsinnigt öfver ljus och färger än de flesta seende samt varit med blotta fingerkänslan i stånd att skilja den ena färgen från den andra, yttrar han följande, för *den* tiden säkerligen djärfva ord:

»Möter mig åter fördomen hos någon mindre upplyst eller åtlöjet af Seuerlings ärbardhet i anseende till mamsell Seuerlings kön, så önskade jag att en gång floret fölle bort, som gör dem kortsynta nog för att icke finna, det könet orättvist är utslutet ifrån många sätt att gagna och förtjana, hvartill själfva naturen och deras lynne skapt detsamma. Jag vill nu ej tala om att ganska många slöjder, hvilka med utslutande rätt borde tillfalla kvinnan, nästan synas röfvade från henne; men äfven om flere vetenskaper, t. ex. chemien, botaniken, physiken, naturalhistoria, vitterheten och en stor del af informationsverket. Omhet vid sjukbädden, outtröttlighet i vård, lätthet i lynnet, minne och penetration, förenad med snarhet att se saken ur dess naturligaste och sannaste synpunkt, se där kvinnans och läkarens hufvuddrag, och likväl hafva de nästan aldrig fått se tillsammans i en person. Själva omständigheten kväver ofta ett önskad begär om råd, och ett fruntimmer, som vore läkare, skulle åt världen återskänka många offer, som nu falla för den tysta blygsamheten. Man tackar vanligtvis Försynen och oroar sig mindre, då ett familjestöd faller, om barnen äro söner; hvarför? emedan gossen eger mera utsikter för sin bergning och sin utkomst; men den ömma moderns sista farväl till sina värnlösa döttrar förbittras mångdubbelt af den smärtande tanken: hvad blir ert öde? tiggarens eller tjänarens eller — här öfvergår henne en starkare rysning än dödens — förförelsens. Hvilken stor välgörning vore det ej för mänskligheten, att med fördomars nedbrytande skulle ljusna värdarens sista blick på de efterlemnades framtid! Hvilken stark pelare i sedernas tempel, om man åt den unga flickans förstånd förtrodde en nyttig kunskap! Hvilken minskning af armadets legioner, om man i hennes händer lemnade en närande slöjd! Vare dessa tankar mitt försvar, för det jag bestämt min blinda elev till *medicinen*!»

Borgs plan måste dock stranda mot de ännu herskande åsikterna om kvinnans plats och bestämmelse i samhället; måhända — medgifvom det — var den väl ock med hänsyn till Charlottes *blindhet* väl mycket sangvinisk.

Året därpå, 1810, lemnade Charlotte Seuerling Borgs institut och familj och flyttade åter till sin moder, hvilken med sin trupp vistades i Abo. En uppgift förmäler, att hon, ehuru blind, uppträdde å teatern och bl. a. spelat en roll i komedien »Den betslade filosofen». Säkert är, att hon i oktober 1810 gaf en konsert i nämnda stad. Sedan 1813 var hon med moder bosatt i Helsingfors. Därifrån kallades hon till St. Petersburg för att med sin erfarenhet och sina råd biträda vid anordningen af ett blindinstitut i den ryska hufvudstaden. Hennes moder följde henne dit. Som erkänsla för det nämnda biträdet erhöill Charlotte Seuerling och hennes moder af d. v. enkekejsarinnan Maria Teodorowna en årlig listidspension af 600 rubel. Efter moderns död, som inträffade i Helsingfors 1820, återvände Charlotte till Stockholm.

* * *

Vi ha här ofvan anført två prof på Charlotte Seuerlings vackra poetiska begåfning. Vi meddela ytterligare ett par. Det ena ett litet poem »Öfver Hr Kongl. Secreter Borgs porträtt», hvilket poem i original ännu som en dyrbar relik bevaras af hennes välgörarens äldrige son, direktor Ossian Borg, hvilken ock haft godheten att till Iduns julnummer lemna i afskrift detta alster af själsodling och tacksamhet:

Dygden, mildheten och redligheten
hufvuddragen uti bilden är —
sanningen, förent med mänskligheten,
visar styrkan af dess karaktär.
Ur dess öga himlens godhet strålar,
visheten man på dess panna ser,
i dess blick sig själens storhet målar,
snillet skämtsamt på hans läppar ler.

Det andra en sång, hvilken länge i Sverige sjöngs till ackompanjement af klaver eller guitar och flere gånger — i skillingtryck och visböcker, senast 1852 — trycktes, men väl nu är förgäten:

Från det höga ingen stråle lyste.
Hemsk var natten, mörker omgaf mig.
Ensam stod jag och för mörkret ryste;
törnbeväxt och ojämn var min stig.

Djup var natten, som sig kring mig bredde;
vilse jag i öknen irrade;
ingen vän mig öfver branten ledde;
kring mig våldsamt stormen rasade.

I mitt kval jag ville söka döden,
redan gripen af förtviflans hand;
för att sluta mina sorgsna öden
själf jag ville slita lifvets band.

Meteoren lik uti mitt hjärta
hoppets stråle hastigt fladdrade,
men försvann uti min djupa smärta.
Åter utan tröst jag irrade...

Skall då evigt detta kvalda hjärta
— så jag tänkte — sucka efter tröst?
Jag om lindring himlen i min smärta
bad, men han var sluten för min röst.

Då, lik morgonrodnans första ljusning,
ett eteriskt sken ur dimman bröt:
Vänskap kom, och vid dess milda tjusning
lugn och sällhet till mitt hjärta flöt.

* * *

Den 25:te september 1828 slog hon upp blicken till de renare, klarare synerna ofvan jordlifvets töcken.

Birger Schöldström.

Stor i det lilla.

Stor i det lilla — då du fylla skall
din plikt såväl som någon här
i världen.

Hemmet kvinnan verke, hennes kall
är rosor så i magra arbetsgården.

*

Och skapar du åt den du älska lärt
ett paradiset bland splitet, midt i stri-
den —
att då du lefvat, det var lifvet värdt,
och segerlönen den är hjärtefriden.

Daniel Fallström.

Till Iduns läsarinna.

Med detta julnummer sänder Redaktionen Iduns alla läsarinna de varmaste önskninngar om en angenäm och lycklig jul. På samma gång tacka vi för det ständigt ökade förtroende, som kommit oss och Idun till del. Vi kunna endast försäkra, att vi hvad på oss ankommer skola söka att värdigt motsvara detsamma. Och med fast föresats att göra tidningen bättre och värdefullare allt efter den uppmuntran, den röner, avsluta vi Iduns tredje årgång.

Hvad det nu föreliggande julnumret angår, så hafva vi, då det ju är svårt att just till det numret finna ett lämpligt porträtt, i stället sökt bereda en liten omvexling för ögat genom att i texten inflicka några små teckningar, utförda af de välkända konstnärerna fru *Jenny Nyström-Stoopendaal* och hr *Viktor Andrén*. Härmed har naturligtvis, såsom lätt inses, ingalunda varit vår afsikt att ingå i täflan med öfriga illustrerade jultidningar. Däremot hafva vi hvad texten beträffar samlat omkring oss en både god och talrik medarbetarestab, hvars här införda alster säkerligen af alla skola läsas med odeladt intresse.

Vidkommande för öfrigt tidningens plan för framtiden torde vara öfverflödigt nämna, att Idun äfven hädanefter kommer att redigeras i samma erkänt goda anda som hittills. Intressanta berättelser och noveller — vi framhålla särskildt flere utmärkta sådana från Iduns senaste pristäfling — skola omvexla med allvarigare uppsatser i ämnen, som röra kvinnan och hennes verksamhet i och utom hemmet. Och de praktiska rönen och råden skola ej bli färre än hittills, och för att göra dessa riktigt praktiska och lätt tillgängliga när som helst, ämna vi vid slutet af hvarje årgång bifoga ett särskildt sakregister, uppriktadt i alfabetisk ordning och med hänvisning till den sida i årgången, där den eller den saken finnes omnämnd. Först härigenom blir denna afdelning en verklig hjälpreda för kvinnan, af hvilken hon snart sagdt i alla förhållanden kan hafva nytta.

Att Iduns kvinliga porträttgalleri skall fortfarande falla af sig själf. Goda förmågor komma för öfrigt att medverka på alla områden.

Då de två afdelningar, för hvilka väl flertalet kvinnor i allmänhet mest intresserar sig — klädedräkten och handarbetet — voro alldeles för vidlyftiga för att, i fall de skulle göra afsedd nytta, få plats i själfva Idun, beslöto vi uppsätta ett särskildt organ för dem. Så tillkom *Iduns Mode- och Mönstertidning*, hvilken nu tillryggalagt sin första årgång och under densamma förvärfvat sig ett förtroende, som nära nog kan jämföras med det, Idun själf vunnit. Den har nämligen redan hunnit till de flesta hem, där Idun läses. Den torde ock förtjäna det för sitt rikhaltiga och väl valda innehåll.

Vi bedja våra läsarinna för öfrigt taga noga del af den å annat ställe i detta nummer införda annonsen om Idun och Iduns Modetidning.

Under förhoppning att till det nya året ej blott åter få möta alla våra hittillsvarande läsarinna, utan att dessa ock skola draga många nya med sig, tillönska vi eder ännu en gång: *en glad och angenäm jul!*

Redaktionen.

Några ord om handarbete och om böcker.

af

Cecilia Wærn.

Det kan tyckas väl sent att i julnumret komma och tala om handarbete — ett ämne, som kunde haft aktualitet på höstsidan, när det för kvinnovärlden gällde att bestämma hela raden med julklappar till släkt och vänner.

Hvem känner dem icke dessa öfverläggninngar om hvad man skall kunna hitta på — som de icke hafva förut — till far och mor och mormor, hvilka alla sätta så mycket värde på dessa bevis på deras älsklingars flit; till tanter, som man måste krusa litet, till snälla farbröder, som man vill bevisa sin tacksamhet, till bröder, kusiner och vänner, som man är van vid att gifva något litet handarbete i utbyte mot deras bok eller presentkort på handskar eller hvad det nu är, som de bruka uppvakta med. Och resultatet, hvem känner ej dem? Efter mycket hufvudbry slutar man med att i förtviflan gifva fruarna en ny dyna eller soffskyddare — som af många af dem genast pietetsfullt lägges in till den öfriga samlingen i linneskåpet eller kamferts-kistan — då det ju är »synd att sjaska ned den snälla flickans vackra arbete». Åt de äldre herrarne syr man pallar, som de sparka undan, stolöfverkast, som förarga dem genom att ramla ned, just när de kommit sig i ordning i hvilstolen, och annat sådant mera. Åt de yngre, som man icke vill låta sitta alldeles lottlösa på julafton, köper man hos korgmakaren eller i tapisserihandeln någon ful och opraktisk borsthållare, kragläda, frimärksask eller plånbok och tror sig förlåna dessa något ästetiskt eller handarbetadt värde genom att förse dem med några tungor eller en liten remsa broderadt kläde eller med ett instucket monogram. Och herrarne kunna ändå prisa sig lyckliga, om de slippa en underhaltig klädesborste med broderad rygg eller en penntorkare, languetterad med silke, som fastnar i pennspetsen, och försedd med ett förgylt handtag i form af ett fågelbo med små kulörta ägg.

Och julbrådskan sedan, hvilken människa med sundt förnuft har ej försökt att predika mot den? Litet julfeber — ett eller annat litet nattvak för att lacka in eller hinna julklappar färdiga hör till stämningen — i synnerhet när bröder och kusiner äro med om att skriva vers och koka kaffe i smyg. Men icke den kroniska julfebern, som brukar inträffa redan i början af december, med obarmhertigt jäktande, upprepade nattvak och ofelbart därpå följande bleka kinder och förstörda nerver. Och allt detta för att åstadkomma resultat, som icke en på tjugu sätter eller kan sätta något verkligt värde på, sedan känslöstämningen på julafton väl är öfver! —

Men hvad vill man göra, frågar man. Icke kan man väl heller gå och köpa julklappar till tanter och kusiner?

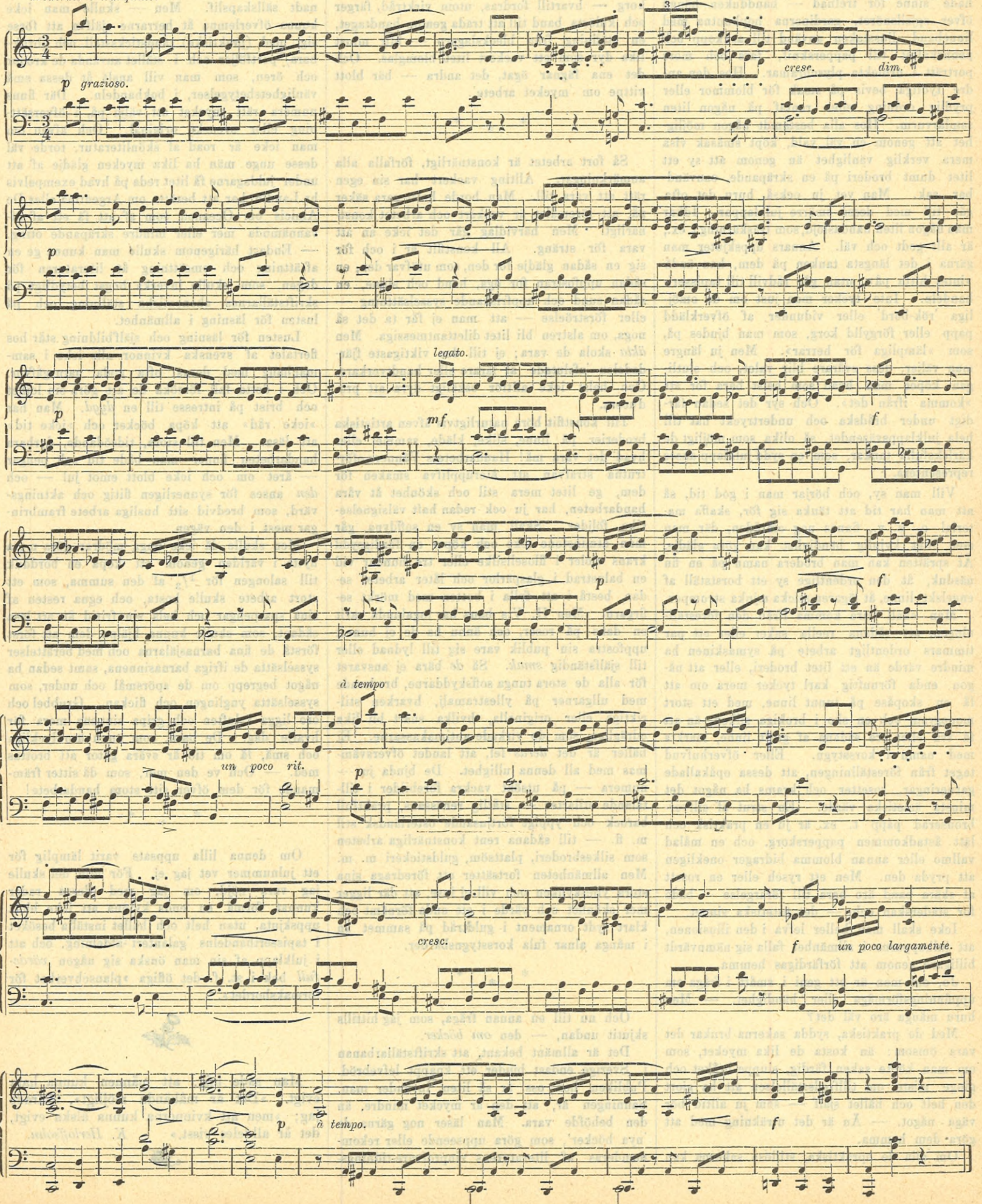
Ånej, kanske icke till alla. Men man kan bestämdt betydligt inskränka de sydda julklapparnes antal. Hvarför skall man envisas tro, »att man visar mera vänlig omtanke» genom att sy en onyttig sak än genom att köpa något, som man kunnat se — om man gjort sig litet möda att se efter — att mottagaren skulle ha nytta af? Nog skulle unga fruar göra hvarandra mer glädje sinsemellan genom att på utstyrselmagasinen köpa nätta moderna små-

ALBUMBLAD

Moderato e tranquillo.

Valborg Aulin.

p *grazioso.*

cresc. *dim.*

p

legato. *mf* *f*

p *f*

à tempo

un poco rit. *p*

cresc. *f* *un poco largamente.*

p *à tempo.* *f*

pjäser till middagsbordet, än genom att sy dumma och dyra soffskyddare af plysch och silke — hvilka ofta äro dyrbarare och ömtäligare än tyget på soffan, som de äro afsedda att skydda? Ja t. o. m. åt de »svåra» herrarne vore det nog icke så krångligt att hitta på något, som de skulle kunna ha glädje af, om man bara lade sig vinn därom. Man behöfde blott under någon förevändning gå upp i deras rum, och 'ett snabbt kvinnoöga' skulle säkert genast få idéer till julklappar. Luckor och brister i utstyrelsen hos den ene, som ej hade sinne för trefnad — handduken hängd öfver spjällsnöret, gardinerna hopknutna med linneband, ljusstaken använd till askkopp och pennskaftet till pappersknif, fars och mors porträtt i urblekta plyschramar. Hos den andre tydliga bevis på smak för blommor eller prydlig ordning eller rentaf på någon liten samlarvurm. Hos alla bestämdt någon möjlighet att genom en väl vald, köpt småsak visa mera verklig vänlighet än genom att sy ett litet dumt broderi på en skräpande, oanvändbar sak. Man vet ju också, huru det ofta går till med dessa smärre julklappar. Idkar man någon liten handaslöjd, som träskärning t. ex., är allt godt och väl. Annars uppskjuter man gärna i det längsta tanken på dem, kan ändå »intet hitta på», utan går rådvill till tapisserihandeln. Inte tycker man just om de omöjliga 'rök-bord' eller vidunder af öfverklädd papp eller förgylld korg, som man bjudes på, som »lämpliga för herrar». Men ju längre man väljer, dess svårare blir valet, och slutligen köper man hvad som helst bara för att »komma ifrån det». Och syr det sedan färdigt under brådska och undertryckt hat till hela julklappsväsendet, så olika som möjligt de kärleksfulla tankar, som en sydd julklapp anses representera.

Vill man sy, och börjar man i god tid, så att man har tid att tänka sig för, skaffa material o. s. v., finnas nog områden, där man med litet kvinlig händighet kan göra glädje. Åt sprätten kan man brodera namn på en fin nåsduk, åt den ordentlige sy ett borstställ af engelskt linne, åt jägaren sticka mjuka strampor.

Man skall bara komma ifrån den föreställningen, att sådana reella saker eller ett par timmars ordentligt arbete på symaskinen ha mindre värde än ett litet broderi, eller att någon enda förnuftig karl tycker mera om att få en skopåse på tunnt linne, med ett stort monogram och en sko i brokiga silken, än att få två eller tre sådana af groft linne, märkta med namn i korsstyg. Eller öfverhufvud taget från föreställningen, att dessa opåkallade garneringar, rosetter och krams ha något det minsta ästhetiska värde. En strut af silfverbronserad papp t. ex. är ju en praktisk och lätt åstadkommen papperskorg, och en målad vallmo eller annan blomma bidrager onekligen att pryda den. Men ett rysch eller en rosett af skära band äro bara till förargelse — både för städerskan och — det ästhetiska sinnet.

Icke skall man heller lefva i den illusionen, att julkapparne i allmänhet falla sig nämnvärdt billigare genom att förfärdigas hemma.

Jo, om man är ett geni i smått i fråga om uppfinningsförmåga eller händighet. — Men huru många äro väl det?

Med de praktiska, sydda sakerna brukar det vara ömsom: än kosta de lika mycket, som om man köpte saken färdig, sluppe bråket och ginge miste om tillfredsställelsen att ha gjort den helt och hållet själf — som ju alltid bör väga något. — Än är det uträkning med att göra dem hemma.

Om alla de opraktiska, stillösa sakerna kan

det nästan gälla som regel, att de bli dyrare än en praktisk färdigköpt sak, afsedd för samma ändamål. En broderad plyschram — kanske i form af en *palett* med två korsställda *hillebarder* till stöd, som en ram jag sett — utan att någon kunnat upplysa mig om, hvad dessa fantasier kunde ha gemensamt med porträttet i ramen eller med de påbroderade liljekonvaljerna och rosenknopparne i hörnet! — en sådan ram kostar mycket mera än en vida mer tillfredsställande, rät och slät metallram eller slipad glasplatta. En virkad och bronserad korg — hvar till fordras, utom virktråd, färger och kulörta band till att tråda genom handtaget, en ställning från bleckslagarn — blir minst lika dyr som ett vackert litet blomglas. Och det ena fagnar ögat, det andra — bär blott vittne om 'mycket arbete'.

* * *

Så fort arbetet är konstnärligt, förfalla alla anmärkningar. Allting vackert har sin egen rätt att vara till. Man borde helst vara säker på, att föremålet är vackert och arbetet konstnärligt. Men härvidlag går det icke an att vara för sträng. All konstflit är i och för sig en sådan glädje för den, som utöfvar den, en sådan uppfostran för öga, hand och sinne, en sådan sund och uppfriskande sysselsättning — eller förströelse — att man ej får ta det så noga, om alstren bli litet dilettantmessiga. Men *äkta* skola de vara; ej till den viktigaste fjärdedelen 'afslutade' af lärare eller handverkare. Och helst icke alltför oskäligt dyra att producera.

Till konstflit höra naturligtvis äfven artistiska broderier på linne, silke, kläde, sammet eller hvad det vara må! Handarbetets Vänners oförtrottna sträfvan att återupplifva smaken för dem, ge litet mera stil och skönhet åt våra handarbeten, har ju ock redan haft välsignelserika följder. Skall man sy en soffdyna, går man åtminstone icke och köper en färdigsydd krans violer i filosellsilke eller tre hunder vid en balustrad i glaspärlor och låter 'arbetet' sedan bestå i att fylla i botten med mörkt sefirgarn. Men H. V:s bana har ingalunda varit en dans på rosor, och ännu ha de ej hunnit uppfostra sin publik vare sig till lydnad eller till själfständig *smak*. Så de bära ej ansvaret för alla de stora tunga soffskyddarne, broderade med ullgarner på yllestramalj, hvarken stilriktiga eller originella, hvilka snart bli lika odrägliga, som de virkade antimakassarne. Ej håller är det *deras* fel, att landet öfversvämmas med all denna ullighet. De bjuda ju — numera — på utsökt vackra förebilder i tilltalande stilarter — ståtlig renässans, praktfull barock och yppigt förtjusande österländsk stil m. fl. — till sådana rent konstnärliga arbeten som silkesbroderi, plattsöm, guldstickeri m. m. Men allmänheten fortsätter att föredraga sina stora ylleskynten och vill ej inse, att där ligger mer skönhet och värde i ett enda förnämt och klart sydt ornament i guldtråd på sammet än i många alnar fula korsstygnsbårder.

* * *

Och nu till en annan fråga, som jag hittills skjutit undan, — den *om böcker*.

Det är allmänt bekant, att skriftstallarbanan i Sverige endast bjuder ett knappt lefvebröd. Publikens hos oss är så liten, invänder man. Sanningen är, att den är mycket mindre, än den behöfde vara. Man läser nog gärna de 'nya böcker', som göra uppseende eller rekommenderas af litteraturens vinprofvar-tidnings-

anmälarne. N. B. om man kan få låna dem af någon vräkig ungar, som är nog lättsinnig att ge ut pengar på böcker. — Mängden aktar sig noga för en sådan vidlyftighet. Det finns ju så många roligare sätt att bruka sina pengar, exempelvis att ha en öfverflödigt maträtt till supén eller en extra vinsort till middagen. Och att yrka på reform i detta fall tror jag tills vidare vore förespild möda — huru lifligt man än må vara öfvertygad om, att litet mindre barbariskt öfverdåd i mat och dryck icke skulle vara till men för ett förfinadt sällskapslif. Men — skulle man icke kunna öfverlemna åt herrarne själva att förse sig med (praktiska) tändsticksställ och (brukbara) portföljer och i stället använda de kronor och ören, som man vill anslå åt dessa små vänlighetsbetygelser, i bokhandeln. Där finns numera rätt mycket att välja på, i öfersättning eller svenskt original. Och äfven om man icke är road af skönlitteratur, torde väl desse unge män ha lika mycken glädje af att under juldagarne få litet reda på hvad exempelvis hr Landin har att berätta om Argentina eller De Amicis om Oceanen som af att få ett af ofvannämnda mer eller mindre skräpande oting. — Endast härigenom skulle man kunna ge en afsättning och omsättning åt litteraturen för dagen, som skulle inverka högst betydligt på skriftställarnes ekonomiska ställning och på lusten för läsning i allmänhet.

Lusten för läsning och själfbildning står hos flertalet af svenska kvinnor alls icke i sammanhang med deras ofta goda naturgåfvor. Och i detta fall försöka de att göra sin lojhet och brist på intresse till en *dygd*. Man har »icke råd» att köpa böcker och »icke tid» att läsa. Men till stora, tidsödande, dyrbara handarbeten finner man både tid och pengar — året om och icke blott emot jul — och *den* anses för synnerligen flitig och aktningvärd, som bredvid sitt husliga arbete frambringa mest i den vägen.

Men skulle då icke unga mödrar göra mera nytta i världen genom att köpa en bordduk till salongen för $\frac{1}{3}$ af den summa, som ett stort arbete skulle kosta, och egna resten af sina sparpengar och hela sin fritid åt att läsa sådant, som skulle kunna hjälpa dem att först förstå de fina barnasjälarna och med berättelser sysselsätta de ifriga barnasinnena, samt sedan ha något begrepp om de spörsmål och under, som sysselsätta ynglingen och flickan. Grubbel och oro ligga i luften och gripa sinnena mera för hvarje dag. De barn, som ännu äro lyckliga och små, få om tio år svåra gåtor att brottas med. — Och ve den mor, som då sitter främmande för dem öfver sitt stora handarbete!

* * *

Om denna lilla uppsats varit lämplig för ett julnummer vet jag ej. För min del skulle jag vara nöjd, om jag med dessa rader kunnat förmå en enda kvinna att icke blott uppskjuta, utan helt och hållet inställa besöket i tapisserihandeln 'galanteri'-afdelning, och att i julklapp af sin man önska sig någon *värdefull* bok i st. f. det öfliga »planschverket för förmaksbordet».

Man sade mig, att männen kunna hata evigt. »Det är måhända möjligt», svarade jag; »men att kvinnorna kunna älska evigt, det är alldeles visst.» K. Herloffsohn.

Julen på landet

för 40 år sedan.

Tecknad ur minnet af *Mathilda Langlet*.

(Forts. och slut fr. sid. 676.)

Julen åstadkommos så, att man köpte den tjockaste vaxstapel, som stod att få, skar den i lagom långa bitar och band med tråd fast dessa i granen. Våra prostgårdsflickor, som voro hvad man kallar påhittiga, satte öfverfullt med ljus i granen, men påtände blott ungefär hälften; när dessa brunno ned, påtändes de återstående, och så räckte härligheten dubbelt längre.

Därute i köket hade den stora trebenta grytan redan klockan åtta på morgonen blifvit satt öfver elden. Här kokade nu julkinkan, ett stort stycke rimsaltadt oxkött samt icke så få alnar kött- och fläskkorf. Den färdigkokta skinkan upplades på ett ofantligt fat och ställdes midt på det dukade köksbordet såsom skådorätt, ty ingen kunde ens i tankarne gilla ett sådant illdåd som att röra skinkan förrän juldagen, då hon, glacerad, garnerad och försedd med af papper utklippt manschett, åter visade sig. Ofantliga högar af bröd, väldiga skifvor af limpa, siktbröd och hvetebröd lågo upplagda på fat; tillbringare med färsköl och dricka stodo mellan faten, och af köttet och korfven var något uppskuret och framsatt.

Klockan half ett samlades tjänstfolk och herrskap i köket, lille Karl läste bordsbönen och så börjades »doppningen». Hvar och en beväpnade sig med en tvåstänglad stål-gaffel, högg därmed en bröds kifva och gick till spiseln, där den stora grytan stod och puttrade öfver en glödhög, framdragen så långt som möjligt på hällen. Brödet doppades nu i det feta, salta spadet, där skinkan m. m. kokat, och förtärdes med god smak af både gamla och unga. Emellanåt förfriskade man sig med ett glas färsköl eller varierade måltiden med en bit korf och litet senap till det flottiga brödet. Men bra mådde man, magkatarr hörde man aldrig talas om, och sur limpa och fläskspad ansåg man som en läckerhet.

Någon annan middag bestods ej, men ungefär en timme senare fick man kaffe med dopp, och nu sparades ej på saffransbrödet. Sedan tändes »julbrasan» i salen, och omkring denna samlade sig nu barnen, medan far och mor i ett annat rum »lade in julkapparne». En ljuftig doft af lack och granbarr spred sig i rummen och fyllde med längtan och hopp de ungas hjärtan, där de sutto vid brasan och med sagor och samtal sökte fördrifva tiden.

När brasan brunnit ned, kom prostinnan ut i salen och tillsade flickorna att tända ljus. Tjänstfolket inkallades, en af flickorna satte sig vid pianot och »tog upp» en julsalm, de öfriga stämde in, och detta var högtidens början. Måhända klingade sången inte så rent, antagligen »detonerade» den ena och andra, men alla kände sig andäktiga och högtidligt stämde, och detta var ju hufvudsaken. Efter sångens slut önskade prosten alla de närvarande »god jul och Guds frid och välsignelse».

Därefter utdelades tjänstefolkets julkappar, som mest bestodo af förkläden, halsdukar, strumpor och vantar. Någon, som tjänat

någon längre tid, kunde väl få en liten sjal eller ett »kjoltyg», men sådant hörde till undantagen. Drängarne fingo ett par riksdaler, eller högst en »tvåabanko» i julpengar.

Därefter tändes julgranen, och sedan den behörigen beundrats, brötos julkapparne. De smala vaxljusen brunno snart ned, men då tändes i förmaket de tjocka, hemstöpta grenljusen, och man slog sig ned därinne, trakterade sig med äpplen och nötter, pepparkakor och fikon, tills klockan slog åtta, då kvällsvarden framdukades.

Var middagen enkel, så var kvällsvarden så mycket öfverdådigare. Först luftfisk, hvit och dallrande med mäktig, hvit sås; så risgrynsgrot, i timmar kokad i oskummad mjölk; därefter oxstek och stekt svinrygg, som det då hette — nu kallas det fläskcarré — och sist en stadig smörtårta med sviskonfyllning. De funnos, som åto af *alla* dessa rätter och inte mådde illa ändå!

Julkvällen gick man tidigt till sängs, ty julottan började klockan half sju, och senast klockan sex skulle ljus brinna i alla prostgårdens fönster, på det att äfven de till kyrkan först anländande skulle se, att man icke där försöfvit sig. Kyrkan låg tämligen nära — man gick dit på mindre än tio minuter — men till julottan skulle alla åka. Prostinnan blef hemma och vaktade elden och snoppade ljusen; alla andra skulle till kyrkan.

Denna låg på en kulle, och en hög präktig stentrappa ledde från uppkörsvägen dit upp. Det var roligt att stå däruppe i den tidiga, mörka morgonstunden och höra bjällerklangen från alla håll. Då och då syntes ett rött sken blänka fram öfver snön — det var herrskapet från »bruket», de åkte alltid till julottan med tända blöss och facklor. Uppför trappan tågade damer i pelsverk och flor, bondgummor i styfva hemväfda yllekädnningar och doffelkappor, torpare i vadmalsrock och herrar i lifpels, rödkindade tjänstflickor och bleknosiga mamseller om hvarandra och strömmade in i den upplysta kyrkan. Dennas ekläring åstadkoms medels sammanskott af ljus, tjocka, hemstöpta talgljus, som mera enkelt än smakfullt nedstuckos i för ändamålet i pulpitureernas skiljeväggar borrhade hål. I de stora kronorna i taket brunno också talgljus, men på altare och predikstol funnos stearinljus, skänkta af socknens herrgårdar. Klockaren, som var ett slags »skjön-aand», hade med lock och pock åstadkommit en »dekoration» på altarväggen, bestående af en hög spetsig båge, fullsatt med ljuspipor, däri stearinljus brunno, allsammans bekostadt af kyrkans kassa och allmänt förklaradt såsom varande »gruffigt vackert». Och när ljusen brunno, såg det nog bra ut, men då de tomma piporna på den hvitmålade ställningen sedan året om sutto där och gapade, var det just inte så tilltalande.

Andedräkten stod som en rök därinne i kyrkan, och de osnoppade talgljusen brunno med sömnigt sken genom dimman. Kallt var det, nästan som ute, ty uppvärmda kyrkor hade ingen då hört talas om — icke på landet i hvarje fall — och dessutom stodo kyrkdörrarna mest hela tiden öppna. Men ingen tänkte just på dessa obehag, och när den förutnämnde klockaren, som utmärkt väl spelade orgel, tog upp den härliga psalmen: »Var helsad sköna morgonstund», uppsteg i alla dessa enkla, hederliga människors sinnen en så andaktsfull stämning, att den i och för sig var en gudstjänst.

Predikan var kort — samma prest skulle

ju hålla en gudstjänst till, så fort ottsången var slut. De flesta åkte hem då, och bland allmogen började nu den vildaste kapp-löpning, ty det var afgjord sak, att den, som först kom hem från julottan, skulle först få det kommande årets skörd inbergad.

Klockan tio var högmessan slut. En stund senare kom prosten hem, vanligen med kyrkvärddarne i sällskap. I detsamma han steg inom salsdörren, påtände prostinnan »glögg», en blandning af rom eller arrak, socker och russin, som alltid om juldagen skulle vara redo vid frukosten. Den stod där i en kopparkastrull, blank och röd som solen, och brann med en blåaktig låga, och det hela tog sig mot den snöhvita duken och det inbjudande frukostbordet ganska väl ut. Till denna frukost hörde ovilkorligen pressylta och grisfötter.

Sedan juldagsmiddagen med surkål och skinka blifvit afäten, var den, så att säga, mera officiella delen af högtiden förbi. Annandagen var det för det mesta »julkalas» på något håll i bygden och sedan under »mellandagarne» och ut på nyåret, så länge »julmaten» räckte, höllo också julkalasan i. Till dessa hörde alltid dans, danslekar och andra lekar, och både gamla och unga voro med om att »skära, skära hafre», fria på narri, m. m. Nästan hvarje familj hade efter själfva juldagarne hos sig några gäster, släkt och vänner, hemlösa ungar o. s. v., som ökade den vanliga kretsen. Nöjena voro anspråkslösa, men sinnet var lätt och glad, och ehuru just ingen talade om »lifsglädje» — sådant föll ju af sig själf — så visste ej heller någon, att det ens fanns något, som kallades lifsleda.

Litet finare kunde det hafva varit — *mycket* finare är det nu — men roligare, gladare, lyckligare juldagar — se det kan omöjligen finnas!

Julen i England.

Skildrad för Idun

af Anna Fleetwood-Derby.

Hvad som här först kommer en att märka, att julen är i annalkande, det är ej julkappar som i Sverige, nej — det är något mera prosaiskt, de stora upplagen af russin, korinter, kanderade pomerans- och citronskal m. m. i kryddbodarnes fönster, redan i början af november. Detta är en vink om att tiden nu är inne för att rusta i ordning plumpuddingen, eller, som den här kallas, »the Christmas Pudding» (julpuddingen). Och ett rätt stort arbete är det. Alla russin skola »stenas» och skäras i 3 à 4 delar, korinterna rensas, och deras små stjälkar plockas bort; de kanderade skalén, mandeln och citronskal skola skäras i mycket små bitar, mjöl, brödsmulor och kryddor tillvägas, njurtalgen hackas, och allt blötas med ägg och gammalt öl samt röras om mycket väl, och framför allt: af *alla* familjemedlemmarne — till och med minsta »baby» — ty det bär lycka med sig.

Julaftonen och julkapparne äro ej här som i Sverige, så att säga, julens medelpunkt, utan det är för »the Christmas Dinner» (juldagens middag), som tillredelserna egentligen ske, och mot hvilken de flesta se som mot festens glanspunkt.

Veckan före jul börja slaktare och fågelhandlare att behänga sina öppna bodar — både innan och utanför — med otroliga massor af sina varor. De förras präktiga får,

kalfvar och oxar äro utstyrda med den mest egendomliga ståt af bandrosetter, pappersblommor samt guirlander och knippor af grönt, framför allt af hollyn med dess vackra röda bär. Och fågelbodarne! Hvilken ofantlig mängd af vild fågel, kalkon, fasaner, höns, ankor, gäss m. m., äfven ordnade med grönt och band. De trenne sistnämnda slagen tillhöra i allmänhet de mindre bemedlades julmiddag, medan de förra, jämte biff, utgöra »les pièces de résistance» på de rikas ymniga bord. Hela husgafveln, ofvan och på bägge sidor om de vida, öppna ingångarne, samt väggar och diskar innanför, äro öfverfyllda med rad öfver rad af dylikt fjäderfä. De äro mestadels *f. d.* befjädrade, ty nästan alla äro plockade, och inga säljas med fjäderklädnad och innanmäte.

Julklapparna spela, som sagdt, föga roll i England. Presenter gifvas visserligen i familjer, där barn och ungdom finnas — hvarje medlem ger *en* julklipp till hvar och en af de andra — men de äro sällan *arbetade* af gifvaren själf, utan köpta färdiga. Bodarne öfverbjuda hvarandra därför i rikt och prydligt utställande af eleganta och lockande varor; i synnerhet om kvällarna förete de ofantliga bodfönstren en strålände och vacker anblick. Utom prislappar gifvas uppgifter sådana som: »Christmas Presents», »Useful Xmas Gifts» etc., motsvarande de svenska anvisningarna: »passande för julklipp», o. s. v. Många bodar anordna särskilda afdelningar, kallade julbazarer, för allt hvad i småsaksväg kan lämpa sig för julen.

Utdelningen af julklipp sker juldagen; någon gång på aftonen, men i allmänhet för barn på så vis, att dessa aftonen förut upphängt sina strumpor på sängstolparne i förväntan, att de under natten skola fyllas af Sankt Klaus (julgubben), barnens sanne vän. De små äro ej sena att på jultorgonen undersöka, hvad den snälle Klaus — i pappas och mammas person — har stoppat in i deras strumpor.

Julgranen, som infördes i England af prins Albert af Saxen-Coburg Gotha (drottning Victorias gemål) är numera ganska allmän, och man ser hvarje år ett ökad antal däraf utanför blomster- och frukthandlars bodar. Alla — från de små af $\frac{1}{2}$ meters höjd till de 2 å 3 meter höga — säljas med *rötter* i kruka. De odlas i stor mängd af trädgårdsmästare på landet, men trifvas ej länge i Londons rökiga luft. Med frukter, glitter och grannlåt klädas de i hemmen och tändas på juldagsaftonen.

Det är en gammal sed, att rummen skola dekoreras med holly, lager och annat vintergrönt, hvarpå England är så rikt. Detta sker på julaftonen, och är det isynnerhet alla tafior och större vaser, som prydas på detta vis. Då upphänges äfven — oftast i en dörröppning — en bundt mistel, och en gammal tradition tillåter en herre att kyssa den dam, som oförsiktigt ställt sig därunder.

Med det intresse, hvarmed de flesta här omfatta *sin kyrka*, är det helt naturligt, att kyrkodekoreringen medels grönt och blommor, vid julen och andra högtider, här vunnit den allmänna spridning och tagit de storartade dimensioner, som nu är fallet. Ett par söndagar förut tillkännagifves, till hvilken dag blommor och grönt skola vara insända, och under de yngre presternas (»the Curats») ledning utföres dekoreringen af församlingens unga damer och äfven herrar. I koret ordnas ståtliga blomgrupper, pelare och balustrader lindas med guirlander, men rikast klädas altaret, predikstolen och dopfunten.

Julaftonen på kvällen och under juldagen hållas gudstjänster i de flesta kyrkor — dock ej i alla, ty »dissenters» erkänna ej andra

helgdagar än söndagarne. Vid julaftonens korta gudstjänst sjungas i st. f. de vanliga hymnerna några af de gamla »Christmas Carols». Dessa, stundom blott halft religiösa, sänger sjungas och spelas också både före och efter jul om nätterna af kringvandrande sångare och musikanter. Äfven fattiga barn gå omkring om kvällarne och sjunga sina »Carols» utanför ingångsporten (»or the doorstep») för att belönas med ett par pence. De nattliga musikanterna infinna sig efter jul för att anhålla om »the Christmas Box (julpengar) for the waits», som de kalla sig.

På landet bibehålles ännu å några orter det gamla bruket att under glädje och gamman draga hem från skogen »the Yule log», ett stycke af en trädstam, som skall brännas som julbrasa under juldagen.

Bokmarknaden öfverflödar på julböcker, och alla de mångfaldiga magasinerna och illustrerade tidningarna ha sina julnummer. Julkort äro ännu mycket i bruk, och till den grad är posten anlitad vid denna tid, att Londons »general post office» då måste öka sin kår med 3,000 extra män.

På flere af Londons teatrar ges stora julpantomimer, egentligen talpjäser med sagor till motiv och féericener, öfverdådigt dyrbart och storartadt uppsatta samt en »great attraction» både för unga och gamla. Mot barns uppträdande i dessa har från flere håll en stark opposition varit rådande. Ett parlamentsbeslut förra året tillstod dock barn i pantomimer »under vissa lämpliga vilkor».

Till julmiddagen samlas, så vidt möjligt, alla familjens medlemmar från när och fjärran. Det gamla bruket att servera ett vildsvinshufvud — numera representeradt genom ett vanligt svinhufvud — fullföljes ännu på stora herresäten och vid några af Oxfords »colleges». Hufvudet är prydt med en grön guirland, en citron är instucken i det öppna gapet och på ett silfverfat bäres det in med högtidlig ståt af »the butler» (munskänken), hvilken på ömse sidor åtföljes af betjänter, bärande brinnande vaxljus. Denna ceremoni helsas af bordsgästerna med en »carol», på engelska med latinskt omkväde. När plumpuddingen ställts på bordet, tillkommer det den yngsta familjemedlemmen att däri placera en bärrik hollyqvist, allt under samtligas lifliga handklappningar.

Annandagen är ej kyrklig helgdag, men en af årets 4 »Bankholidays», stiftade på bankiren, Sir John Lubbock's, förslag, för att ge fridagar åt den öfveranstängda affärsvärlden. Dagen kallas »Boxing-Day» efter den gamla seden, att på den dagen i »boxes» (lådor) utdelas gåfvor till de fattiga. Dessa »boxes» bestå numera i drickspengar, och slaktare- och bagardrängar, mjölkbud, tidningspojkar, lykttändare m. fl. infinna sig denna eller följande dagar för att få sina »Christmas Boxes».

Men hvad som mest utmärker julen i England är dock ett ständigt växande deltagande för nödställda likar. De otaliga barmhertighetsinrättningarna sända före jul omkring sina upprop om hjälp, och stora summor fela ej att inflyta. »Christmas Dinners» och »Teas» samt förlustelser af mångfaldiga slag gifvas i all synnerhet för älderstigna och barn. Alla föreningar, alla hospital, arbetshus och många skolor o. s. v. hafva sina »entertainments»; få försumma att göra *något* för att under denna glädjens fest hjälpa, fröjda och omhulda dem, hvilkas lif annars kanske eger högst få glada stunder.

Och detta är ju den äldaste julglädjen — och det bästa sätt att »fira julen».

Konungslig gåfva i gyllene brand
Har fallit nyss på hans lott.

De äldaste kryddor i Österland
Till öfverflöd har han fått.

Men sägnen förtäljer: blomstren små,
Som herdarne strött öfver krubbans strå,
De fågnade mest hans öga.

Han mäktar re'n med sin späda hand
Dem föra mot barnamund.

Ett strå, förvissnadt från hedens sand,
Förgylldes i samma stund.

Hvart blad blef grönare, blomstren, nyss
Så bleka, rodnade under hans kyss
Och doftade mera ljufligt.

Guds heliga blick till hjärtegrund,
Hvar gärnings väsende går.

Nu reses hans krubba kring jordens rund,
Han tusendens hyllning får.

Och, liksom i sagan undrets glans
Förskönade herdarnes enkla krans

Och halmen i guld förbytte,

Så gifver han huldts välsignelse åt
Den ringaste gåfva än.

Hans makt förgyller det vissna strå't
Och skapar kärnor igen.

Det kärlekens verk, som öfvas tyst,
— Liket späda blomman, som barnet kysst —

Får högre, skärare fågring.

Anna Knutson.

Ändå!

Skiss af Elisabeth Kuylenstierna.

»O, det kan se ut något, det, hjärter åt alla håll, en ljus väg — en — två — fyra — åtta — ser Maggie, ett sådant roligt bref; det blir väl till Tidasjö på nyårsbalen. Åh kors, sådana granna kort har jag då aldrig sett — ruter kung — till på köpet — unge löjtnanten förstås, hm, hm.»

»Karin, du får inte prata några dumheter. Ska' du spå, ska' du spå ordentligt.»

Maggies lilla mörklockiga hufvud skakades energiskt. Karin såg upp med en liten slug blick ur sina plirande blå ögon, små och ljusa som omogna blåbär, men med ett uttryck af innerlig godhet.

»För mig själf, för vännen, för huset, hvad som ska' ske — — —». Karin lade med en viss skicklighet, som vittnade om mångårig vana, ut de olika högarne.

»Hvad som ska' ske, är jag allra nyfiken på,» försäkrade Maggie.

»Det ser rart ut också, vill jag lofva. Jag kan rakt inte hjälpa det. Ser hon här, Maggie, förlofningsringen.»

Maggie makade förtretad och rodnande ihop korten med sina små hvita händer och gaf de sjutton årens hela förkrossande förakt åt mamsell Karins spåkonst.

»Det slår aldrig in ändå, så det är just inte mycket värdt,» sade hon och kröp upp i soffhörnet, så långt hon kunde komma, liksom för att skydda sig för stormen, som skakade de sekelgamla lindarna och hven i fönsterspringorna, och höstregnet, som oafbrutet slog emot rutorna.

Härinne var det varmt och godt i mamsell Karins kammare. Från köket hördes ett muntert slammer med spiselringar och kastruller, ett torroligt infall af gårdsdrängen, som belönades af pigornas högljudda skrattsalfvor.

Dörren till venster förde genom en lång gång in i handkammaren. Där var mamsell Karins värld, där hade hon nu ställt upp och tagit ned syltburkarnes prydliga rader i trettio år, vägt upp kryddor till baken, lagt upp smör och bakverk, där var hon nästan suverän, och det var endast lilla Maggie, husets yngsta, som vågade trotsa den gamla husmamsellens makt.

Men mamsell Karin var visst icke någon vresig gammal flicka, tvärtom; hennes skratt kunde genljuda ända upp till salongen ibland, så att hennes nåd måste draga på munnen och undra, hvad de nu hade för sig därefter igen.

Hennes lilla rum var en sådan där gammalmodig jungfrubur med pärlfärgade möbler, ordentligt följande väggarna, ljusa tapeter, hvita knutna gardiner, en byrå med virkad duk på och öfversälad med saker, vaser, små byster, eaudeologneflaskor och skrin.

Det var här Maggie trufdes så väl, i den hårdt stoppade soffan med sitt rödrandiga öfverdrag. På bordet framför henne stod vanligen något namn att fördrifva skymningen med, och när lampan tändes, blef mamsell Karin en värdig sibylla. Nu satt emellertid Maggie alldeles tyst, och de vackra, tänkande ögonen följde med ett drömmande uttryck de skiftande reflexerna från brasan i kakelugnen.

»Hvad tänker min lilla fröken på?» undrade Karin.

»På lifvet, Karin.»

Mellan dessa bägge hade det aldrig varit så noga med titlarne. De hade ju tillbringat hela sitt lif tillsammans.

»Det var fasligt djupsinnigt det. Jag tänker på min lilla kaffepanna, jag, om det ska' vara för bitti' att sätta på den än.»

Maggie satte ut de röda läpparne, men plötsligt lystes det unga älskliga ansiktet upp af ett nytt intresse.

Hon såg med tindrande ögon på Karin och frågade hastigt:

»Har inte Karin haft någon historia, någon sådan där som man kallar en ungdomssaga? Åh bestämdt, tala om, säg raraste Karin, tala om!»

Hon smekte öfvertalande Karins tjocka armar och smög sin hand i hennes stora, förkylda, hvars sträfva fingrar återgäfvit smekningarna.

»En historia — det är bara skröp, käraste mitt barn, tiden går nog ändå, och inte är det värdt att tala om det, som har varit; det har varit också.»

Karin skrattade så godt, att alla de praktiga hvita tänderna lystes.

»Se så Karin, berätta bara, något minns du väl; inte har du alltid varit så här lugn och nöjd och tyckt, att allting var bra.»

»Åh nej, jag hade väl min lilla dröm jag också; men jag hade inte tid att drömma länge.»

»Nå ser du nu,» ropade Maggie triumferande. »Tala om, hör du!»

»Åh, sådant får väl Maggie vara med om själf, mycket finare och bättre, det här var bara inspektorerne.»

»Inspektorerne?» — Maggie såg häpen ut.

»Tyckte du om allihop?»

»Den ene först och den andre sen,» förstås.»

Karin log belåtet. »När de kommo hit till gården och voro obekanta i trakten än, voro de litet artiga mot mig förstås, och jag lagade så godt åt dem, jag bara kunde, och när julen kom, fick jag alltid litet till bosättningen af herrskapet.»

»Jag sparade och gömde och satte in af min lön, men bäst det var, så kom den förste och ville flytta, han hade fått plats i hemtrakten. Jag grät en vers, och så var den sorgen öfver. Den andre skulle ha ett eget litet arrende, så for han.»

Nu stannade Karin ett litet tag.

»Nå var det ingen mer?» frågade Maggie ifrigt.

»Jo, det var allt en till. Då hade jag just kommit af mig att drömma, men det gick snart att komma i gamla spåret igen. Jag satte in mina små besparingar i blåa boken, såg om min silfverlåda och mitt lilla linneskåp, raguserade tuppar och vägde mera godt till brödet, men under allt detta var det, som jag inte riktigt varit med. Jag gick omkring och ordnade mitt lilla hem, satte upp hvita gardiner, ställde blomkrukor i fönstren och hängde taflor på förmaksväggen. Så kom det handverkare, som byggde till inspektorsbyggnaden. Allt djärfvare satte jag ihop, min stackare. Jag minns till och med, att han en gång frågade mig om, hvilka tapeter han skulle ta till salen, och att jag svarade: de där med röda rosorna på, för jag har tänkt, att vi skulle ha röda och hvita gardiner!»

Han såg så förvånad ut som aldrig det. Året efter var allting färdigt, och så for han bort på ett par veckor. När han kom hem igen, var det någon, som ordnade blommorna i fönsterna, ett hvitt ljust hufvud tittade fram mellan de skira gardinerna. Han hade varit borta och gift sig, förstår hon, Maggie.»

»Men han var ju inte förlofvad, Karin.»

»Hm, det är inte alltid säkert, att tarfligt folk ha ringar inte.»

»Men hur kunde han leka med dig, Karin?»

»Han lekte inte; det var bara jag, som trodde för mycket på hans artighet.»

»Men sörjde du inte förfärligt?»

»Åh, visst sörjde jag väl, men det var bara inne i handkammaren. Där grät jag väl mina modiga tårar, men tiden gick. Jag blef snart god vän med hans lilla hustru, och herrskapet gaf mig klädningstyg till jul i stället för något till bosättningen.»

»Var det alltihop, Karin?» frågade Maggie besviken.

»Ja-a,» sade Karin långsamt; »det har fallit mycket snö sedan dess. Men jag är ändå glad, att det har varit.»

»Glad» — upprepade Maggie.

»Ja, ser hon, grynet mitt; lifvet utan kärlek, det är som kaffe utan klarskinn. Man kan nog dricka det, men grumligt är det. Men si min flicka, hon ska ha både kaffe och klarskinn, det ligger i korten det!»

Karin smekte Maggies mörka lockar och skrattade sitt friska, klingande skratt.

Man kan sålunda definiera mannens och kvinnans olika roller: å mannens sida är *makten*; å kvinnans sida är *inflytandet*. Om kvinnan vid denna fördelning är missnöjd med sin andel, vågar jag påstå, att hon ingenting begriper däraf. Den lumpnaste själ kan älska makten; en upphöjd själ, som känner sin styrka, skall föredraga inflytandet, ty det är *sjärens makt*.

A. Vinet.

Vänner emellan.

På grund af uppmaningar från många håll hafva vi äfven i år låtit trycka utmärkt vackra presentkort å Idun för år 1891. De äro af trenne slag, lyda alla för helt år och kosta för:

<i>Idun med Modetidning jämte färglagda modeplanscher kr. 8: —</i>	
<i>Idun med Modetidning utan färglagda modeplanscher » 6: 50</i>	
<i>Idun ensam..... » 4: —</i>	

Dessa presentkort erhållas endast hos Redaktionen mot insändande medels postanvisning af prenumerationsbeloppet jämte namn och adress å den person, åt hvilken presentkortet är ämnadt.

Säkerligen torde ett dylikt presentkort få räknas som den på samma gång mest välkomna och nyttiga jul- eller nyårgåfva.

REDAKTIONEN.

Literatur.

Nya böcker:

Wilhelm Billes förlag:

Såsom synnerligen lämplig läsning för den mogna ungdomen kunna vi rekommendera följande arbeten:

Pieter Maritz, Boersonen från Transvaal, af Aug. Niemann; öfvers. af Richard Bergström. Med talrika illustrationer. Pris: häft. 4: 25, kart. 5 kr. — **Ödemarkernas barn**, af Bret Harle. Pris: 1: 50. — **Älfvan från Intra och andra berättelser af Johanna Spyri**. Pris: kart. 2: 50.

Hugo Gebers förlag:

Vintergrönt, dikter af C. D. af Wirsén. Behöfva ej våra rekommendationer. — **Poetisk läsebok** för folkskolor, folkhögskolor, arbetare-institut och menige man, utgifven af Amanda Leffler. Författarinnan, känd för Iduns läsekrets, har här gjort ett godt urval ur nyare tidens diktning. Priset — 65 öre — orimligt billigt. — **Vackra Nivernesiskan**, en historia om en gammal båt och dess besättning, af Alphonse Daudet, öfvers. af Ernst Lundquist. Pris: 1 kr. Både förtä och öfversättarens namn borga för bokens godhet. — **Bara flickor**, af Sarah Tytler, öfvers. af Math. Langlet, Iduns välkända och högt skattade medarbeterska, utgör den första länken i ett af öfvers. redigeradt ungdomsbibliotek »På lediga stunder». Pris: 2: 50. — **Robinson Crusoe**, af G. A. Gräbner. 2:dra uppl., öfvers. och förbättrad af Julius Humble, med 16 större och 14 mindre bilder. — Redan bokens titel spänner in-tresset.

C. E. Fritzes k. hofbokhandel:

Gräs och ogräs, plockade och hopsamlade i barnens trädgård af »Tante Cissy» (Cecilia Milow). Pris: kart. 1 kr. — Författarinnan, ej obekant för Iduns läsarinna, kan ej få bättre rekommendation för sin bok än de varma loford, skalden Topelius gifvit densamma.

Z. Hæggsströms förlagsexpedition:

Chrysantemum, sånger och dikter af Daniel Fallström, andra samlingen. Pris: häft. 2: 25. — Daniel Fallström är alldeles tillräckligt introducerad hos Iduns läsekrets och af densamma uppmärksammas, att vi äro öfvertygade om, att hans sånger och dikter ej skola behöfva ligga osälda i julmarknaden. — **Nor-nan**, svensk kalender för 1891, adertonde årgången, redigerad af Georg Nordensvan, hvars namn ju har en mycket god klang hos Iduns läsarinna. — Kalendern utmärkt.

Nya musikalien.

Abr. Lundquists k. hofmusikhandel:

Från konsertsalen och salongen, solosånger och duetter med pianoackompanjement: 1. Min drottning, af Brahms; 2. Stjärnströdda natt, af Götz; 3. Näktergälsens sång, af Suppé; 4. Det är en dröm, af Wallings. — **Som-martoner**, sång för tenor eller sopran med piano, af Jos. af Sillén, tillegn. Arvid Öd-mann. — **Barytonisten**: 41. Mins du det än? af Jul. Wibergh; 42. Hemlängtan, af C. Hä-ser; 43. Har du mig kär? af C. Böhm; 44. »De ögon blå», af Abt; 45. Blomsterskålar, af C. Häser. — **Prélude du deluge**, violin princi-pal et quatuor, transcrit pour piano, af Saint-Saëns. — **Romans ur op. Tannhäuser**, sått för violin och piano. — **Entrémarsch**, tillagnad öfverste C. B. Munck, af Carl Olementz. — **Min vän och jag**, polka för piano, af John Ölander. — **5 Valses af Waldteufel**: Amour et printemps; Immer oder nimmer; Ich liebe dich; Près de toi; Mein Traum. — **På begäran**, hambopolka af Holtz. — **När hvar tar sin**, hambopolka af de Wahl. — **Vinterblommor 1891**, nyaste valser, polkor, française, galopp af omtäckta danser för piano; lätt arrangerade med fingersättning. — **La Gracieuse**, vals för piano, af John Ölander. — **Marsch-album**, 50 marscher för flöjt, utg. af Hj. Rosendahl.

Gehrman & Co, f. d. Julius Bagges musikhandel:

Den gamla visan, sång vid piano af Aug. Edgren. — »Hydda lill, tyst och still», serenad för en röst vid piano, af J. Beschmitt. — **Rigoletto-polka**, tillagnad greve Clarence von Rosen, af John Ölander. — **Gnistrande stjärnor**, vals af Waldteufel. — **Bagatell**, polka af Waldteufel. — **Loin du bal**, intermezzo för piano, af Ernst Gillet. — **Santiago**, spansk vals af A. Corbin. — **Napoli**, mazarika af Otto Fuchs. — **Baltimore-marsch**, för piano, af A. Willi-bald.

Förslag till matordning för veckan 21—27 dec.

Söndag: Puré på jordärtskocker; Grisfillet; Oxfillet med grönsaker; Darmstädter-nudlar; Gräddskum med chokolad; Frukt eller glace.

Måndag: Buljong med selleri; Ugnstek gädda med kaprissås; Kastaniekroketter.

Tisdag: Puré på morötter; Stekt färlär; Stekta äpplen.

Onsdag (julafton): »Dopp i gryta», under den svenska medeltiden kallad »Mölia». Till aftonen (eller middagen, där så brukas eller önskas): Hors

d'oeuvres: Sandwichs med ost och sill, kroketter af hummer, potatiskroketter o. s. v.; Lutfisk med gräddsås; Lam-kotletter med ryska ärter; Risgrynsgröt med socker och kanel; Dansk julkaka.

Torsdag (juldagen): Blåbål; Kokt bergtorsk; Kokt rökt skinka med madeira och grönsaker; Stekt hare; Plum-pudding; Krokan och glace.

Freitag (annandag jul): Soppa på hönslefver; Kokt lax; Rökt Hamburgerbringa; Kalfrässa med madeira; A la daube på hummer; Punch à la romaine; Kapun; Gratinerad blomkål; Citronsoufflé; Ost och cakes; Krokan; Glace, frukt och konfektyrer.

Lördag: Puré på vildt; Stufvad lake; Kokt rökt svinhufvud; Stufvade sellerirofvor; Kastaniepudding.

Recept.

Darmstädter-nudlar. En deg eller tjock gröt kokas af mannagryn, mjölk, socker och raspade citronskal; medan gröten ännu är varm inarbetas några äggulor, alltefter kvantiteten af manna-gryn (tre äggulor för 100 gram manna-gryn) äfvensom litet smör och något slags frukt eller endast russin och korinter. När gröten kallnat, utbreddes den och formas i aflånga, fyrkantiga stycken, som doppas i ägg och rifvet bröd, stekas i smör och anrättas på fat. Garneras med äppelgelé och serveras med vaniljsås.

Plumpudding (engelsk). 200 gr. njurfett rensas och skäres med knif, några äpplen och syltade orange- eller citronskal skäras i tärningar, hvarefter allt detta jämtes 125 gr. malagarussin, 125 gr. smynarusin eller korinter, 125 gr. pudersocker, 60 gr. mjöl, 85 gr. rifvet bröd, 1 nypa stött ingefära och muskott, 1 pris salt, 5 äggulor, 5 cl. rom, kon-jak eller arrak och 5 cl. gräddes noga blandas med en sked. En servet blötes på midten, den våta delen bstrykes därpå med smör, beströms med mjöl och utbreddes öfver en skål. Blandning-släs däri, och serveten hopknytes väl kring densamma, hvarpå puddingen nedsättes i en gryta med kokande vatten, hvilken sedan flyttas åt sidan att koka öfver svagare eld omkring 3 timmar.

Då puddingen skall serveras, får den afrinna, doppas i kallt vatten, serveten aftages, puddingen upplägges på ett fat och öfvergjutes med sockerlag, tillsatt med konjak eller arrak; prydes med en kvist af järnek eller annan grön kvist på midten.

Kalfrässa med madeira. Då bräsen får ordnad till stekning, späckas den fint och lägges i en kastrull, så att intet af styckena ligger på det andra. Däröfver läggs några smärre bitar smör, och påhälls så mycket buljong, tillsatt med litet madeira, att den nära täcker den; locket pålägges; kastrullen sättes på elden och glödande kol läggs på locket. På detta sätt kokar den 15 minuter, då buljongen och vi-net böra vara hopkokta till glass, hvar-med kalfrässens glasseras, sedan den blifvit upplagd. Serveras med madeira-sås, och garneras med stekt bröd.

O. H. D.

Handarbete.

Nytt handarbete. Man söker därtill finna så jämnt sämskskinn som möjligt — det måste åtminstone på ena sidan vara riktigt slätt — spänner detta i ram, ritar upp för sig det önskade styckets storlek och målar härpå med oljefärger blommor, fjärlar, fåglar etc. i japansk och persisk genre. När målningen är riktigt fri från fukt, utför man blommornas ständare, bladådror, vingfjäderpennor och insekttroppar i brokigt silkesbroderi. Dessa arbeten äro utmärkt effektfulla och lämpa sig för-träffligt till kuddar, dragskärmar, ljus-skärmar, skrifportföljer, bokpermar etc. Vid broderiet användas äfven olivfärgade metalltrådar, hvarigenom det hela

vinner i elegans. Af mindre skinn-stycken kan man med tillhjälp af mot-svarande remsor sammansätta större dukar.

Väggfickor. Ett mycket bekvämt föremål för soffrum, boudoarer etc. äro vägg-fickor, i hvilka man förvarar allehanda småsaker, som man gärna vill ha i sin omedelbara närhet. Redan länge ha dylika fickor varit i bruk, ehuru mycket enkla och primitiva, i form af solida askar eller korgar, förfärdigade af papp och på tre band hängande på väggen. Nu förekomma dessa fickor prydda med atlas- och plyschbroderier och kunna genom sin prydlighet göra anspråk på att få plats äfven i ett elegant rum. De arbetas delvis på små stålträds- eller korgställningar, så att de förekomma i en mängd olika vackra former, en vapensköld, ett ymnighets-horn etc. Det inre består mestadels af rutigt stickad vadderad atlas. Yttre monteringen väljes i kläde, plysch etc. och förses med lediga arabesker i brokigt silke och metalltrådar. Till afslutning tjäna kordonger med tofsar, stora moare- och atlasrosetter, pomponer i broderiernas färger, greloter etc. En vacker bröllops- eller julpresent är ett par dylika fickor, förfärdigade i soff-rummets färger och bestämde på hängas upp ofvanför eller bredvid sängarna, för att om kvällen mottaga nycklar, portmonnä, anteckningsbok etc., hvilka eljes läggas på nattduksbordet.

Cigarrställ med skogsmosaik. Ett 10 cm. långt och 13 cm. bredt stycke af locket till en cigarrask öfverklustrar man på ena sidan med mörkrunt papper, bstryker det på andra sidan med upplöst gummi arabicum eller lim och beströr det med skriftsand. Af ett stycke tunnt papp klipper man en rund skifva af 9 centimeters genomskärning och anbringar i densamma på lika afstand sju runda hål af en cigarrs omfång. Härpå klistrar man öfver hela skifvan med brunt papper, likväl så att hålen bli fria, syr tillsammans ett 8 cm. långt och 5 cm. bredt stycke papp på längden, så att liksom ett rör uppstår, på hvilket man klistrar brunt papper. Detta rör sätter man fast medels en remsa af brunt papper och fisklim på den med sand beströdda sidan af plattan. På öfre öppningen af röret anbringar man den med hål försedda plattan så att ett ställ i form af ett litet bord uppstår. Rundtom foten på bordet applicerar man ekollon, snäckor o. s. v. och arrangerar så att en ollonskål, i hvilken spetsen af cigarren hvilar, alltid kommer under hvarje öppning. Framtill på plattan klistrar man fast en stor aflång mussla, som omgifven af alkottar tjäna som askkopp. Till sist öfverstrykes allt det applicerade med kopalfennissa. Fyllt med cigarrer utgör denna lilla sak en nätt gåfva till rökare.

Hanskväska för tamburer. Ett stycke javastramal af 28 cm:s bredd klippes i fyrkant. Mest praktiskt är att välja den i mörk färg och brodera den med ljusare garn. Ett monogram sys i ena hörnet, så att det vid sammansättningen af väskan kommer uppåt. Då monogrammet är färdigt, tager man ett stycke foder af 28 cm:s bredd, lägger stramaljen på fodret med rätsidan in och syr ihop 3 sidor, vänder styckena rätt och anbringar mellan dem ett stycke papp i motsvarande storlek. Därpå kastar man tillsammans den fjärde sidan. Detta stycke kommer att bilda ryggen och monterar antingen med band eller kordonger. Till de egentliga väskorna klipper man en remsa stramal af 10 till 12 cm:s bredd och så lång, att man får nog till 2 väskor på bredden. Väskorna bildas genom att man lägger ett veck på hvar sida och på midten ett motveck.

Midt på hvardera väskan anbringas broderi. Remsan fodras med tyg i någon ljus färg och kantas med band

eller dylikt. Väskorna anbringas nu midt på ryggstycket från det ena hörnet till det andra. I det fjärde (nedersta) hörnet anbringas likaledes en väska. Vill man göra handskväskan riktigt prydd, monterar man den med rosetter och syr de olika facken i snabb nedtill.

Lätt broderi till garnityr på klädnin-gar. Man klipper efter friska murgröns-blad af olika storlek flere bladformer af hvitt papper. Man lägger nämligen bladet på papperet, ritar omkring det med blyerts och klipper ut teckningen. Efter detta pappersmönster klipper man af svart sammet det erforderliga antalet blad. Hvarje sammetsblad underlägges med svart gaze och omgifves rundtom med groft svart silke i languettstygn. Därpå sys i bladen ådror af svarta, slipade pärlor, hvarvid är bäst att använda kråkspark af svart silke, på hvilket man vid hvarje stygn träder upp flere perlor. När bladen äro färdiga, tecknar man på det svarta siden- eller ylleytet, som skall broderas, en väglinie, som bildar stälken till blad-ranken och likaledes sys med svart silke och pärlor. Till denna stälkan anslutas bladen så naturligt som möjligt och förbindas genom mindre stälkan med hufvudstälken. Man gör bäst i att först fästa alla blad med knappnålar och sedan sy fast dem med små osyn-liga stygn eller pärlor. Små pärl-grenar och rankor komplettera blad-mönstret. Särdeles vackert tar sig detta slags broderi ut på kjolisätt-ningar till sällkapsdräkter. Bladen böra alltid vara af sammet, sedan beror det af hvar och ens egen smak att välja den i olika färger. Ju större yta man har att anbringa broderiet på, dess större tager man bladen, lik-väl alltid i flere storlekar för att ran-kan skall se naturligt ut. Naturligtvis kan man nyttja hvilken bladform som helst som mönster; små runda eller stjärnlikt klippta sammetsstycken, konturerade med silke och med ständare af pärlor bilda vackra blommor.

Kransar af skogsfrukter. Man sam-lar ek- och bok-ollon, al- och talkot-tar, rengör dem omsorgsfullt, fäster dem på blomstältrad och fätar af dem kransar på en stomme af grof stål-tråd. Den färdiga kransen bstrykes med spritfennissa och bronseras med guld- eller silfverbrons. Dylika kransar passa till ramar kring tafior, att hänga på grafkors o. s. v.

Lampslöja af cigarrband och hvita spetsar. En mycket originell, vacker lampslöja förfärdigad man med ringa möda på följande sätt. Röda cigarr-band i tillräcklig mängd strykas och sys omsorgsfullt tillsammans, två och två, så att den ena smalsidan blir rak, den andra snibbig. Dessa röda remsor förenas sedan sinsemellan genom en hvit mellanspets, som likaledes upptill klippes rak och nedtill utlöper i en snibb. I hvarje spets fästes antingen en röd silkesgrelot, en pompon eller en liten tofs af guldpärlor. Slutligen gör man en 4 cm. bred draglös i öfre kanten af den 22 cm. vida lampslöjan och omger den med en röd silkeskor-dong, som i ändarne ordnas i flere nedfallande ögglor.

Allmännyttigt.

Dekokt på lingonris såsom botemedel mot reumatism. 75 gram (17,5 ort) lingonris, hälst växt i barrskog, sönder-skäres i små bitar och kokas i tre dricksglas vatten under högst femton minuter, hvarefter dekokten fränsilas och drickes ljum, tre glas om dagen under två månaders tid.

Ännu bättre är att gjuta vattnet kok-hett öfver lingonriset och därefter låta blandningen under två timmar stå och »draga» i öfvertäckt kärl.

Det medför snarare gagn än »skada att låta lingonrisets rötter medfölja vid dekoktens beredning. Svea.

Matlagning.

Ostronrätter. *Stufvade ostron.* För hvarje person beräknar man ungefär ett dussin ostron och köper dem fast tillslutna, för att intet af saften, hvar af säsen beredes, skall gå förlorad. Sedan man alltså öppnat skalén och tagit reda på vätskan, lossar man ostronen, befriar dem från skägget, lägger dem bredvid hvarandra på ett fat och dryper citronsaft öfver dem. Därpå låter man ostronvattnet jämte skäggen, något kryddnejlikor och cayennepeppar, ostronskal och en nypa salt, koka ungefär en kvart. Nu silar man vätskan, tillsätter 25 gr. smör, 1 tesked mjöl, en liten kopp söt gräddes och två äggulor och rör alltsammans öfver svag eld till en jämn sås. När den är färdig, drar man den genast af elden och lägger i ostronen till värming, likväl få de aldrig koka upp, emedan de då krympa samman och bli hårda. Vid uppläggnings begagnar man sig af en tjock skifva rostadt bröd, som man lägger på midten af fatet, ostronen läggas ofvanpå och öfverhållas med säsen. Till ostron en *coquilles* (i skal) förfar man med ostronen som förut, men kokar saften och skäggen blott med citron, salt och peppar och rör säsen öfver elden blott med smör och äggula, ej med gräddes. När detta är färdigt, lägger man i hvarje mussla efter smak ett eller flere ostron, håller säsen öfver, beströr dem med finstötta skorpor och rifven ost och droppar öfver dem smält kräftsmör. Därpå låter man ostronen helt hastigt stå i ugnen och gifver dem till sist ännu mera färg genom att öfver dem hålla en glödande skyffel.

Stekta ostron äro mycket lätt och fort tillagade. Man tager ut dem ur skalén och befriar dem från skägget. Saften hälls ut, skalén torkas och bestrykas invändigt med smör, hvarpå man åter lägger i ostronen, dryper något citronsaft på dem, beströr dem med rifven ost, slår litet smält smör däröfver och gifver ostronen, sedan skalén ställts invändigt hvarandra på heta spishällen, endast uppifrån någon färg medels en glödande skyffel. Allt detta måste emelertid ske så hastigt som möjligt.

Ostronsoppa finns ju egentligen icke, utan man tager till denna höns- eller kalbuljong, som man blandar med det genom en gazelapp silade ostronvattnet och afreder med 4-6 äggulor. De urtagna och från skägget befriade ostronen uppvärmas (ej kokas) i hvitt vin och salt, och dessutom rostas man runda hvetebrödstärningar, vända i rifven ost, gulbruna i smör. Därpå placerar man ostronen jämte väset och brödtärningarna i soppskålen, håller den varma soppan öfver och serverar den hastigt, sedan man ytterligare med något cayennepeppar och saften af en citron gifvit dem en pikant smak.

Petit chou. 65 cl. vatten, 213 gr. smör, 425 gr. smör, 12 hela ägg. Smöret och vattnet sättes på elden, så röres mjöl under stark vispning, hvarpå smeten allyftes att kallna, då äggen arbetas i, ett i sender. När smeten är riktigt kall, lägger man på en väl smord plåt med en sked klimpar att gräddas i vanlig ugnsvärme. När bakelserna skola serveras, skär man af ett lock och fyller dem med vanliggräddes och socker samt pålägger åter locket. *Elin F.*

Fraspannkaka. 1 ägg vispas väl, därpå tillsättes 65 cl. mjölk samt 2 näfvar mjöl, till sist 8 cl. skiradt smör. Gräddas i vanlig pannkakspanna. *Elin F.*

Huskurer.

Medel mot ömkyla. Råkar man nog illa ut att kyla ansiktet eller händerna, är bäst att så fort som möjligt därefter ingnida det frostbitna stället med senapssprit. *Bore.*

Annonser

böra, för att kunna inkomma i veckans nummer, vara inlemnade senast tisdag. S. k. småannonser, som beräknas efter 10 stafvelser pr petitråd, böra vara åtföljda af likvid, platsannonser efter 25 öre, öfriga annonser efter 35 öre pr rad.

Förlofnings-, vigsel-, födsel- och dödsannonser, som ju särskildt beröra familjekretsarne, böra främst införas i Idun, där de mera än i någon annan tidning observeras inom hemmet och familjen. Priset å förlofnings-, vigsel- och födelseannonser är 1 kr. 50 öre pr st.; för dödsannonser beräknas priset efter det antal rader annonsen upptager. [2447]

LEDIGA PLATSER.

Föreståndarinneplatsen

vid en mindre hushållsskola i Örebro blifver ledig att tillträda 1 nästkommande april. Ansökningar inlemnas före januari månads utgång till Prostinan Edlund, Örebro, som ock lemnar närmare upplysningar. [3017]

Ett medelålders fruntimmer, helst barnlös enka, erhåller genast anställning hos en enkeman med 2 barn att sköta huset på egen hand. Biträde till bak, tvätt och skurning lemnas. Den sökande bör vara barnkär, snygg och ytterst ordentlig samt kunnig i matlagning och något hemmastadd i sömnad. Prima rekommendationer fordras, som med uppgift å lönevillkor samt om möjligt åtföljdt af fotografi, insändes till »X.», Warberg, p. r. [3096]

PLATSSÖKANDE.

Plats önskar en flicka i större, finare familj i tre månader att lära i hushållet. Betalning erlägges. Reflekterande härå insände snart svar märkt »A. M.», Sala, p. r. (G. 26577) [3093]

En fattig folkskollärarinna önskar under ferierna (jan. febr.) plats i bildadt hem för att mot fritt vivre undervisa i vanl. skoläm. och handarbete. Är villig deltaga i husl. göromål eller renskrifning. Svar till »Julie 23», Lidköping, p. r. [3097]

En ung, anspråkslös flicka önskar på nyåret plats som lärarinna. Hon kan undervisa yngre barn i vanliga skolämnen, språk och musik. Vidare upplysningar lemnar kyrkoherde G. H. Engström, adr. Madesjö, Nybro. [3056]

En ung flicka önskar plats i ett bättre hus, helst i stad, af fru tillhanda. Närmare upplysningar hos Fr. E. Hagström, Eskilstuna. (G. 26348) [3043]

En ung flicka,

som vill lära hushåll, gröfre och finare handarbeten m. m., kan få treflig inackordering hos bildad familj å landet. Engelska talas. Piano finnes. Pris 40 kr. i månaden. Svar med första till »P.-G.», Idun's exp. [3016]

DIVERSE.

Doktor A. Afzelius, Lilla Vattugatan 24. Mottagningstid 9-10 och 2-3. Företrädesvis mag- och hudsjukdomar. [2551]

I bokhandeln på HASSE W. TULLBERGS förlag:

HUSMODERNES RÄKENSKAPSBO med tryckta rubriker i kolumnerna. *Blumenbergs metertabeller* för detaljhandel i hvarje ex. — Denna nya hushållsbok torde vara den enklaste och mest praktiska som utkommit.

HUSMODERNES INKOMST- och UTGIFTSBO Ny upplaga utan tryckta rubriker i kolumnerna. Pris för hvardera 1 kr. [3089]

Doktor Carl Flensburg Lilla Vattugatan 14. Hvardagar $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$. Helgdagar 10—11. Behandlar företrädesvis *Barnsjukdomar*. [1343]

Doktor Per Johansson Riddargatan 39. [2540] Hvardagar kl. 9—10, 2—3; söndagar 9—10.

D:r E. STANGENBERG 2 C Kungsträdgårdsgatan 2 C Hvardagar kl. 9—10, 2—half 4. [2824] Specialist för Öron-, Näs- och Halssjukdomar.

Professor Key-Åberg Drottninggatan 22, 2 tr. behandlar *öronens, näsans och svalgets sjukdomar*, hvardagar half 10—half 12 f. m. samt å annan tid efter öfverenskommelse. (G. 25958) [3007]

Tandläkare John Wessler Götgatan 14. [1737]

Tandläkaren E. Widfond, 25 Regeringsgatan 25, Stockholm, insätter artificiella tänder efter nutidens bästa metoder samt verkställer plomberingar med *guld, amalgam och cement* m. m. Träffas hvard. kl. 10—2 och $\frac{1}{2}$ 5— $\frac{1}{2}$ 6 e. m. [2863]

Hypnotisk behandling af Nerv- och Själslidanden, nervositet, hysteri, melankoli, nervsmärtor, moralisk svaghet, dryckenskapsbegär m. m. 10 Wahrendorffsgatan. kl. 2—3 e. m. *Med. Dr. Anton Nyström.* [2838]

Smärtfri tanduttagning, Likorns- och Nageloperationer (Pris 2 kr. pr st.) i B Hamngatan. OBS! Nedre botten. **F. Hamberg** [2988] Med. f. kandidat, leg. fältskär. Kl. 10 f. m.—1 och 4—7 e. m.

Tandklinik. Från och med den 15 november utvidgas undertecknads tandklinik med en särskild afdelning för plombering, reglering och utdragning af tänder, som utföres af min medhjälpare, en examinerad tandläkare. Själ kommer jag att behandla munnens och tändernas sjukdomar samt verkställa insättning af alla slags artificiella tänder. Genom begagnande af de nyaste instrumenter samt genom tillämpning af de bästa metoder för plombering torde nutidens kraf blifva i allo tillgodosedda. Lund, 1890. **Carolina Kronmann.** examinerad Tandläkarinna. [2938]

Panorama international, 26 Hamngatan 26. Öppet hvarje dag från kl. 10—10. Fr. o. m. d. $\frac{7}{12}$ t. o. m. d. $\frac{13}{12}$: 1:sta serien af Sachsiska Schweiz och Dresden. Entrén är: *Äldre 30 öre. Barn 20 ö. Sön- och helgdagar 25 ö. Barn 20 ö.* Hvarje söndag nytt program. OBS. Hundar få ej medtagas. [2993]

Tandläkaren ROLAND MARTIN har flyttat till Drottninggatan 15. [2916]

BRANDFÖRSÄKRINGS-AKTIEBOLAGET

LENNER

STOCKHOLM Hufvudkontor: Malmborgsgatan nr 6. [2719]

Olycksfall-Försäkrings-Aktiebolaget

KANDINAVIE meddelar [2443]

olycksfallförsäkring.

Om någon af Iduns ärade läsarinor skulle hafva sig bekant någon angenäm familj eller s. k. boardinghouses i södra England, där en ung man kunde erhålla inackordering till moderat pris, ubedes benägen upplysning härom till Ängbåtskontoret, Jönköping. [3101]

Aldeles på egen hand

kan ni lära Er Stenografi efter den lärobok för själfstudium, som mot insändande af En krona i fri- eller sparmerken erhålles portofritt från **Sleipners Redaktion, Vestervik.** (G. 23571) [3091]

BÄSTA DAME-HERR- & BARN SKODON BILLIGAST

CARL JERN NYA SKOVARU-CONCURRENCE-MAGASINET

ÄRLIG VARA SYDDA BÖTINAR INGEN HUMBUD

42 Drottninggatan 42. 1 tr. upp. (3087)

WILH. HAGSTRÖM. PAPPERSHANDEL

100 ark godt papper samt 100 st. kuverter [2584] säljas för 60 öre. Profver sändas franko. i parti och minut.

För julbordet.

Konfekt.

Kanderadt pomeranskal. Hufvudsaken är att de förvällda apelsinskalbitarna få afrinna väl, ja, vara aldeles torra, innan de doppas i kanderingslagen — eljes »biter» sockret ej på dem.

Konfektiearrér. Mandelmassa »afbrännes» med litet mera mjöl än till marzipan, rullas till naturliga cigarrer, hvilka doppas i chokoladglasyr och på bredsidan en liten bit i kristallsocker.

Kanderad mandelmassa. Af mandelmassa formas runda kulor, hvilka flera gånger doppas i karamellsocker.

Sockrade hasselnötter. Hasselnötter rifvas i mandelkvarn, blandas med strösocker och fuktas med rosenvatten. Nötstora kulor formas därpå — dessa doppas med köttgaffel eller ståltråd i kokhett sockerlag (tunn) och därpå genast i mycket torrt florsiktadt socker. Torkas en liten stund på pappersunderlägg på varm spishäll.

Citronspån. 1 ägghvita vispas till skum, blandas med nära 200 gr. strösocker, saften af $\frac{1}{2}$ citron och det rifna skalet af hela citronen. Massan strykes med knif på ett ark oblat, man strör brokigt socker öfver och skär isär oblaten i aflånga bitar, hvilka lindrigt krökas öfver en liten pinne. Sedan torkas man dem i kakelugnsnischen.

Chokladspån. 250 gr. sötmandel rifves, fuktas med rosenvatten, blandas med 4 ägg, 200 gr. socker och en matsked cacao pulver (litet vanilj). Blandningen breddes på oblat, gräddas först och skäres sedan i aflånga strimlor, hvilka krökas.

Fyllda katrinplommon. Katrinplommon förvällas med något socker, få afrinna, vispas och kärnorna tagas försiktigt ur; i deras ställe lägges en skällad mandel, eller lika mycket mandelmassa. Plommonen rullas i kristallsocker.

Chokladbiscuit. 3 ägghvitor röras (vispas ej) tillsammans med 250 gr. socker, tills det höjt sig, då 1 hg rifven choklad blandas däri. Aflånga plättar sättas med sked på mycket väl smord plåt, denna sättas en stund i en varm ugn, så att biscuiterna hastigt höja sig, men för resten färdiggräddas de i sval ugn.

På jordgubbar af mandelmassa, utanpå rödfärgade, gör man intryck med rifjärn, då de se naturligare ut. En liten stjälk samt kalkblad af grönt papper påsättas.

Små marängringar. 2 ägghvitor vispas till hårdt skum, röras därpå åt samma led, med silfversked tillsammans med 250 gr. fint torrt strösocker och en matsked god ättika (några droppar ananasessens ge fin smak) tills massan känns fullkomligt tjock och stel. Bör hvila $\frac{1}{2}$ -timme i kallt rum, röres så ytterligare en stund, hvarefter en kopp skällad, i ytterst tunna strimlor skuren och väl torkad sötmandel iblandas lätt; med hjälp af tvänne smala teskedar sättas på särdeles väl smorda plåtar ringar, hvilka endast böra torka i ljum ugn — ej fytta ut eller grädda. (Blir ungefär 50 af satsen, så fram man behandlat den rätt). *Stenia.*

Tvätten.

Det nya sättet att tvätta med fotogen-tillsats, som i nr 47 beskrefs i bref från London, försökte jag genast och är mycket belåten med resultatet. De smutsigaste handdukarna blötte jag kvalen förut i kokande vatten, som fått en obetydlig tillsats af kronsåpa. De öfriga kläderna lades endast i kall blöt. Till själva kokningen tog jag 8 liter vatten, 50 gr. såpa och 1 $\frac{1}{2}$ teskedar fotogen åt gången. De smutsigare kläderna skubbades lätt före kokningen, de andra blefvo fullkomligt rena af endast kokningen, som fortsattes hvar gång ungefär en kvart. *Stenia.*

Husfaderns

lämpligaste julkapp till husmodern är ovilkorligen den i dagarna i bokhandeln tillgängliga, praktiskt uppställda och elegant utstyrda

Matmors Antecknings-Bok

öfver Inkomster och Utgifter.

Pris: kart. 1 krona; klotband 1: 50.

Med orig. omslagsteckning af Fru Jenny Nyström-Stoopendahl.

En mera praktiskt julkapp kan husmodern bestämt ej erhålla!

Se Idun nummer 49 och Dagens Nyheter för den 9 Dec.

P. Herzogs Bokbinderi- & Bokförlags-Aktiebolags i Stockholm förlag.

(3085)

Praktisk Julklapp!

Sjelfbindaren, afsedd för dels inhäftning af **musikalier**, dels för samlandet under löpande året af **tidningar** och **tidskrifter**, är en bland de nyttigaste julpresenter för familjen.

Sjelfbindaren föres å lager utom för musikalier äfven för tidningarna *Idun*, *Svea*, *Ny Illustrerad Tidning*, *Freja*, *Kasper*, *Söndags-Nisse*, *Tidning för Idrott*, *Illustrerad Familj-Journal*, *Fliegende Blätter*, *Über Land und Meer* samt *Der Bazar*.

Sjelfbindaren, afsedd för **musikalier**, sätter hvar och en i tillfälle att sjelf på ett mycket enkelt sätt inbinda sina nothäften, utan att behöfva söndersticka dem. Obehaget af söndriga nothäften — så vanligt inom familjer hvarest musik idkas — undviks härigenom.

Sjelfbindaren, afsedd för tidningar och tidskrifter, afskaffar förargelsen att aldrig veta hvart det eller det numret tagit vägen.

Sjelfbindaren är en fullständig universalpjes, som ej borde saknas i något ordningsälskande hem.

Sjelfbindaren behöfver inköpas **endast en gång**, enär den kan användas år efter år.

Sjelfbindaren tillverkas i 3:ne kvaliteter, af hvilka 2:ne äro högst eleganta.

Sjelfbindaren kan erhållas hos hvarje Bok- & Musikhandlare samt de festa Pappershandlare i Stockholm och landsorten.

P. HERZOGS Bokbinderi- & Bokförlags-Aktiebolag, STOCKHOLM.

(3086)

Nyhet!

På F. G. Bjurströms förlag i alla boklädor:

I Nordanqväll

Sagor och berättelser

af Morbror Gustaf.

Med teckningar af Victor André.

Pris 1: 50, bunden 2 & 3 kr.

En liten godt utstyrd bok, hvars sagor ha ofta verklighetsfärg. De äro enkla som sig bör, och af ett lifsvart, troslydtt innehåll. [3088] Göteborgsposten.

"Så fint har jag aldrig sett!"

Detta skall enhvar utropa, som får se Skandinavens mest intressanta, prydligaste och på samma gång billigaste sällskapsartikel, **Examinator**. Däri genom att tusentals ex. salts, lemnas den nu till endast 1: 50 pr st.

En godköpsupplaga, benämd **Lilla Examinatorn**, är till innehåll ungefär lika med **Examinator**, men är, hvad utstyrelsen beträffar, något non plus ultra i sitt slag. **Lilla Examinatorn** kostar endast 1 kr. pr st. Likvid torde insändas pr postanvisning. Vid partiköp lemnas rabatt. Parti- och minutörsäljare i Stockholm Hrr A. E. Jacobsson & Co, Drottninggatan 29 A.

John Fröberg, Finspong.

(3090)

Ännu

är möjligt att till julen erhålla **schalar**, **sängfiltar**, **resfiltar**, **hästfiltar**, **klädningstyger**, **kostymtyger**, **öfverrockstyger**, **kappstyger** af våra svenskullsfabrikat om order snarast insändes.

Begär prof och prisuppgift, som sändes franko.

Jönköping den 10 december 1890. **Sahlströmska fabriken Aktiebolag**.

(G. 26644)

För en eller två flickor i skolåldern finnes tillfälle till inackordering på landet. Tidsenlig undervisning i vanliga skolämnen, språk och musik; språk talas. Kärleksfull omvårdnad. Pris 60 kr. för månad. Svar till L., Hallsthammar. [3094]

PRISBELÖNT: PARIS, LONDON, MALMÖ, ANTWERPEN

Maltextrakt

och preparater däraf, tillverkade å undertecknads därför särskildt inrättade laboratorium.

OBS. Detta Maltextrakt är af en mängd svenska läkare med synnerligt förtroende användt och af dem väl vitsordadt.

OBS. Hr Kemie Professorn Aug. Almén i Upsala säger i sin analys: Det är ett verkligt Maltextrakt, fritt från främmande tillsatser och skadliga ämnen, bestående hufvudsakligen af maltos och dextrin samt peptoner och för öfrigt mer än vanligt koncentreradt, hvilket bidrager till dess oföränderlighet vid förvaring.

OB. I medicinska tidskriften »Journal d'Hygiène» (Paris) yttras om maltextrakter, att bland dem intager onekligen **Oscar L. Björkboms** i Göteborg främsta rummet.

OB. Vid utställningen i London yttrade prisdomarne, att detta maltextrakt var det renaste preparat af detta slag, som de någonsin undersökt.

OB. Bland de i Malmö utställda svenska och danska maltextrakt var detta det enda, som tillerkändes första priset.

OBS. Finnes å de flesta apotek i riket. Å platser, där så icke är förhållandet, antagas kommissionärer.

OBS. Beskrifningar jämte prisuppgift öfversändas portofritt på begäran. **Göteborg. Oscar L. Björkbom.**

Fabrik för Förbandsartiklar af alla slag.

Priskuranter öfversändas portofritt på begäran.

Göteborg.

Oscar L. Björkbom.

(Nord. A.-B., Göteborg. 4347 X 3)

(2792)

Wienserskomagasinet

Drottninggatan 10, ingång från Jakobsgratan 18

Filial: Fredsgatan 26

är nu inkommet stort lager af

Herr-, Dam- och Barnskodon.

Största lager af **Tofflor** och **Balskor.**

Beställningar och reparationer emottagas samt utföras fort och väl.

Högaktningfullt

P. G. LAGERSSON,

Drottninggatan 10, ingång från Jakobsgratan 18.

Filial: Fredsgatan 26.

S. Gumläii Annonsbyrå

Nya Annonsbyrån,

har flyttat sitt hufvudkontor till

2 Drottninggatan 2,

med **afdelningskontor** i gamla lokalen.

13 Riddarhustorget & Storkyrkobrinken 13.

Gumælius & Komp.,

Tryckeriagentur och Pappersaffär,

ha flyttat till

2 Drottninggatan 2, en tr. upp.

(G. 62496)

(3082)

IDUN

är nu efter tre års tillvaro och oafbrutet framåtgående (dess fasta abonnemantal uppgick vid 1:sta årets slut till ungefär 7,000, vid 2:dra årets slut till 11,000 och nu vid 3:dje årets slut till 19,000) tillräckligt känd och välkänd, för att dess värde skulle behöfva närmare påpekas. Vare det nog sagdt, att inga omkostnader sparats eller komma att sparas för att till dess spalter draga de bästa förmågorna inom vår literära värld. Också har, enligt kompetente domares utsago, innehållet särskildt under det sist gångna året stått betydligt öfver hvad öfriga veckotidningar här i landet haft att erbjuda. Särskildt bedja vi få erinra om, att i stället för utlofvade kvinnliga porträtt i hvarannat nummer sådana förekommit i hvar enda nummer. Bland den nya årgångens blifvande innehåll vilja vi isynnerhet påpeka flere prisbelönade noveller och skisser.

*Sämpligaste
Jul- & Nyårsgåfva
till och inom
Fruntimmersvärlden.*

IDUNS

Mode- och Mönstertidning

har efter endast ett års tillvaro så vunnit fruntimmersvärldens förtroende, att den numera finnes i de flesta hem, där IDUN läses. Den har ock redan tagit lofven af *alla öfriga* modetidningar här i landet. Till det nya året komma flere förbättringar att införas. Sålunda skall baksidan af mönsterbilagan förseas med tatrika *handarbetsmönster* i naturlig storlek samt *tvänne fullständiga monogramalfabet*. Därjämte kommer, mot en obetydlig extra afgift, en *färgtryckt modeplansch i stålstick*, utomordentligt väl utförd, att medfölja hvarje nr till dem, som sådant önska.

Dessa modeplanscher, tryckta på tjockt, fint papper, äro ägot af det allra bästa i sitt slag.

IDUN vill genom rikhaltigt och väl valt innehåll endast sprida kunskap, trefnad, nytta och nöje.

Idun

Praktisk veckotidning för kvinnan och hemmet

utkommer hvarje fredag med ett 12- å 16-sid. nummer.

IDUNS

Mode- och Mönstertidning

utgifves en gång i månaden med ett 8-sid. rikt illustrerad nummer, åtföljdt af en rikhaltig mönsterbilaga med handarbetsmönster i naturlig storlek på baksidan samt dessutom (mot en obetydlig extra afgift) en utomordentligt fin färglagd modeplansch i stålstick.

Prenumerationspris:

Idun med Modetidning jämte kolor. planscher	Idun med Modetidning utan kolor. planscher	IDUN ensam
helt år..... Kr. 8:—	helt år..... Kr. 6: 50	helt år..... Kr. 4:—
halft år ... > 4:—	halft år ... > 3: 25	halft år ... > 2:—
kvartal..... > 2: 25	kvartal..... > 1: 85	kvartal..... > 1: 20

Befordringsafgiften inberäknad.

Hon vill för alla vara en god tomt och tillförlitlig rådgifvare.

Nytta.

Nöje.

Kunskap.

Trefnad.

Julnumret

af Idun upptager detta år ej mindre än 24 sidor text, med 14 teckningar af *Jenny Nyström-Stoopendaal* och *Viktor Andrén*. Bland dem, som bidragit till texten, må utom alla här bredvid uppräknade nämnas: *Amanda Kerfstedt, K. A. Melin, V. E. Öman, Edvard Evers* m. fl.

Lösnummerpris: 50 öre.

Som gratisbilaga

sändes med sista januarinumret den vid Iduns senaste pristäffing med 500 kr. belönade novellen »Gösta Berlings saga» till alla dem, som prenumerera å *Idun jämte Modetidning* för minst ett kvartal.

*På Iduns Byrå
Hamngatan 16, Stockholm
erhållas*

Presentkort

*endast för helt årsabbonement
mot afgiftens insändande.*

IDUN

utgifves fortfarande af undertecknad under medverkan af en mängd kända och värderade författarinnor och författare, bland hvilka må nämnas: *He lena Nyblom, Mathilda Langlet, Eva Wigs tröm (Ave), Mathilda Roos, Anna Wahlenberg-Kjerrman, Cecilia Holmberg, Vilma Lindhé, Cecilia Wærn, Anna Fleetwood-Derby, Selma Lagerlöf; Johan Nordling, Georg Norden- svan, Birger Schöldström, Dan. Fall- ström* m. fl.

Stockholm i dec. 1890.

Frithiof Hellberg
red. och ansv. utgifvare.

Elegantia Permar till Idun
i vacker röd cloth med guldprensning finnes att erhålla hos Red. till ett pris af kr. 1:75.

R. BLAEDEL & C:os (G. Chelius) Stockholm
ILLUSTRERADE MINNESBÖCKER

i alla boklädor i Sverige och Finland:

- å 1 krona: C. V. Modin, Koraller; Johan Nordling, På livets väg; V. Moll och M. R-g, Vägskvalp; S. H-r, På livets haf;
 L. S., Hemåt och Hvitare än snö.
 å 80 öre: D. Fallström, Ljufva minnen; O. Beer, Blida stämningstunder; S. H-r, Blomsterhelsing; V. Moll, Rosornas saga.
 å 60 öre: L. S., Oförgångliga blommor samt Var stilla för Herren!
 å 50 öre: O. Beer, Violknippan; S. H-r, Hjärtehelsning.
 å 40 öre: Trons vägvisare; Himmelska fotspår; Gröna ängar; Lifvets väg — dessa fyra innehållande väl valda bibelspråk till daglig ledning under en månad.

Små husmoderliga julvinkar.

Smörbakelse. Till den sedvanliga smörbakelsen till jul bör man ej taga nytjånadt smör — därmed är dock ej sagdt att det skall vara gammalt!

Stenia.

Saffran till saffransbröd torkas på ett papper på den varma spishällen, stötes till pulver och överhålles med en vattentår — men allt detta dagen innan man tänker begagna den.

Stenia.

Lutfisk. Den högst obehagliga lukten, som vidlåder kokt lutfisk, kan afhjälpas, om man lägger några väl genomglödgade träkol (utan aska och låga) i fiskvattnet, hvarifrån de före fiskens upptagande lätt kunna afägnas med skumslef.

Stenia.

Som passande **julkapp** åt en husmoder rekommenderas ett halft dussin simpla **termometrar**, ty just i kök, handkammare, matbod, källare, skafferi och skänkar äro de nästan absolut nödvändiga under vintertiden; men saknas för det mesta just där, medan de finnas i nästan hvarje boningsrum.

Stenia.

Till **julslakten** råder jag mina desystrar att försöka följande korfsort, som egnar sig både färsk och lindrigt rökt till **frukostkorf** — kallt uppskuren.

1 kg. malet magert fläsk, $\frac{1}{2}$ kg. fläsktärningar, $\frac{1}{4}$ kg. i grisspad uppmjukadt hvetebröd utan kanter, salt, hvitpeppar, muskottblomma, ingefära och fint hackadt citronskal blandas och arbetas mycket väl, stoppas i breda raktarmar, någorlunda hårdt, förvällas sedan försiktigt omkring 20 minuter. (Namnet är »Hvitkorf», därför inga mörka kryddor).

Stenia.

Prinskorf (äka Frankfurter Bierwurst) $\frac{1}{2}$ kg. fläsk, $\frac{1}{2}$ kg. fläsktärningar, 2 glas rödvin, rifven muskott, salt, peppar, ingefära och stött koriander stoppas efter tillräckligt arbetande löst i färdarmar (eller de smalaste grisfäster). Efter 10 cm vrider man armen och lemnar ett litet tomrum, men de små korfvorna behöfva ej bindas, utan man låter hela raden sitta ihop. De skola hvarken stekas eller egentligen kokas, utan man lägger dem i en panna med kokande vatten och ställer denna nu afsides på spisen, att korfvorna »draga» en kvart. Serveras heta till smörgäsbordet.

Stenia.

För att få **kristallerna i ljuskronor** riktigt glänsande bör man gnida dem för tvättningen (i kallt vatten) med **indigopulver**.

Stenia.

Trädgården.

I fjol sådde jag, enligt uppmaning i Idun II sid. 369, **spenatfrö** i november och hade den glädjen att trots värfrosterna redan i midten af maj skörda utmärkt grann spenat. Jag påminner Iduns läsarinor om detta förräffliga sätt att skaffa sig tidiga grönsaker utan drifbänk; ännu är det ej för sent.

Stenia.

Svar.

N:r 808. För att få fönstren klara och torra, måste man först och främst ha alla rutorna mycket väl tvättade och torkade så att de äro fullkomligt torra, innan man sätter in dem. Äfven måste man passa på och sätta in fönstren en dag, då himlen är fullkomligt klar och luften kännes torr, men ej nog härmad, i det rum man sätter in fönstren måste dörren hela tiden stå öppen och så mycket luft som möjligt komma in under fönstersättningen. Obs. Torra små tegelstenar måste alltid läggas under bomullen, mossan eller hvad man vill ha till prydnad emellan fönstren. Ett godt råd af

Lilla Ytis.

N:r 809. För att behandla barns mörkrädsla, bör man för det första aldrig visa sig själf rädd, utan ensam och utan ljus uträtta de i mörkret möjligen förekommande ärenden såväl på vinden som utomhus — undantagande när göromålet är sådant, att det **fordrar** ljus — Barnet tilltalas ju alltid af dikt och saga — låt dem där beundra ett oräddt och lydigt

OSTRON, Extrafina 1: 50 à 2 kr. pr duss. Vid köp a minst 100 st. är priset 10 à 12 kr. pr 100. **Hummer**, lefvande eller kokt, alla sorters Skogsfågel samt Gäss, Kalkoner, Capuner, Ankor, Poulard, Hamburgerkyckling, Fasaner, Vaktel, Morkulla, Beckasin, Lax, färsk och rökt, Färsksaltsjöfska, färsk rysk Caviar, färsk Tuppkammar, ryska Saltgurkor, ryskt Thé, Sill och Anjovis i utmärkt goda kvalitéer. **WIRÉN & K:n.** Stockholm. Telefon 22 59, 3 96. Telegrafadress: Wiréns. [2828]

Till julen!

Arbeten i träskulptur och glödrättning, målningar, väfnader m. m., passande till julpresenter. **Oskulpterade träsaker** såsom: ramar, stafflin, skrifbordssaker, bokställ, brödbräden, brödknivar, brickor, permar m. m., för träsnideri och målning till de billigaste priser.

Nord. Konst- o. Slöjdställn.
9 Kungsgatan 9. [3005]

Praktisk julgåfva

Prisbelönta
spolmaskiner för väfnad à 3: 50
för knypplingsarbeten à 4: —
Kombinerade à 5: —
expedieras fraktfritt mot efterkraf från Önnestads slöjdskola, adr. Önnestad. **OBS!** Maskinerna återtagas, ifall de ej skulle vara rekvisiten till nöjes. [3081]

Julkappar.

Skridskor och Kälkar.
Sparkstöttingar samt Lyktor
och Klockor till dito.
Velocipeder med alla därtill hörande tillbehör: **Lyktor, Väskor och Klockor.**
Verktyg för Läderplastik och Träsnideri m. m. hos
Per From, Stockholm.
Mäster Samuelsgatan 54 B.
Obs. Till landsorten mot efterkraf. [2987]

Spisbröd många sorter, öfverträffade i väsmak och näringsvärde.
C. W. SCHUMACHER Kongl. Hofleverantör.
17 Norrlandsgatan, Stockholm.
Biscuits & Cakes fullt jämförliga med de engelska. (3009)

Au bonheur des Dames,
60 Drottninggatan 60.
Specialité: [3047]
Band.
Största lager. Billigaste pris.

En gammal frimärksamling önskas köpa. Svar till »M. B. N:o 12», S. Gumælii Annonsb., Stockholm. (S. 16.)

Eriksbergs Mineralvattenfabr
Angenäm o. helsosam läskedryck
APOLLINARIS Serveras å de flesta Restauranter & Cafèer.
Artificiell Kolsyradt Mineralv.

Adolf Bonniers förlag: [2856]
WÄCHTER, kvinnans själfhjälps vid underlivslidanden, öfvers. med 10 träsn. 75 öre. **ERICSSON**, Blomsterodling i boningsrum. 4:de uppl., med 43 träsn. 2: 50, inb. 3: 50. **Anläggning och skötsel af sötvattensakvarier af O. E.**, med 31 träsn. 75 öre.

Hôtel Kung Carl
— STOCKHOLM —
1:sta klass Hôtel.
Rum från 1: 50 till högre pris.
Omnibus möter. [2811]

AUG. HOFFMANNS
Pianofabrik
50 Regeringsgatan 50
STOCKHOLM [2978]

Alla till Julen utkomna:
Nya Musikalier finnas uti
Elkan & Schildknechts
Musikhandel & Musiklånbibliotek.
17 Fredsgatan 17. [3065]

JULKLAPP.
Gummiställ, praktisk prydad på skrifbordet. Pris 2 kr.
Bästa medel mot snufva är torra och varma fötter — rekvirera därför **Vaselin** à 50 öre pr ask till skodonens ingnidning — samt **hår- eller halsmuller** till 50 à 75 öre paret. Uppgif fotens längd. Tänk ock på tänderna och köp **D:r Martins berömda Tandpulver**. Pris i pappask 1 kr., i ask af nickel 1 kr. 25 öre.
Sändes mot postförsändelse eller efterkraf. **Uppköp af julkappar** m. m. ombesörjes. **Maria Ström,** [3076] 31 A. Engelbrektsgratan.

Adolf Bonniers förlag:
Rådgifvare för husmödrar.
En samling råd och upplysningar för hemmet och hushållet. Bearbetning från tyskan af **O. H. D. Med 68 upplysande träsnitt.** Pris 3: 50, inb. 4: 50. [2149]
Näringsmedel o. deras näringsvärde. Inköp af näringsmedel. Råa näringsmedels förvaring. Inläggning o. konservering. Näringsmedlens tillredning. Vattentill hushållets tjänst. Kokkärl o. husgeråd. Arten o. beredningen af olika slags blandningar. Spisens o. kakelugnens skötsel. Ordningen i hushållet. Tvätt. Fläckars borttagande. Sprit- och fotogénlampor. Striden mot ohyra i huset o. köket. Praktiska vinkar för varma och kalla dagar. Helsovården i familjen. Sjukrummet.

BARNKLÄDER
Bästa sortiment och billigast hos **Mina Lundell** [2986]
40 Drottninggatan 40, 1 tr.

P. N. BERGSTRÖM
Kgl. Hof-Leverantör
Etablerad 1844
Guld-Medalj i Paris 1878 o. 1889
Pelsvaruhandel
Stockholm
18 Fredsgatan 18
nära Hotell Rydberg och Grand Hôtel
4 Storkyrkobrinken 4
4 Vesterlånggatan 4
Försäljer alla sorters **PELSVAROR** i parti & detalj. [2895]

Aldrig förr ha så billiga priser förekommit i Sverige!

För 2 fabrikanter och en konkursmassas räkning bortslumpas under denna månad:

Varuslag	Har kostat.	Nu.
1,400 st. Arbetsskjortor	1,75	1,15
300 » Herkules Skjortor	2,25	1,63
800 » Celluloid-Kragar	0,50	0,25
2,000 » Extra 1:ma hellylle hemst. Barnkoffor	4,50	2,50 à 3,00
2,000 » Extra 1:ma hellylle hemst. Svea Damkoffor	9,50	5,00
700 » Extra 1:ma hellylle hemst. Mansrockar	10,00	5,50
500 » Extra 1:ma hellylle hemst. Damvästar	3,50	2,25
800 » Extra 1:ma hellylle hemst. Damvästar Victoria	5,00	3,00
340 » Stanley-skjortor (nytt)	2,00
100 par Krankorderoj-Byxor	2,75
500 » Hellylle korderoj-Byxor	4,50
900 » Imit. Jäger-Kalsonger	1,10, 1,25, 1,50	1,50
900 st. » Tröjor	1,10, 1,25, 1,50	1,50
1,700 » hellylle hemst. Trikotkläder (för 3-9-år)	7,00
600 » Norska hemst. Trikotkläder	3,00
500 » Ylle-Kjortlar, hemst.	2,00, 2,50, 3,00
200 » Amerik. Rundtröjor	2,00
3,000 m. Klädningsstyg	40, 50 à 63 ö. m.
600 » Krankorderoj (det starkaste byxtyg som fins)	90 ö. m.
500 » Ylle Korderoj, dubbel bredd	7,00
4,20

Ett parti Filtar, Schalar, Dukar, Käppar och Imit. Läder-Jalousier samt Porträttramar bortslumpas till i Stockholm förut okända priser. Prover å väfnader endast på 20 öre följa. Order till landsorten mot efterkraf. Med båtar expedieras ej utan förut insänd betalning. Herrar handlande i landsorten torde observera att de ej hos någon i Sverige kunna köpa yllevaror så billigt som hos mig. En fullständig profkollektion, i handel värd 130 kr., sändes för 75 kr.

A. Williamson.
Stockholm, Vesterlånggatan 57, 1 tr. upp.
Observera! Denna tidnings läsare erhålla extra rabatt! [2018]

EXCELSIOR-TE
Direkt fr. produktionsorten importeradt, oförfalskad
X KINESISKT TE X
CEL SIOR T CEL SIOR T
med fin arom försäljes i flere utmärkta o. prisbilliga kvaliteter gen. Hrr Specerhandl. **En gros lager hos Otto Dahlström & Co.**
EXCELSIOR-TE [2356]

Allmänt erkändt bästa, hittills oöfverträffade, välformade

Snörlifvet La Gracieuse

hvilket ej behöfver hårdt tillsnöras för att blifva välsittande. Finnes endast att erhålla i Sverige genom

HENRIK LABATT, Stockholm, 27 Drottninggatan 27, 1 tr. upp.

OBS! Expedieras mot efterkraf, om storleken kring lifvet uppgifves i decimaltum eller centimeter. Storlekar finnas från 48 till 85 centimeter. [2904]

barns öfvervinande af sin fruktan! Gif dem då och då ett litet uppdrag att utföra i ett mörkt rum eller å vinden, öfvertyg dem om att hvarje möbel, hvarje sak är precis lika i mörker som i ljus, ja, att allt i rummet är oförändradt utom ljus och mörker, men själfva mörkret fruktar barret sällan, och låt dem ej slippa ifrån uppdraget — hellre må de gå två och två till en början. — Sök göra det klart för dem att mörkrädsla är en den tänkande och bildade människans ovärdig känsla, som har sitt innersta upphof i ett dåligt samvete.

Tala ej om barnens mörkrädsla inför andra, så att de tro det vara märkvärdigt — barn vilja mycket gärna vara märkvärdiga. — Och — kanske borde det nämnts först — undandrag dem så mycket som möjligt de människors sällskap, som man misstänker föda eller nära denna rädsla. Förhindra och så långt möjligt, att de blifva skrämde, särskildt i mörkret. Detta fel såväl som alla andra fordrar dock ett *thundigt, tålmodigt och sakligt* arbete för att utrotas.

E. N.
N:r 810. Om Mezereum till Iduns byrå insänder namn och adress jämte brefporto, skall hon med omgående erhålla de båda önskade poemen.

N:r 812. För någon tid sedan var jag gäst i en familj där husmodern var finska. Som »ave» till kaffet efter middagen bjöd hon oss på »Häggbärsnallika», som hon fått från Finland, där det skall användas mycket. Det föll oss alla i smaken. Stenia kan ju försöka att bjuda på dylikt i sitt hem; kanske blir det äfven där omtyckt. Huru det tillgår att göra nallika beskrives i ett föregående n:r af Idun för i år.

Sten.
N:r 825. Jäst vinbärssaft. Enligt min erfarenhet jäser saft endast då man ej tagit betydligt mycket socker, ty svaga sockerlösningsjäsa lättast. Vill man ej kosta på s. k. äkta saft och ändå tillvarataga bärsaft till soppor och crämer, gör man klokast att »safta» alldeles utan socker. Jag har både pressat ut den råa saften och den af med vatten befäckt koka vinbär. Att vinbärssaft ej bör koka längre än högst 20 minuter, är en känd sak, — den har allt för stor benägenhet att gelera; hallon däremot icke alls.

Stenia.
N:r 827. Bekymrad husmoder må försöka att få bort fläckarna på sina *knifvar* medels en kork doppad i sodalut och het trä- eller stenkolsaska. Rostfläckar äro naturligtvis svåra att aflägsna — äfven mycket inbitna gamla fläckar förorsakade af syror. Kanske hjälper skurning med glaspapper, i värsta fall finns ej annat medel än att låta slipa bort fläckarna af någon metallarbetare.

Stenia.
N:r 828. Säkerligen kan »Gregorius» å herr Aug. Vogels glassliperi, Hamngatan 34, få beställa ett passande glas till ölkannan.

S. B.
N:r 833. Bäst att »Carola» vänder sig direkt till föreståndarinnan å Sophiahemmet, fröken E. Storckenfeldt, adr. Valhallavägen, Stockholm. Personligen träffas föreståndarinnan å Sophiahemmet alla söknedagar kl. 12—2 e. m.

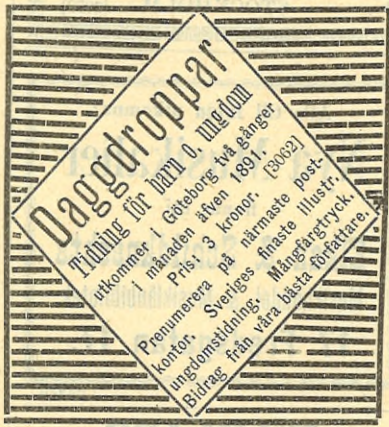
Innehållsförteckning:

Jul; poem af *Edvard Evers*. (Med 1 ill.) — Julottan; af *K. A. Hogström*. — Ett par handskar; ber. af *Valma Lindh*. Priselv. vid Iduns stora pristäff. (Med 3 ill.) — Sed och osed; af *Ave*. — De fångnas jul; skiss af *Mathilda Roos*. (Med 1 ill.) — Jag har en syster; af *Amanda Kerfstedt*. — I gåsmarsch; skiss af *Anna Wahlenberg*. (Med 3 ill.) — Ur portföljen; poem af *V. E. Öman*. (Med 1 ill.) — Alperna från vagnfönstret; ur resedagboken af *Georg Nordensvan*. — Julen på landet för 40 år sedan; tecknad ur minnet af *Mathilda Langlet*. (Med 1 ill.) — Syskonranen; en julberättelse af *Johan Nordling*. (Med 2 ill.) — Om hemmet; af *J. A. Anell*. Bel. med hedersomnämmande vid Iduns stora pristäffling. — Till ett litet barn; poem af *K. A. Melin*. (Med 1 ill.) — Ett besök hos Ingemman; af *Helena Nyblom*. (Med 1 ill.) — Anspråkslöshet; af *Adolf Hellander*. — Och om jag än före till världens ända...; af *Alvar Arfwidsson*. (Med 1 ill.) — Charlotte Seuerling; af *Birger Schöldström*. (Med 1 autograf.) — Stor i det lilla; poem af *Daniel Fallström*. — Några ord om handarbeten och om böcker; af *Cecilia Wærn*. — Albumblad; komposition för piano af *Valborg Aulin*. — Julen i England; af *Anna Fleetwood-Derby*. — Herdarnes gifva; poem af *Anna Knutson*. (Med 1 ill.) — Andä; skiss af *Elisabeth Kuylenstierna*.

Literatur. — Förslag till matordnig för veckan 21—27 dec. — Handarbeten. — Allmännyttigt. — Matlagning. — Huskurer. — För jultbordet. — Tvätten. — Små husmoderliga julvinkar. — Trädgården. — Svar.

Extra Dry
Arrakspunsch
Medaille d'Or
C. A. Lindgren & K.
hos ärade punschkännare.
rekommenderas
[2951]
Medel
Ett godt piano (längd 195 cm) säljes till billigt pris. Torsgatan 34 (hörnet af f. d. Rörstrands- och Dalagatorna), 3 tr. upp till höger. (G. 25676) (3092)

Dagddroppar
Förbrukning för hvarje dag
i Göteborg två gånger
inkommer i Göteborg äfven 1891.
Pris: 3 kronor. (30632)
Prenumerera på närmaste postkontor. Sveriges finaste post- och tryckeri.
Blidrag från våra bästa författare.

Hos I. Flodin, Sthlm, och alla boklädor:
Bevis att kvinnan egentligen icke är människa.
Af J. Wallfisch. 50 öre. [3058]

BIKUPAN

grundad 1870

21 KLARBERGSGATAN 21

försäljer i kommission allehanda svenska fruntimmersarbeten, såsom: konstväfnader, gardiner, nationaldräkter, spetsar, träsniderier, plyscharbeten, broderier, stickade och virkade arbeten, förkläden, dekorationsartiklar, arbetskorgar, lampskärmar, dockor, leksaker, julgransprydnader m. m.
Rekvitioner äfvensom beställningar expedieras skyndsamt o. omsorgsfullt.

Utstyrselar för brudar och späda barn förfärdigas på beställning.
Märkning med broderi och bläck utföres.

Handbroderade remсор, knypplade och virkade spetsar finnas på lager. [2892]

OTROLIGT, men verkligt!

Svart helsiden Merveilleux, prima kvalité å 2: 50 pr mtr = 1: 50 aln.

Svart hellelle Biaritz, dubbel bredd å 2: 50 pr mtr = 1: 50 aln, kostat 3: 90 pr mtr.

Svart hellelle Cachemire, dubbel bredd å 1 kr. pr mtr = 60 öre aln, Profver fritt. Expedieras till landsorten mot efterkraf.

August Carlson
50 Vesterlånggatan 50
61 Drottninggatan 61. [2956]

JULKLAPPAR.

Inköp af julklappar ombesörjes åt Iduns abonnenter gratis. Till landsorten mot efterkraf eller postförskott. Porto medsändes. [1349]

IDUNS UTRÄTTINGSBYRÅ.

Äkta ungerska bord- och dessertviner

hos

Eugène Brangardt

22 Kungsgatan 22

STOCKHOLM. [3030]

KEX & BISCUITS

från

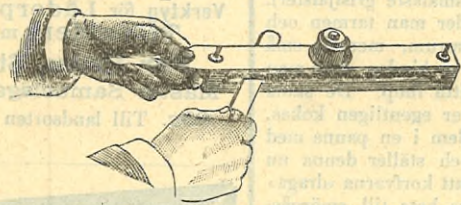
Göteborgs Kexfabriks Aktiebolag

finnas att tillgå i hvarje väl sorterad Krydd- & Delikatesshandel. [3069]

Välkommen julklapp i hvarje hem

Ingeniör **STEN E. ERICSONS**
Patent Knifskurare.

2 Kr.

2 Kr.

Se Idun n:r 49.

Försäljes i alla väl sorterade bosättningsmagasin och hos järnkramhandlare. Ordres till landsorten expedieras mot efterkraf eller postförskott. [3080]

Sten E. Ericson, Brännkyrkagatan 28. Stockholm.

Musiknyheter.

Eleg. Presentkort

(med ett musikstycke).

För piano:

Gillet, Loin du bal, Intermezzo — 75
Fuchs, Mazurka Napoli..... — 75
Corbin, Santiago, Spansk Vals (2 uppl.) — 75
Rosch, Ågirs döttrar, fantasi — 75
Willebald, Baltimore-marsch — 50

Dansmusik:

Waldteufel, Gnistrande stjärnor, vals (succès) 1:—
Waldteufel, Bagatelle-polka — 60
Bonnerose, Svärmeri, vals 1:—
Ekdahl, Noblesse-vals (succès)..... 1:—
Manveloff, La Bienvenue, vals 1:—
Ölander, Rigoletto polka (2 uppl.) — 60
Berens, Min sista nyhet, polka — 50
Ericson, Ett litet troll, polka — 50
Sandström, Ayala-polka — 50
Lange, Landluft, hambopolska — 50
Gantier, My Darling, schottisch — 50

Sånger:

Sjögren, E., I drömmen du är mig nära — 50
Sjögren, E., Falks sång ur »Kärlekens komedi» — 75
Edgren, Aug., Den gamla visan..... — 50
Beschnitt, Hydda lill' tyst och still (Lilla tjäll)..... — 50
Andrée, Svanen, för sopran och violin med piano eller harpa 1: 50

GEHRMAN & CO'S

MUSIKHANDEL
MUSIKLÄNBIBLIOTEK

[3100] Alla slags instrumenter.

16 Storkyrkobrinken, Stockholm.